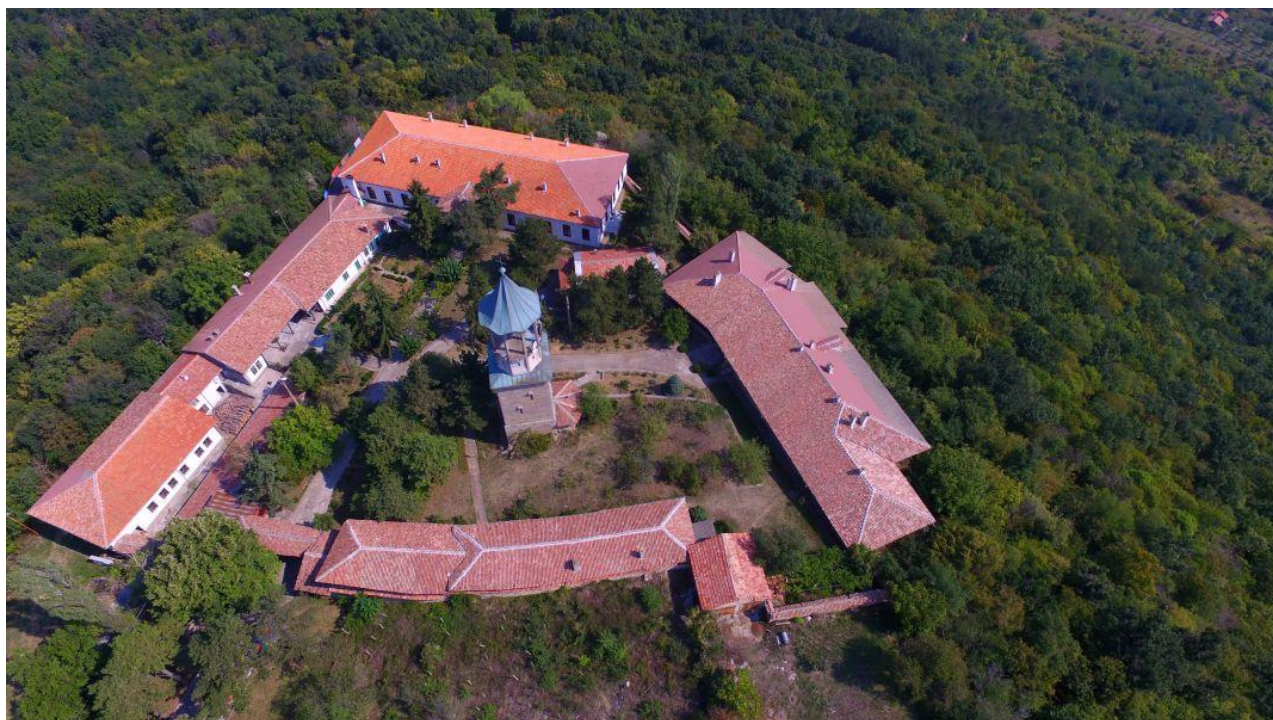

ОБЩИНА ЛЯСКОВЕЦ – ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН ПРЕДВАРИТЕЛЕН ПРОЕКТ

ЕТАП ДИАГНОЗА

КОНСОРЦИУМ „БЛАГОУСТРОЯВАНЕ ЗА ЛЯСКОВЕЦ“

2017 г.

АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ	
Ръководител проект	проф. арх. Иван Никифоров, д.а.н.
Ръководител екип	арх. Георги Костадинов Митрев
Членове и екип:	
Устройство на урбанизирани територии	арх. Радослав Тодоров Рашев
Икономически анализи и прогнози	Юлия Симеонова Спиридонова
Социално-демографски анализи и прогнози	Вяра Василева Ганчева
Недвижимо културно наследство	арх. Росица Йорданова Никифорова
Екология и превенция на риска	Ланд. арх. Галина Атанасова Стоянова
Зелена система	Ланд. арх. Соника Любомирова Дертлийска
Техническа инфраструктура и комуникационно-транспортна система	инж. Людмила Александрова Станчева - Урукова
Водосабдяване и канализация	инж. Калин Иванов Стоянов
Електроснабдяване и съобщения	инж. Петър Добрев Добрев
Електроснабдяване и съобщения	инж. Константин Христов Атанасов
Газоснабдяване	инж. Емил Петров Боев
Геология и хидрология	инж. Марта Тодорова Порва
Географски информационни системи	инж. Пламен Петков Лилянов
Географски информационни системи, Геодезия, Картография и	Детелина Михайлова Генкова инж. Алена Атанасова Атанасова Деян Ангелов Кирязов Станчо Маринов Станчев
Програμισ	Ангел Маринов Горанчев Светослав Щерев
Координатор	Нели Александрова
Административна дейност	Николина Огнянова

СЪДЪРЖАНИЕ

- 1. Общи бележки**
- 2. Основни принципи при съставяне на ОУПО Лясковец**
- 3. Цел и основни задачи на ОУПО Лясковец**

ЧАСТ I. ДИАГНОЗА

- 1. Регионални условия и връзки**
- 2. Териториални проучвания**
 - 2.1 Местоположение**
 - 2.2 Релеф**
 - 2.3 Климат**
 - 2.4 Води**
 - 2.5 Почви**
 - 2.6 Флора и Фауна**
 - 2.7 Основни изводи**
 - 2.8 Геология**
- 3. Социално-икономически условия**
 - 3.1 Демография**
 - 3.2 Икономическа база**
 - 3.3 Туризм и отдих**
 - 3.4 Обитаване и жилищен фонд**
 - 3.5 Образование**
 - 3.6 Здравеопазване**
 - 3.7 Култура и културни дейности**
 - 3.8 Социални услуги**

- 4. Селищна мрежа и урбанизирани територии**
- 5. Културно-историческо наследство**
- 6. Зелена система**
- 7. Комуникационно-транспортна система**
- 8. Техническа инфраструктура**
 - 8.1 Водоснабдяване**
 - 8.2 Канализация**
 - 8.3 Енергийна система – електроразпределение**
 - 8.4 Електронни съобщения**
 - 8.5 Газоснабдяване**
- 9. Основни изводи от диагнозата и насоките за устройство и развитие на Община Лясковец**

Увод

1. Общи бележки

Общият устройствен план на община Лясковец е възложен чрез търг по смисъла на ЗОП в устройственото планиране и инвестиционното проектиране към него.

Той е съобразен с изискванията на ЗУТ (Закон за устройство на територията), Наредба № 7 на МРРБ за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони и Наредба № 8 за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове. Общият устройствен план е изготвен в съответствие с предписанията на предварително изготвеното планово задание.

Общият устройствен план на община Лясковец, е управленски инструмент на местната власт насочен към създаване на условия за развитие и комплексно устройствено планиране на различните видове територии в общината, при отчитане на съществуващите природни и антропогенни дадености и специфични социално-икономически условия.

С ОУП се детайлизират териториалните насоки за развитие, заложи в пространствените документи от по-високо йерархично ниво – Националната концепция за пространствено развитие (НКПР, 2013 - 2025), Национална стратегия за регионално развитие (НСРР 2012 – 2022) Регионален план за развитие на Северния централен район (СЦР, 2014 - 2020) Стратегия за развитие на област В.Търново (СРОВОТ, 2014 – 2020) и Общински план за развитие на община Лясковец (ОПРОЛ, 2014 – 2020)

ОУПО на Лясковец е съобразен и с „ Новата Стратегия на Европейския Съюз „Европа 2020”, приета през 2010 г., която налага подобряване на координацията и обвързването на различни политики и национални стратегии, включително на политиката и стратегиите за балансирано и устойчиво регионално развитие в рамките на Европейския съюз, с цел постигане на три подсилващи се взаимно приоритета:

- интелигентен растеж: изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации;
- устойчив растеж: насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите;
- приобщаващ растеж: стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване.

2. Основни принципи при съставяне на ОУПО

Процесът на изготвяне на ОУП на община Лясковец изисква прилагане на утвърдена от теорията и практиката методология за изготвяне на подобен тип планов документ в пространственото планиране. Тя се базира на няколко основни принципа:

- **Принцип за интегрираност** – изразява се в прилагането на методически подход, отчитащ влиянието на разнопосочни фактори за развитие и използване на териториалните ресурси, в търсене на възможности за съвместяване на разнопосочни интереси с подчертаване на публичните. Принципът за интегрираност се допълва и с изискването за координация на устройственото планиране със стратегическото планиране и програмиране, съвместяване на екологическите изисквания със социално – икономически и др.

• **Принцип за реалистичност** – изразява се във възможността за приложимост на устройственото решение, съдържащо се в ОУП при отчитане на обективните фактори за пространствено развитие на общината.

• **Принцип за дългосрочност** – съгласно действащата нормативна уредба в устройственото планиране, срокът на действие на ОУП е 15-20 години. Прилагането на този принцип при разработване на ОУП на община Лясковец следва да се съобрази с обективни прогнозни разчети за протичащите процеси, които да отчитат очакваното въздействие на фактори със стимулиращо и със задържащо влияние върху пространственото развитие. Предлаганото устройствено решение следва да е относително устойчиво във времевия хоризонт на действие на ОУПО.

• **Принцип на партньорство** между заинтересованите страни (на първо място местните власти, бизнеса, НПО, местното население).

• **Принцип на публичност на устройственото решение** – участия на жителите на общината в обсъждания на Предварителния проект на ОУПО и отчитане на техните предложения.

• **Принцип на устойчиво развитие** – ОУПО Лясковец трябва да осигурява:

- **достъпност** – пространствена, социална, финансова;
- **условия и интерес** за реализация на плана от различни социални и възрастови групи;
- **опазване на околната среда** – природна и антропогенна (хора; културно-исторически ценности).
- **запазване интересите на бъдещите поколения** – това, което създаваме с действие или бездействие тук и сега, трябва да запази правото на избор на идните поколения.

3. Цел и основни задачи на ОУПО Лясковец

Основната цел на ОУПО Лясковец е да предложи оптимална пространствена и функционална структура за развитие, изграждане и комплексно устройство на общинската територия в хармонично единство на урбанизираните територии със съществуващите природни и антропогенни дадености и специфични социално-икономически условия за възпроизводство на обществото и за предлагане на възможности за пространственото “вписване” на общината в групата от съседни общини в границите на област Велико Търново.

Реализацията на така формулираните цели на ОУП на община Лясковец е свързано с решаване на следните основни задачи:

- определяне структурата на територията на общината при отчитане на комплексните социално-икономически, пространствени и инфраструктурни предвиждания, както и на политиките за опазване на околната среда;
- функционално зониране на територията;
- пространствено структуриране на различните видове територии в зависимост от предвиденото в ОУП бъдещо основно предназначение;
- определяне на допустимите и забранените дейности в различните функционални зони;

- съставяне на специфични правила и норми за определени територии с основно предназначение в землището на общината;
- предлагане на подходящи насоки за развитието на системите на транспортната и техническата инфраструктура и връзките им с териториите на съседните общини и с инфраструктурните мрежи, съоръжения и обекти с национално и регионално значение;
- развитие на системите за отдых и туризъм, свързани с природните и антропогенните характеристики на общината и наличните обекти на културно-историческото наследство;
- определяне на териториите с разпространение на предвидими природни бедствия и мерките за устройствена защита;
- определяне на границите на териториите за природна защита и културно-историческа защита и начините на тяхното използване;
- определяне на границите на нарушените територии и териториите за възстановяване;
- определяне на териториите за активно прилагане на ландшафтно-устройствени мероприятия и естетическо оформяне, в т.ч. териториите за превантивна устройствена защита, съгласно чл.10, ал.3 от ЗУТ.

Част I. Диагноза

1. Регионални условия и връзки

Община Лясковец е разположена в Централна България в подножието на Средна стара планина. Релефът на терена е хълмисто – равнинен, като обхваща части от Дунавската равнина и Средния Предбалкан. На югозапад от гр. Лясковец се издига Арбанашкото плато с най-висока точка от 440 м н. в. Северната част на общината се заема от долината на река Янтра с най-ниска кота от 64 м н. в.

Община Лясковец включва територия от 177.4 кв.км. и население от 13068 души (2012 г.), като гъстотата на обитаване е 74,8 обитатели на кв./км. при средно за страната 66,4. Населението на общината обитават в един град (Лясковец) и 5 села (Мерданя , Джулюница, Драгижево, Козаревец и Добри дял)

НКПР (2013 – 2020) отрежда на гр.Лясковец 4 –то ниво (малки градове с микрорегионално значение за територията)

Община Лясковец е част от област Велико Търново и от Северен централен район (ниво 2)Тя граничи с общини В. Търново, Горна Оряховица, Златарица и Стражица.

По отношение на пространствено позициониране на община Лясковец в териториалния обхват на област В. Търново и на Северния централен регион за планиране е нужно да се даде обективна оценка за мястото ѝ по отношение на:

- Транспортната обвързаност на общината с националната и регионална транспортно-комуникационна инфраструктура;

- Отдалеченост на общината от обслужващи центрове от по-високо йерархично ниво;
- Отдалеченост от “вход” – “изходи” с трансграничен характер – международни летища, пристанища, сухоземни гранични пунктове и др.;

Община Лясковец е много добре позиционирана в националната комуникационно-транспортна мрежа. През нейната територия преминават ГП, I - 4 София – Варна, а тангенциално ГП, I – 5 Русе – Кърджали и, ГП, II - 53 В. Търново – Сливен – Ямбол. Те осъществяват удобни връзки с всички по-значими обслужващи центрове от по-високо ниво (София, Варна, Русе, Габрово, Ст.Загора и т. н.

В общината е изградена значима общинска мрежа, която осигурява достъп до всички населени места.

Община Лясковец е добре обслужена и с ж. п. транспорт: Ж.П линия София – Г. Оряховица – Варна с две ж.п. гари, разположени в с. Козарево и с. Дулюница.

За развитието на община Лясковец има значение близо разположеното товарно летище в гр. Горна Оряховица и възможността да се ползват речни пристанища в градовете. Свищов и Русе.

Много доброто комуникационно-транспортно разположение на община Лясковец и дава предимства в развитие на промишленост, обслужваща цялата страна (машини и оборудване, метални изделия, мебели, текстилни изделия и облекло)

Общината има запазени традиции в производството на зеленчуци, които чрез летището в Горна Оряховица, може бързо да транспортира до основни консумативни центрове в страната и чужбина (Северна България, Русия и страните от Близкия Изток)

Земеделските площи заемат 74 % от територията на общината. В тях се отглеждат главно зърнени култури (пшеница, ечемик и царевица), както и технически култури (слънчоглед и рапица). Много добре е развито и зеленчукопроизводството, Горите заемат малка площ от територията на общината (общо 12,1%)

В община Лясковец са декларирани 120 недвижими паметници на културата, главно възрожденски жилищни сгради и църкви. В територията на общината е разположен манастира „Св.св.Петър и Павел”, който е паметник от национално значение.

В гр. Лясковец се намира единствения в страната музей на гурбетчийското градинарство, разположен в прочутия „Ланджов двор”- недвижима културна ценност от национално значение.

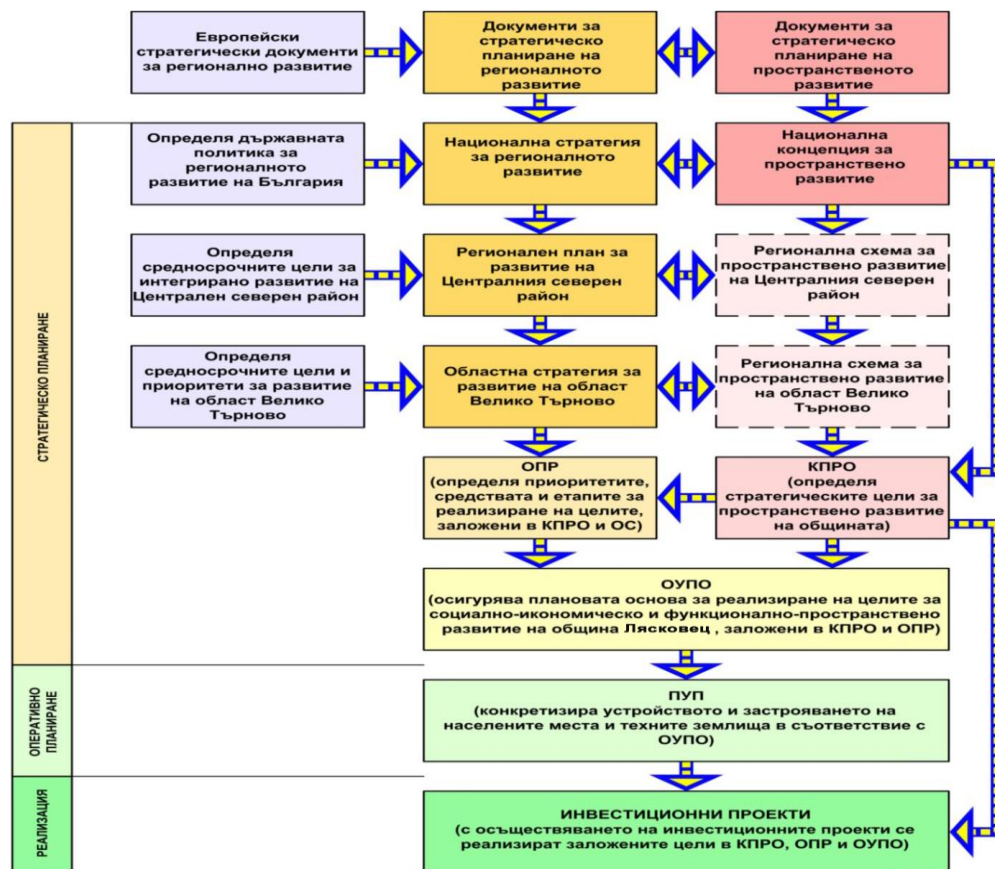
Активното участие на община Лясковец в агломерацията „Велико Търново – Горна Оряховица – Лясковец” и дава значителни предимства в организирането и провеждането на редица културни и туристически прояви („Всенароден събор на народното творчество на празника на манастира „Св. Св. Петър и Павел”, „Ден на лозаря”, „Карвинг фестивал -1999”, „Лясковец – пъстра столица на зеленчуците и гурбетчийското градинарство”, реализация на проект „Лясковската иконопис и живопис – мост за предаване във времето на местната културна идентичност”и др.

Община Лясковец проявява активност в създаване на съвместен туристически продукт със съседните общини Елена и Златарица, финансиран от ОПРР (2007 – 2013)

Защитени територии в община Лясковец са т.н. „Лесопарк”, както и поречието на реките Янтра и Стара река.

Макар и малка по територия община Лясковец е значима част от икономически развитата агломерация „В. Търново – Г. Оряховица – Лясковец” В този смисъл тя е част и от ТЕК № 9

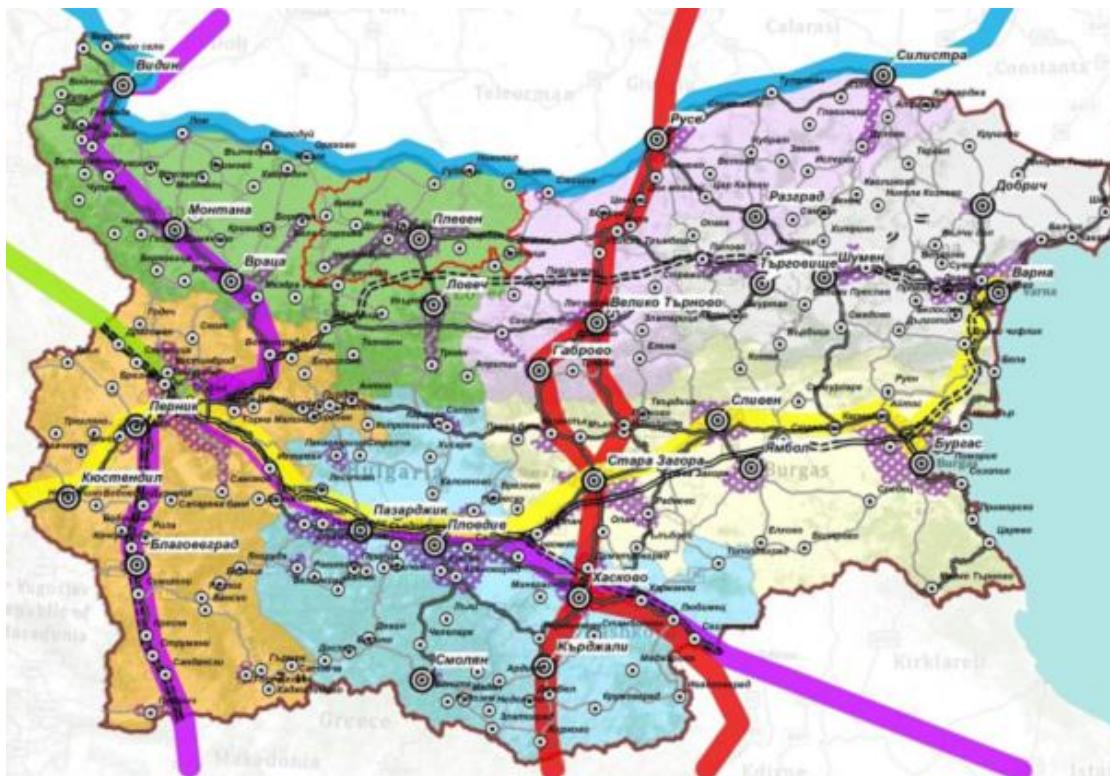
Община Лясковец в рамките на Европейската и национална системи за териториално-устройствено планиране.

Фиг. 1.1 ОУПО Лясковец като част от Европейската и национална системи за териториално-устройствено планиране

С приемането на Закона за устройство на територията (ЗУТ- 2001 г.) и Закона за регионално развитие (ЗРР – 2008 г.) у нас беше създадена стройна система за териториално-устройствено планиране, съгласувана с Европейския Съюз. ОУПО на Лясковец следва да бъде съобразен с нея. На фиг. 2.1 са показани съответните нива на тази система и мястото на община Лясковец в нея.

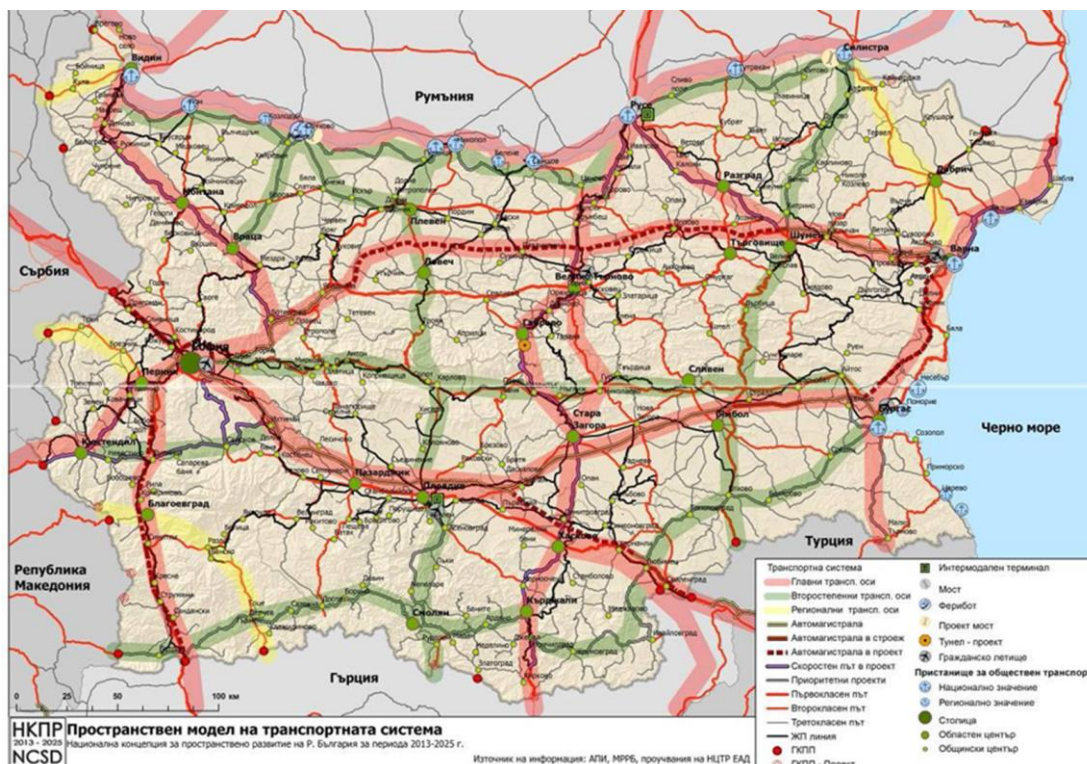
На фиг.1.2. е показан ТЕК № 9, свързващ Егейско и Балтийско морета като прекосява Балканите и цяла Източна Европа. На същата фигура се вижда и връзката на Лясковец с ТЕК № 7 (река Дунав) и възможността на общината да ползва пристанищата в Свищов и Русе за връзки със Средна Европа и Черно море.

Фиг.1.2 Трансевропейски коридори в Р. България

В пространствения модел на транспортната система в НКПР на Република България (фиг.1.3) в близост до община Лясковец преминават:

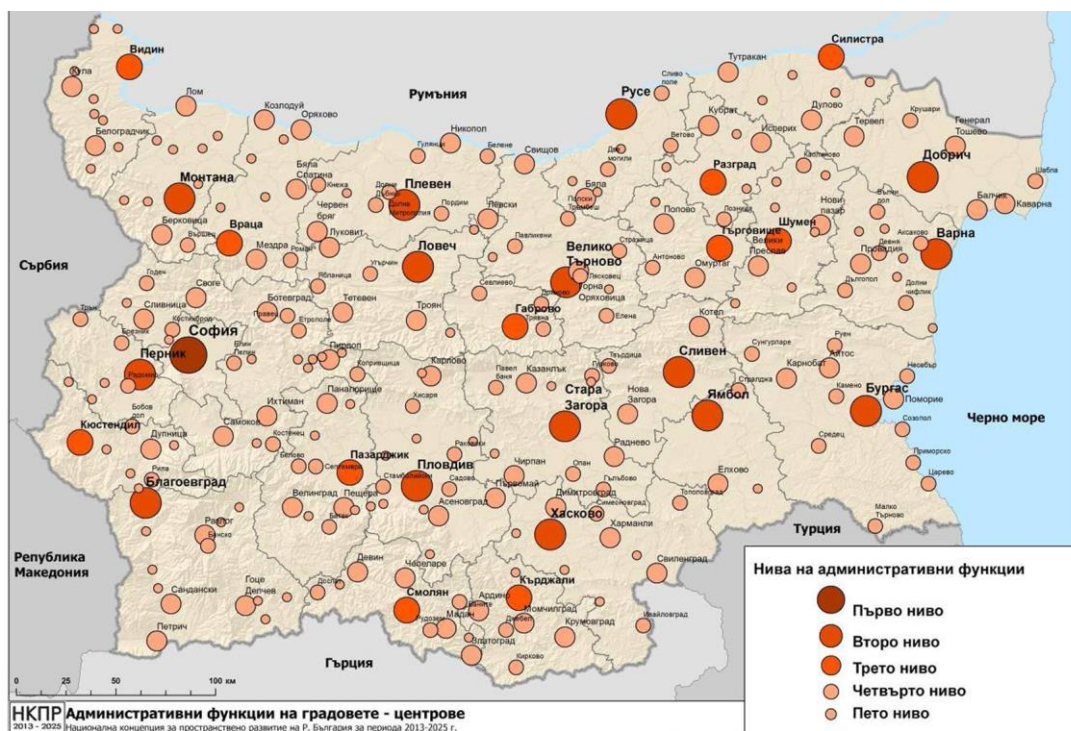
- главна транспортна ос по магистрала „Хемус” и
- главна транспортна ос Кърджали – Русе.

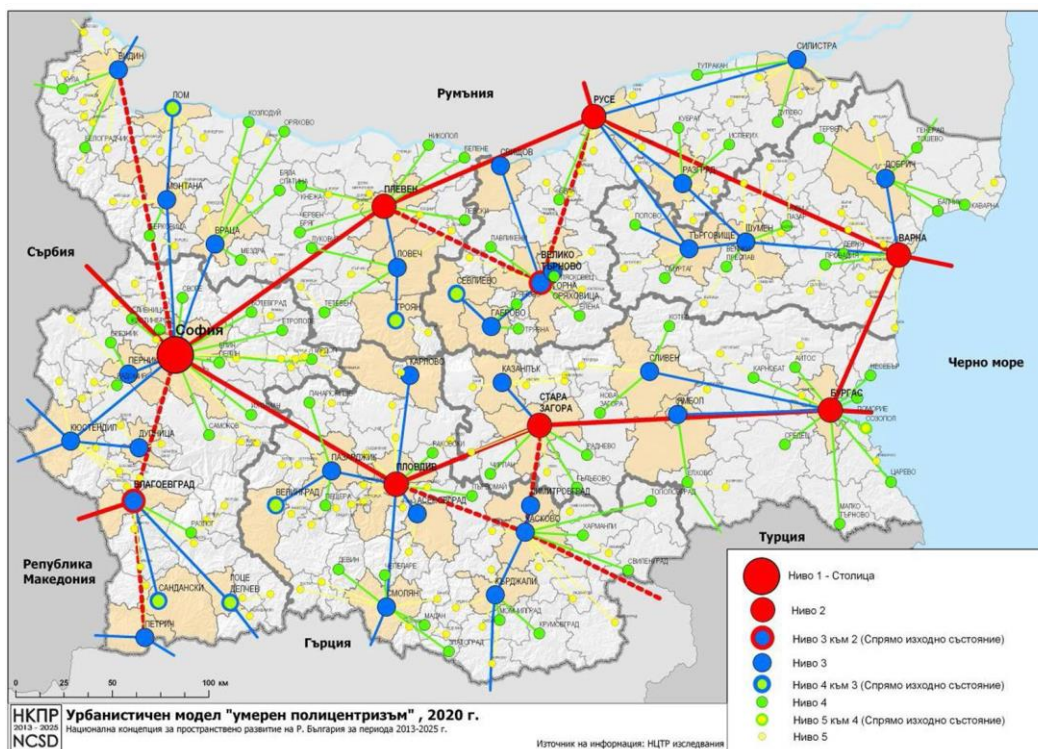

Фиг. 1.3 НКПР Пространствен модел на транспортната система

НКПР на Р. България град Лясковец е поставен в група „Малък град с районно значение” (Фиг. 1.4).

Фиг. 1.4 НКПР Административни функции на градовете

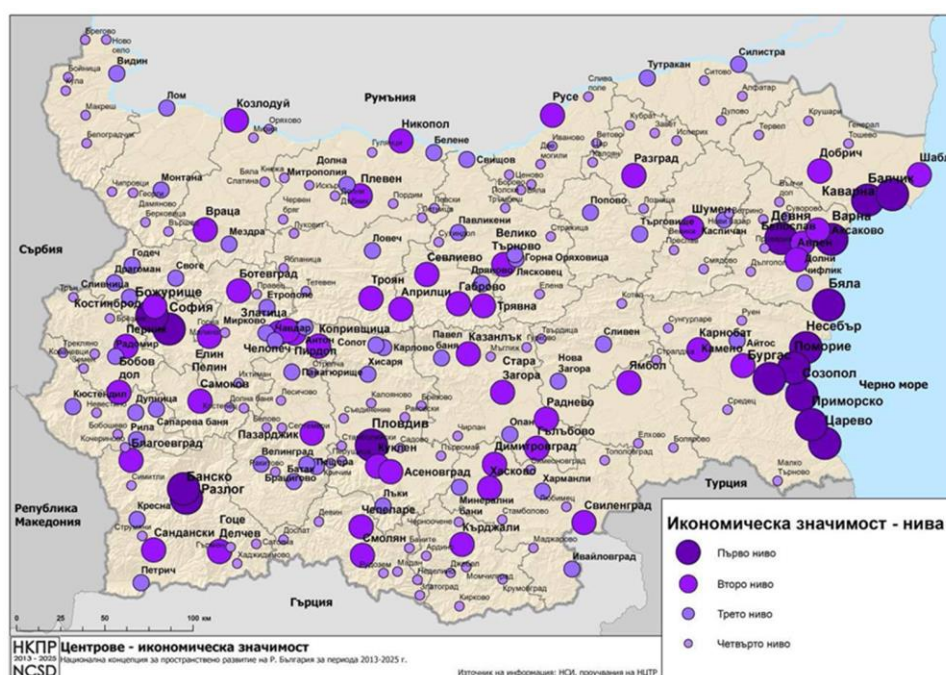

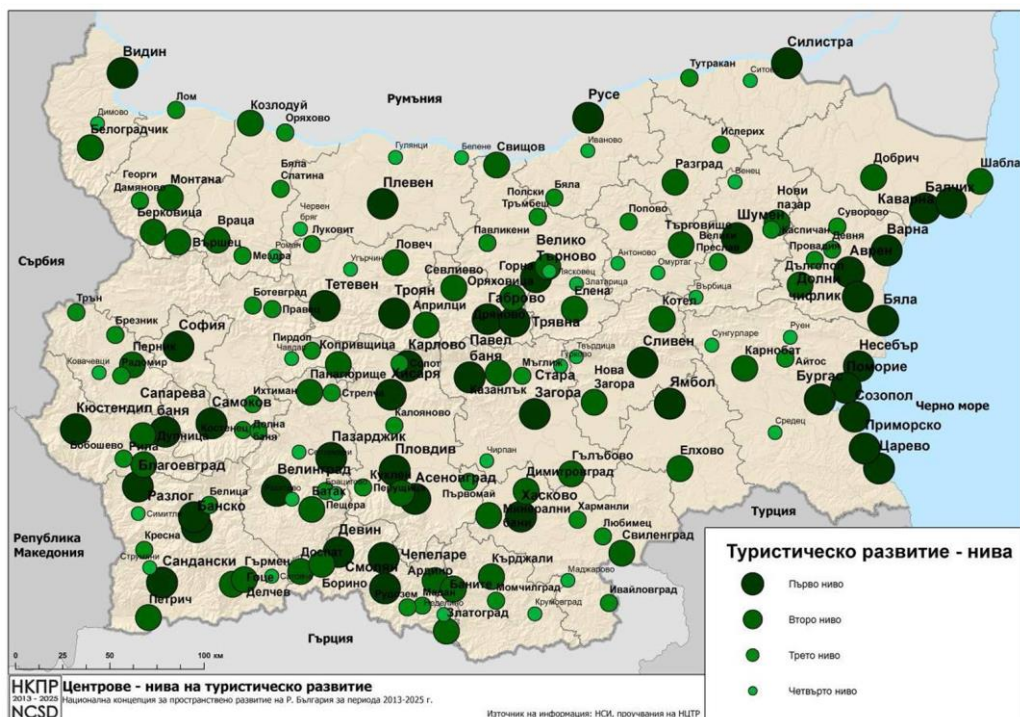
Фиг. 1.5 НКПР посочва урбанистичния модел „умерен полицентризъм“, 2020

НКПР посочва урбанистичния модел „умерен полицентризъм“, който осигурява балансирано развитие на големите, средните и малките градове и мястото на Лясковец в последната група и като част от голямата агломерация В. Търново, Г. Оряховица, Лясковец. (фиг.1.5.)

По отношение на нива административни функции и икономическа значимост община Лясковец заема трето място (Фиг.1.6.), а като туристическо развитие – четвърто ниво.(фиг.1.7.)

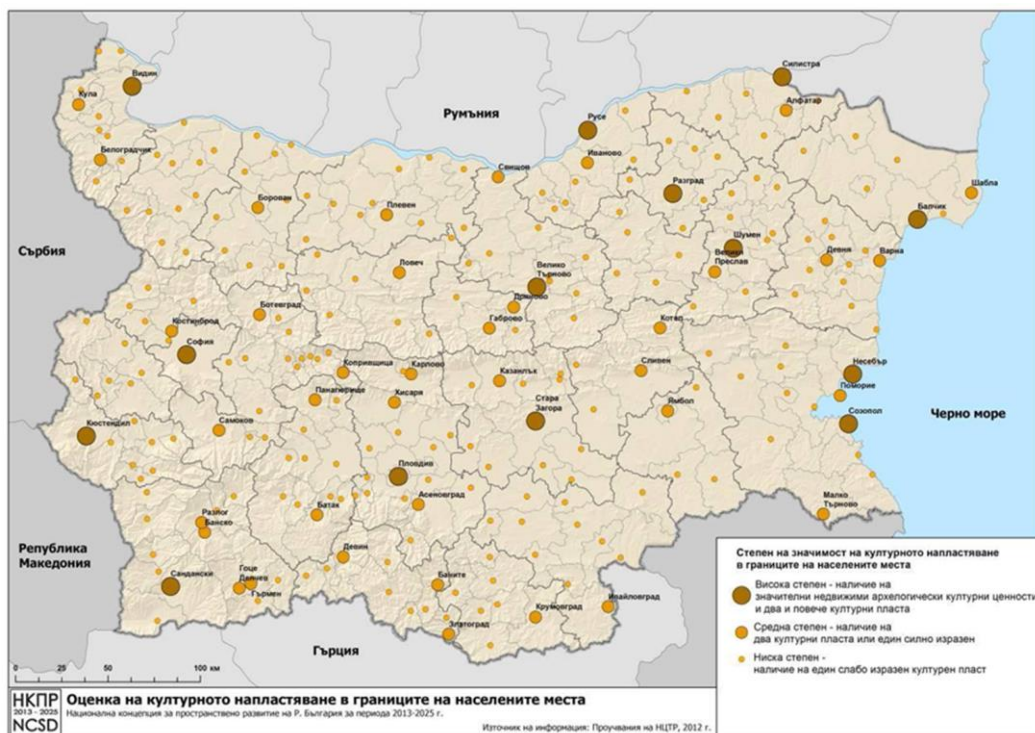
Фиг. 1.6 НКПР Центрове на икономическа значимост

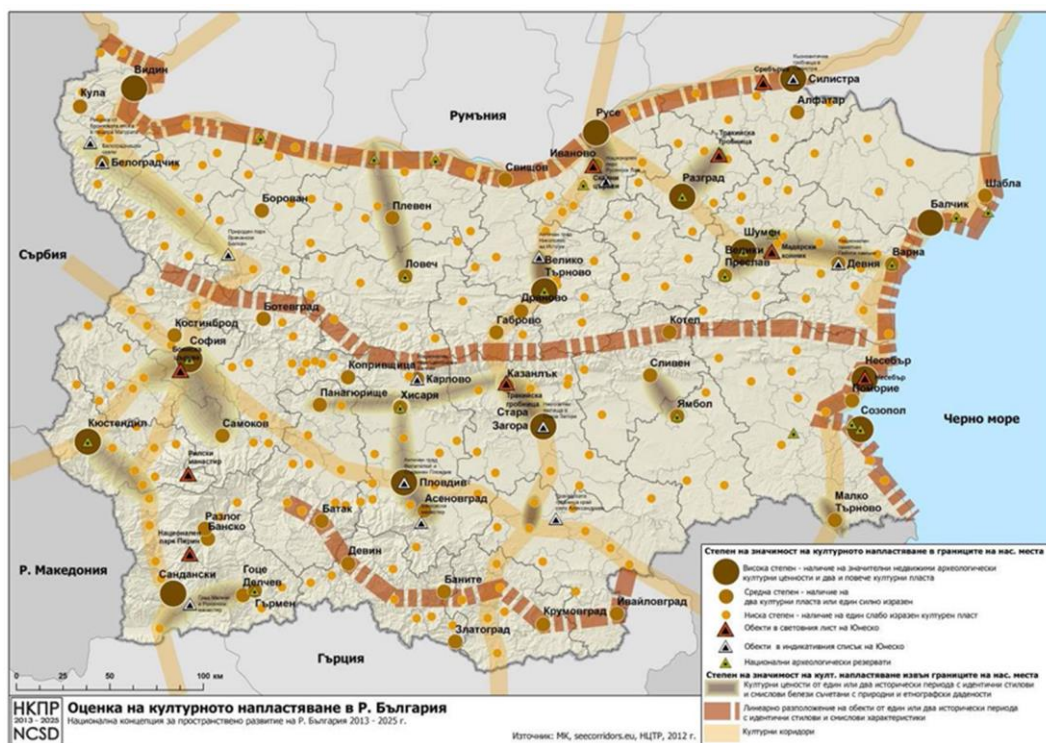
Фиг. 1.7 НКПР Центрове – нива на туристическо развитие

Степента на значимост на културните напластявания в границите на населените места е определена като средна за общината (фиг.1.8).

Фиг. 1.8 НКПР Оценка на културните напластявания в границите на населените места

Община Лясковец е отбелязана като културна ценност от три исторически периода (Античност, Средновековие и Възраждане) (Фиг. 1.9).

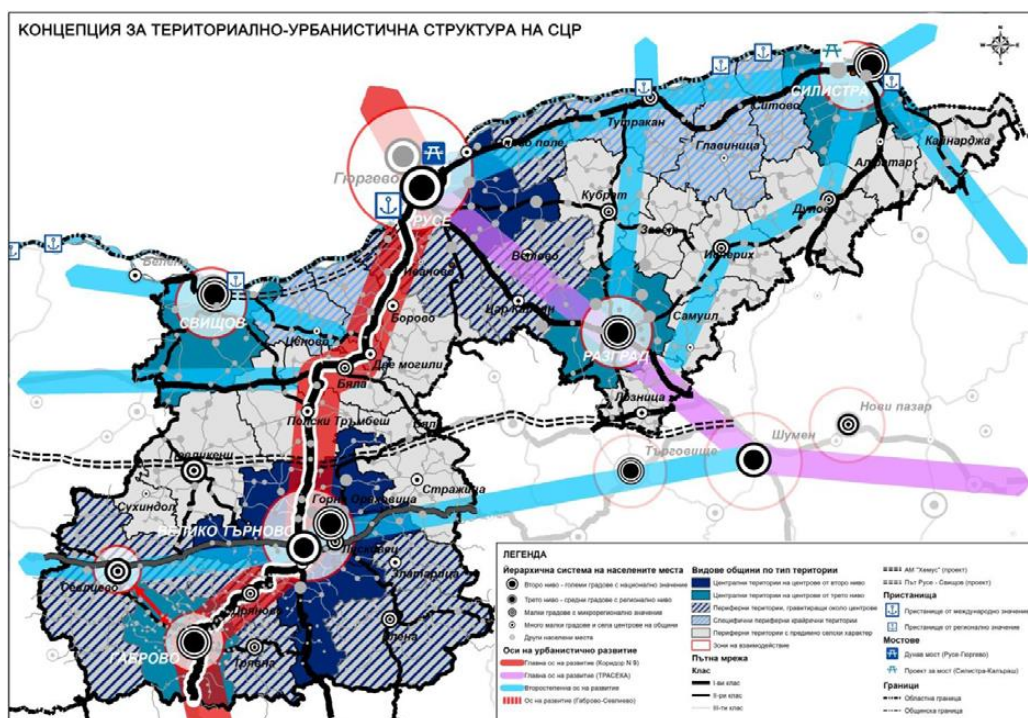
Фиг. 1.9 НКПР Оценка на културните напастявани в Р България

Община Ляковец е в обсега на Източния трансбалкански път – север-юг, от Егейско до Балтийско море.

Фиг. 1.10 Райониране на Р. България (ниво 2)

Община Лясковец като част от област В. Търново (Фиг.1.12.)попада в СЦР (Северния централен район –ниво 2), заедно с областите Разград, Русе и Силистра.(Фиг. 1.11.)

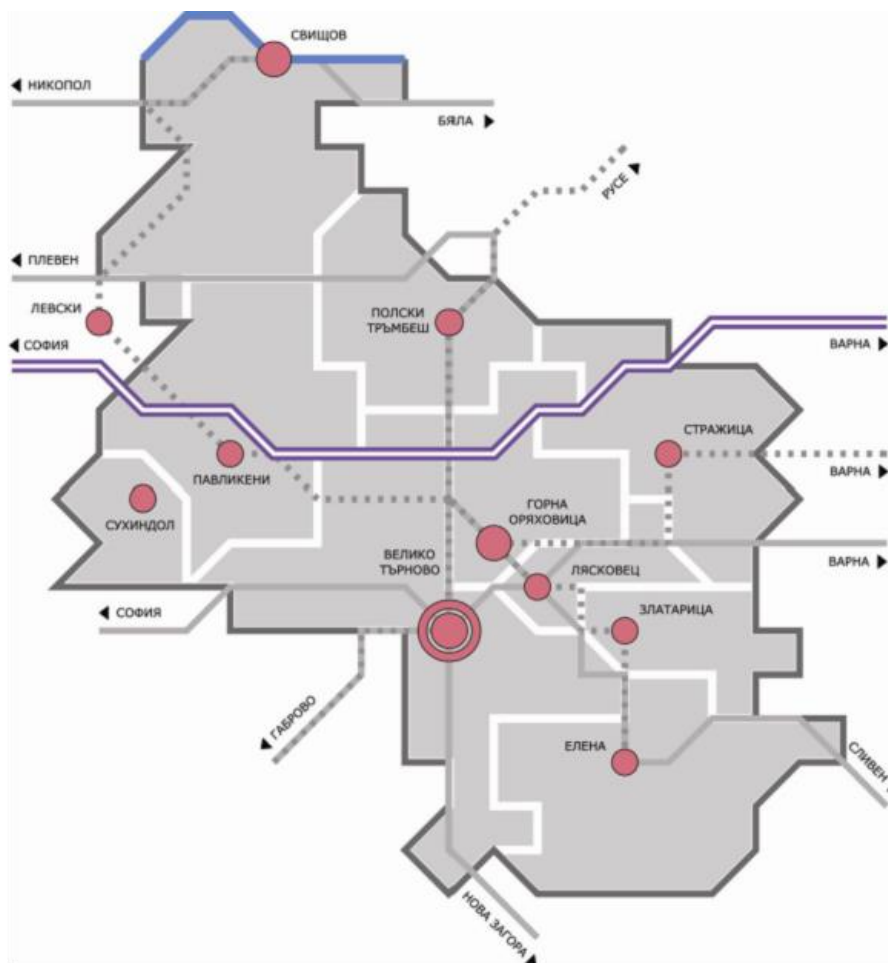

Фиг. 1.11 Концепция за териториално-урбанистична структура на Северен централен район (ниво 2)

Основните постановки, произтичащи от състоянието и тенденциите в развитието на региона, заедно с тези, заложи в обоевропейските и национални документи, очертават контекста за формулиране на визията и целите на СЦР::

- предизвикателствата на глобализацията, демографските промени, климатичните промени, недостиг на ресурси, енергийна зависимост, трудовата заетост;
- двигател на растежа е „икономиката на знанието и иновациите“, която се нуждае от здрави, високо образовани, свободни, мобилни и предприемчиви хора, добро управление на всички нива, нови технологии и качествени услуги;

- опазването на околната среда, културното наследство и историческата идентичност се разглеждат като добавена стойност в развитието на района;
- засилване на териториалното измерение, поддържане на балансирана полицентрична мрежа от градове-центрове и подобряване на взаимодействието им със заобикалящите ги селски територии както и с периферните и пограничните територии;
- по-добра свързаност чрез подобряване на транспортната и другите инфраструктури, които гарантират достъп до здравеопазване, образование, високоскоростен интернет и енергийни мрежи;
- използване на трансграничното, транснационалното и междурегионалното сътрудничество като влиятелен инструмент за решаване на проблеми на регионално и местно ниво с прилагане на конкретни пилотни практики;
- провеждане на политики за интегрирано развитие на градските райони.”(СРСЦР 2014 – 2020)

Областна стратегия за развитие на област В. Търново – 2014–2020. (фиг. 1.12).

Община Лясковец е втората най-малка по територия община в областта и едновременно с това пълноценна част от формираната агломерация в района на триградието Велико Търново – Горна Оряховица – Лясковец. През територията на общината преминават важните транспортни направления, републиканският път I-4 Велико Търново – Варна и ж.п. линията Горна Оряховица – Варна.

По отношение на икономическото си развитие, гр. Лясковец е един от важните центрове за областта, най-вече със силно развития си машиностроителен отрасъл, като в промишленото производство са ангажирани почти 72% от заетите в общината. В допълнение, районът има и много сериозни традиции в областта на зеленчукопроизводството, благодарение на които може да бъде доразвит непълноценно експлоатираният ѝ към момента потенциал. Приходите от продажби на предприятията на един зает са сравнително по-високи от тези за областта, безработицата в общината е почти два пъти по-ниска от средната за страната. Това е и основната причина в периода между 2007 и 2011 г., населението на общината да е намаляло едва с 3,7%. Поради близостта си до другите два големи центъра – Велико Търново и Горна Оряховица където са съсредоточени основна част от услугите в областта, общинският център не разполага с многопрофилна болница или професионална гимназия.

Инфраструктурно общината е добре осигурена, а по отношение на компонентите на околната среда, известни проблеми създават само шумовото и праховото замърсяване.

Насоки:

„Основавайки се на тези ключови характеристики, биха могли да бъдат формулирани следните препоръки за съдържанието на стратегията на бъдещия ОПР на община Лясковец:

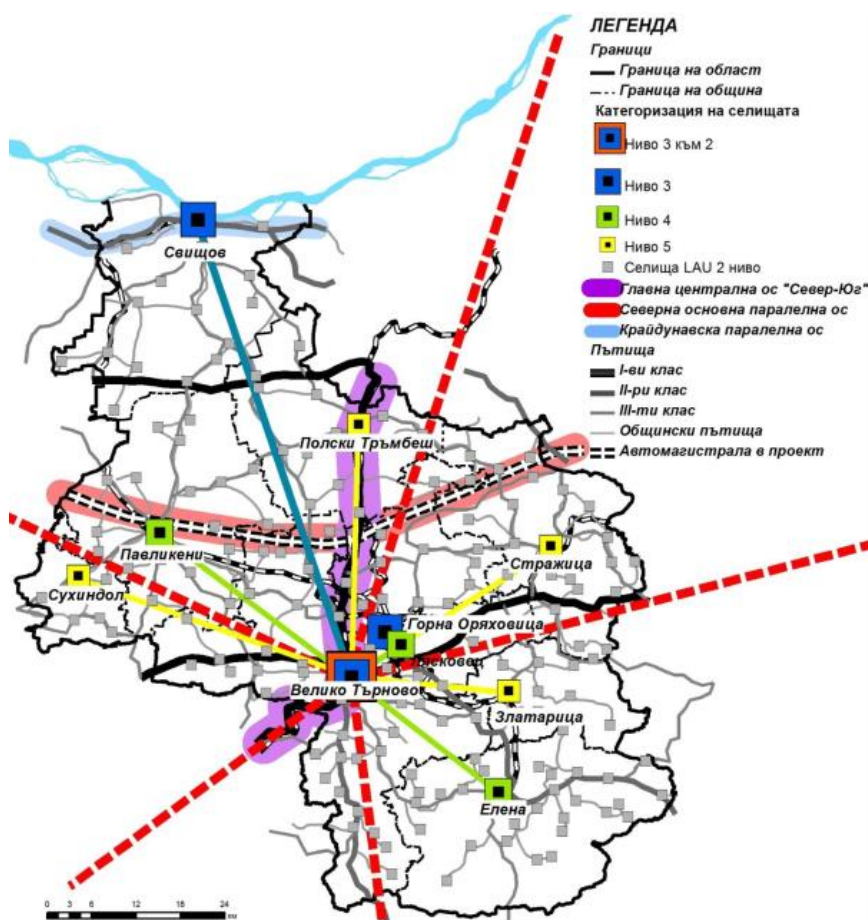
- необходимо е да се осигури устойчива основа за засилване на връзките в триградието Велико Търново – Горна Оряховица – Лясковец, с цел пълноценното функциониране на агломерацията като единен организъм;
 - нужни са фокусирани усилия за задържане на наличните и привличане на нови инвестиции в индустрията в общината;
 - необходими са инвестиции за подобряване качеството на инфраструктурата в големите промишлени зони на общината;
 - следва да бъдат развити инструменти за подкрепа на растежа на малките и средните предприятия в общината;
 - необходимо е да се предложат ефективни мерки и конкретни инструменти за стимулиране на зеленчукопроизводството, сдружаването и партньорството между производителите и маркетинга и брендирането на техните продукти;
- „(ОПРОЛ 2014 – 2020)

В областната екологична мрежа община Лясковец участва със защитената местност „Лесопарка” както и със значителни територии по „Натура – 2000”, разположени по поречието на реките Янтра и Стара река (фиг. 1.13).

Фиг. 1.14 Комуникационно транспортна мрежа на областта

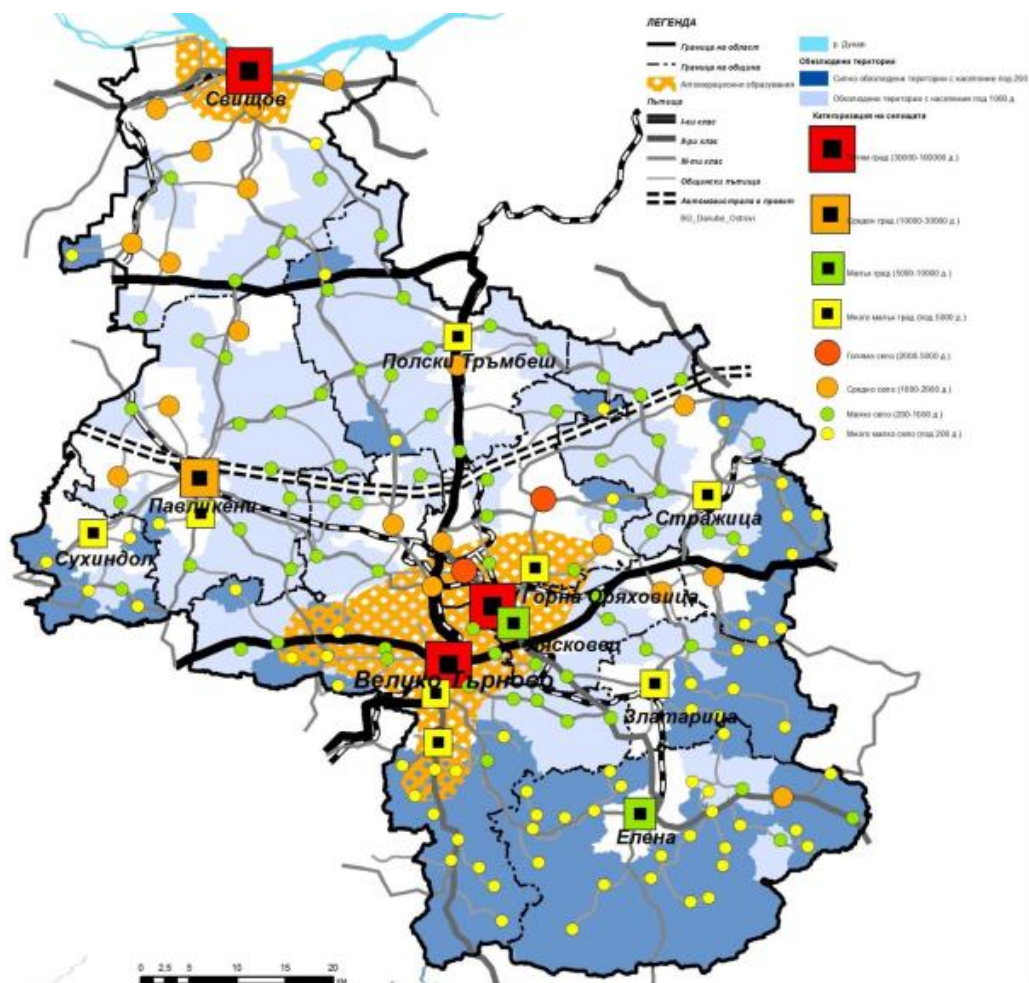
Комуникационно-транспортната мрежа на областта е показана на Фиг.1.14. Тя илюстрира много доброто позициониране на общината в националната транспортна мрежа. През нея преминават два основни транспортни коридори; Запад – Изток (София – Варна) и Север – Юг (Русе – Кърджали)

Фиг. 1.15 Центрове и оси на развитие на област В. Търново

Община Лясковец като част от агломерацията участва в 5 главни оси на развитие: към София, Варна, Русе, Ст. Загора и Габрово и в 7 второстепенни оси на развитие: към Сухиндол, Павликени, Свищов, Полски Тръмбеш, Стражица и Елена (Фиг.1.15)

В схемата на област В. Търново община Лясковец участва като трето ниво на „Полюси на растеж (Фиг. 1.16.)

Фиг. 1.16 Полюси на растеж и градски агломерации на област В. Търново

В „Стратегията за развитие на област В. Търново 2014 – 2020” се изтъква, че

„Област Велико Търново е емблематичен за България и динамично развиващ се дунавски регион, в рамките на който се осъществяват разнообразни и взаимно допълващи се индустриални, транспортно-логистични, земеделски, туристически, културни и образователни дейности, привлекателни за инвеститори и туристи и осигуряващи високо качество на живот за жителите на областта”

В същата стратегия се дават обобщени насоки за развитие на общините от триградието Велико Търново – Горна Оряховица – Лясковец и община Свищов:

- пълноценно развитие на туристическия сектор, основан на културния, историческия и природен ресурс на общините;
- развитие на интермодални транспортни възли и приоритетно развитие на съпътстващите ги икономически дейности;
- осигуряване на качествена инфраструктура в големите промишлени зони;

- засилване на връзките в триградието Велико Търново – Горна Оряховица – Лясковец;
- задържане на наличните и привличане на нови инвестиции в индустрията;
- подкрепа за растежа на малките и средните предприятия;
- интегрирано развитие на местната икономика и университетите и изграждане на ефективни партньорски структури;
- изграждане на центрове за иновации, в които да бъде осигурена база и инфраструктура за стартиращи компании на завършващи своето образование младежи;
- развитие на газоразпределителната мрежа;

Дават се също така и обобщени насоки за развитие на общини от равнинната част на областта:

- развитие на икономически дейности, съпътстващи важните транспортни оси;
- подкрепа за растеж на малките предприятия;
- възстановяване на поливното земеделие;
- привличане на инвестиции в преработващата селскостопанска продукция и промишленост;
- опазване на речните екосистеми и биологичното разнообразие;
- възстановяване и развитие на зеленчукопроизводството и лозарството;
- подобряване на инфраструктурата за снабдяване, отвеждане и пречистване на води;

2. Териториални проучвания

2.1. Местоположение

Община Лясковец е разположена в Северна централна България на територията на област Велико Търново, Северен централен район от ниво 2. Тя е девета по големина в областта. Територията на общината (177 373 дка) съставлява 3.8% от общата

територия на областта. Включва 6 населени места – град Лясковец и селата Джулюница, Козаревец, Добри дял, Мерданя и Драгижево.

Община Лясковец граничи с общини: Велико Търново, Горна Оряховица, Златарица и Стражица от област Велико Търново. Общината е обградена от юг и запад от Арбанашкото плато и Чуката, а е открита на север и изток към долината на река Янтра и Дунавската равнина.

Общинският център е в непосредствена близост до градовете Велико Търново и Горна Оряховица. Географското положение на общината благоприятства развитието на транспортно-комуникационната система. Мрежата на автомобилният транспорт включва републикански и общински пътища. Селищата в общината са свързани помежду си с пътни комуникации, които са добре развити. През територията на общината преминава главен път София - Варна, а в непосредствена близост – главен път Русе-Кърджали. През община Лясковец преминава и ж.п. линията София-Мездра-Горна Оряховица-Варна с изградени на територията на общината ж.п. гари Козаревец и Джулюница.

2.2. Релеф

В общината съществуват неголеми морфографски различия (в техните характерни особености) поради паралелното разположение на морфоструктурните единици. Преобладаващо развитие има хълмисто-равнинният релеф. Протичащата през територията на общината река Янтра и притоците ѝ разнообразяват релефа.

По североизточното подножие на Търновските височини са разположени град Лясковец и населените места от общината – Козаревец, Добри дял и Джулюница, а по юго-източното – Драгижево и Мерданя. Арбанашкото плато е част от Търновските височини, които се включват към Средния Предбалкан. По северното и източното подножие на Арбанашкото плато преминава условната граница между Средната подобласт на Дунавската равнина и Средния Предбалкан. Най-високата точка на Арбанашкото плато (439.8 м) се намира в средната му част, на около 800 м западно Петропавловския манастир. Изградено е от дебелослойни, слабо нагънати долнокредни варовици с изразени карстови форми.

Релефът на Средната подобласт на Дунавската равнина има хълмист и платовиден характер, разчленен от речните долини на Янтра и притоците ѝ. Средната Дунавска равнина притежава редица черти на преходност между Западната и Източната област на Дунавската равнина, което се подчертава и от наличието на слабо наклонени плата в южната част, върху едно от които е разположен град Лясковец с надморска височина от 170 до 260 м. В Средната подобласт на Дунавската равнина се диференцират три ясно изразени физикогеографски (ландшафтни) подобласти – Витска, Осъмска и Янтренска. Характерни за Янтренската подобласт са меандровите форми.

Релефът оказва най-силно влияние върху селското стопанство и транспорта. В общината съществуват добри условия за многоотраслова селскостопанска структура и специализация и предимно в отглеждане на лозя, овощия, зеленчуци, зърнено-житни култури и др.

2.3. Климат

Територията на общината се характеризира с *умерено-континентален климат*, с типичните за него горещо лято и студена зима. От циркулационните фактори на климата най-голямо значение имат тези, присъщи на Европейско-континенталната област. В зависимост от преобладаващата роля на тези влияния е и годишният режим на елементите на климата.

Сравнително ниската средногодишна *температура* (11.5°C) и високата годишна температурна амплитуда (25.2°C) са белези на континенталния климат в района. Зимният климатичен режим се определя преди всичко от това, че през този период от годината земната повърхност получава най-малко количество слънчева топлина и нейният радиационен баланс е близък до неутралния. Преходът от зимния към пролетния климатичен режим настъпва през втората половина на февруари, когато се изменят условията на радиационния баланс и атмосферната циркулация. Във връзка с това устойчивият преход на температурата през 10° настъпва в първата половина на април. Климатичният режим на пролетта се характеризира не толкова с постепенен преход от по-студено към по-топло време, а с перманентна смяна между студени и топли въздушни маси. Многогодишният режим на местното време през лятото като цяло се определя от особеностите на радиационните и циркулационните фактори. В течение на лятото общата слънчева радиация (в годишния си ход) достига максимума си като процесите на радиационното затопляне са преобладаващи. Инерцията на летния температурен режим продължава и в началото на есента. С постепенното понижение на температурите се увеличават и случаите на облачно и валежно време, като тенденцията се засилва към края на есента във връзка със засилването на циклоналната дейност.

Според климатичните данни¹ в годишния ход на температурата на въздуха като най-студена се очертава втората половина на януари, а най-топла – втората половина на юли и първата половина на август. Равномерният годишния ход понякога се нарушава в някои месеци на годината (застудявания през втората половина на февруари и в края на пролетта, т.е. на м.май).

Абсолютните максимални и минимални температури на въздуха обикновено са свързани с аномалии на времето. Денонощната амплитуда на температурата на въздуха зависи в значителна степен и от количеството на облачността.

Средната дата на първият есенен мраз е 24.X, а на последният – 12.IV, а крайната дата е съответно 28.IX и 5.V. Минималната средна месечна относителна влажност се наблюдава през август, а максималната – през декември и януари.

Продължителността на слънчевото греене (в часове) е 2264. Богатството на слънчевото греене има съществено значение за развитието на растениевъдството в общината и успешното отглеждане на редица селскостопански култури (лозя, трайни насаждения, зеленчуци, зърнено-житни култури и др.).

¹ Климатичен справочник – Температура на въздуха

Валежите в умерено-континенталната климатична област, в която попада общината, имат своя максимум през лятото и минимум - през зимата. С най-голяма месечна сума на валежите се отличават май-юни, а с най-малка – февруари-март. Във връзка с общия характер на разпределението на валежите понякога се появяват периодични засушавания. Годишната сума на валежите за Дунавската хълмиста равнина е между 500 и 600 мм, а за Предбалкана – между 600 и 800 мм. Твърдите валежи от сняг обхващат периода декември-март. По-голямата част от годишните валежи обаче падат във вид на дъжд. През първата половина на пролетта и през есента дъждът обикновено има обложен (при значителна или средна облачност, включително и във вид на ръмеж), а през летните месеци – проливен характер. Годишното количество на валежите в общината (577 мм) е под средното за страната (600-700 мм).

Средната дата на образуване на първата снежна покривка е в началото на декември, а на последната – в средата на март. Средната продължителност на снежната покривка (в дни) е 60, а средната дебелина (в см) е 6. Времето на задържане на снежната покривка има голямо значение за селското стопанство. Появяването ѝ предпазва почвата от замръзване. Стопяването на снежната покривка обикновено става в началото на март, което е важна предпоставка за овлажняване на почвата.

Ветровата циркулация се определя от циклоналните и антициклоналните процеси и релефа. Основните характеристики на вятъра се дефинират от неговата посока и скорост. В района западните и северозападните ветрове са свързани обикновено с циклоналната дейност, а източните и североизточните – с антициклоналната, като главно през зимата те пренасят студен континентален въздух. Ветровете с южна компонента са характерни предимно през късна есен и ранна пролет. Средните годишни скорости на вятъра в равнините и хълмисти територии на страната, към които попада и територията на общината се колебаят между 1 и 2.5 м/сек. Разпределението на средните скорости на вятъра по отделните посоки показва, че обикновено ветровете с най-голяма честота са и най-силни². Освен преобладаващата западно-източна циркулация за преобладаващата посока на силните ветрове има и орографията. За Средната подобласт на Дунавската равнина 80-90% от силните ветрове са западни и северозападни. Важна характеристика с оглед на възможностите за задържане и натрупване на замърсители във въздуха са и случаите с тихо време.

Според климатичното райониране на страната в Средната Дунавска равнина белезите на умерено-континенталния климат са ясно изразени – студена зима, топло лято, голяма годишна температурна амплитуда, изразен майско-юнски максимум на валежите, температурни инверсии и сравнително неголям безмразов период, малка скорост на вятъра. Районът на Предбалкана се отличава с орографски ефект върху елементите на климата.

2.4. Води

² В климатологията като силен се определя вятър със скорост над 14 м/сек. Средногодишно в страната се случват около 13 дни със силен вятър, независимо от посоката.

Водните ресурси се формират главно от *речните води*. През територията на общината протича река Янтра, която извира от Стара планина и се влива в река Дунав. Общата ѝ дължина е 285.5 км (на 7-мо място по дължина сред реките на България). Янтра е река със значителни сезонни колебания, като в режима ѝ се очертават главно две фази: пролетно пълноводие и лятно-есенно маловодие. Преобладаващият пролетен отток е резултат от сравнително студената зима, в течение на която се образува снежна покривка, а през пролетта водите от снеготопенето се подсилват от пролетните дъждове. Хидроложкият ефект на летните валежи е значително по-слаб от този на снежната покривка и пролетните валежи, тъй като през лятото почвената покривка има по-голяма филтрационна способност. Поради това основната маса на летните валежи се усвоява от почвата и коефициентът на летният отток е незначителен.

Подхранването на Янтра е смесено - дъждовно, снежно и от карстови подземни води, като на територията на общината преобладаващо участие в подхранването имат дъждовните и подземните води.

В източната част на общината протича река Джулюница (с обща дължина 85.3 км). Река Джулюница заедно със Стара река образуват река Лефеджа, която се влива на север от село Джулюница в река Янтра. За начален приток на р. Джулюница се приема река Веселина, която извира югозападно от село Дрента в Елено-Твърдишката планина. На река Веселина е изграден язовир „Йовковци” (за питейно-битово водоснабдяване на градовете - Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Елена, Стражица, Златарица, Дебелец, Килифарево, Полски Тръмбеш, Дряново и населените места от района).

Речните води, формирани върху цялата територия на страната, се отнасят към хидрокарбонатната формация, като за хидрофацията на водосборния басейн на Янтра е хидрокарбонатна-калциево-сулфатна.

Подземните води на територията на общината са карстови и грунтови порови.

Характерни за *карстовите води* са големите колебания на водните количества. Техният воден режим е в съответствие с карстификацията, мощността и височинното разположение на карбонатните хоризонти. Карстовите водни количества се увеличават през януари-май-юни от валежите и снеготопенето и намаляват през август-октомври. *Грунтовите порови води* се образуват в алувиалните и пролувиалните отложения (чакъли, пясъци, глини), наносните конуси и речните тераси на протичащите на територията на общината реки.

2.5. Почви

Територията на община Лясковец, както и цяла Северна България, попада в обширната континентално-степна и лесостепна ивица на източноевропейската провинция. Почвите тук са развити при степни и лесостепни условия (черноземи) и при лесостепни и горски условия (сиви горски почви). Характерни представители за общината са също така излужените черноземи с мощен и разтегнат хумусен хоризонт и тъмносивите горски почви. Следва да се отбележи, че черноземите и тъмносивите

горски почви са едни от най-плодородните в страната. Върху излужените черноземи намират благоприятни условия за развитие почти всички видове културни насаждения, в т.ч. зърнено-житни, технически, маслодайни, лозя, овощия. Почвообразователният процес при тъмносивите горски почви няма характерните белези за сивите горски почви (неголямо натрупване на хумус в пределите на хумусния хоризонт, железни хидроокиси и глинести материали в по-долния илувиален хоризонт), а по почвените си характеристики се доближават до оподзолените черноземи. Върху сивите горски почви виреят добре овощия, ръж, овес, а върху тъмносивите почви – лозя.

Освен представените зонални почвени типове в общината се срещат и азонални почви – алувиално-делувиално ливадни и алувиално-ливадни почви, които заемат малка площ от землището на общината. Алувиално-ливадните почви обхващат долините на реките. Характерно за алувиално-ливадното почвообразуване е изобилното овлажняване с ежегодно натрупване на минерални вещества. Профилът на алувиално-ливадните почви се състои от структурен и рохкав хумусен хоризонт, под който се редуват различни по механичен състав пластове на алувиалните наноси.

Обработваемите земи, разположени върху разпространените почвени типове в общината, са с добра продуктивност. Те са подходящи за пшеница, царевица, слънчоглед, зеленчукопроизводство и лозарство. Характерът и структурата на почвената покривка, климатичните особености и разнообразието на релефа в землищата на населените места от общината са предпоставка за високо естествено плодородие.

Почвите са слабо до средно ерозирали и само на отделни места се срещат участъци със силно ерозирали до каменливи почви. Процесът на почвена ерозия, където терените са по-стръмни, може да бъде възпрепятстван чрез обработката на почвата, а на по-силно ерозираните терени чрез извършване на залесяване.

2.6. Флора и фауна

Територията на община Лясковец се включва към *Средноевропейската флористична област* – Югоизточна провинция – Район на Дунавската равнина, а южните части на общината – към Севернобългарския горски район. Районът има общ наклон на север (към река Дунав). Характерът на естествената растителна покривка е лесостеп. Горската растителност е представена от широколистна листопадна дървесна и храстовидна растителност. Най-характерни горски растителни видове са смесените листопадни гори. Развити са също така и растителни съобщества от степен характер. Сухите ливадни съобщества са разпространени върху варовитите почви, а влажните са развити върху ливади с високи подпочвени води. Дунавската равнина принадлежи към най-плодородните земеделски райони на България.

Характерна особеност от биологична гледна точка е, че Стара планина представлява фитоклиматична преграда, като отделя Северна от Южна България. Растителността в Северна България се отличава в отделните ѝ части само във флористичен и фитоценозен състав.

Съставът на *фауната* на територията на общината обхваща различни видове и подвидове дребни бозайници, гризачи, птици, земноводни, влечуги. Анализът на картите, върху които са нанесени местата на разпространението на животинските видове показва, че повечето от техните ареали са свързани с местообитания в естествена природна среда. За фауната, която населява територията, е характерно, че са настъпили редица изменения в начина живот във връзка със селскостопанската дейност.

2.7. Основни изводи

- Географското положение на община Лясковец в Централна Северна България в близост до областния център Велико Търново и до среден град - Горна Оряховица, както и до важни транспортни връзки, благоприятства нейното развитие.
- Природо-географските ресурси на община Лясковец и техните компоненти са благоприятна предпоставка за развитието на селското стопанство, инфраструктурата, в т.ч. транспортната, както и на отделните населени места.
- Релефът е равнинно-хълмист и платовиден, тъй като територията на общината обхваща части от Средната подобласт на Дунавската равнина и Средния Предбалкан. Това разнообразие допринася за взаимното допълване в природно отношение, което е фактор за цялостното развитие на общината.
- Според климатичното райониране на страната, територията на общината попада в умерено-континенталната климатична област, характеризираща се със: студена зима, топло лято, голяма годишна температурна амплитуда, изразен майско-юнски максимум на валежите, температурни инверсии и сравнително неголям безмразов период, малка скорост на вятъра. Климатът е благоприятен за развитието на селското стопанство в равнините и хълмистите земи на общината, за отглеждането на много и разнообразни земеделски култури.
- Водните ресурси се формират главно от речните води. През територията на общината протича река Янтра, река Джулюница и притоците им. Подземните води са основно карстови и грунтови порови.
- По отношение на главните почвени свойства и състав, в общината доминират почвени типове и подтипове (излужени черноземи, тъмносиви и сиви горски почви, алувиално-ливадни почви) с висока пригодност за земеделие и отглеждане на почти всички земеделски култури – зърнено-житни, технически, зеленчуци, лозя, овощия.
- Характерът на естествената растителна покривка е лесостеп. Горската растителност е представена от смесена широколистна листопадна дървесна и от храстовидна растителност. Следва да се отбележи, че естествената растителна покривка е значително изменена от антропогенната дейност.

2.8. Геоложки строеж

Община Лясковец е разположена в подножието на Стара планина. На юг и запад е обградена от Арбанашкото плато и Чуката, а на север и изток е открита към долината на р. Янтра и Дунавската равнина.

Община Лясковец попада в обсега на Балканидния регион. На север граничи с Мизийският регион /Лудогорско-Добруджанската инженерно-геоложка област/. На юг граничи с Предбалканската област/ Старопланинска инженерно-геоложка област/.

В стратиграфско отношение най-старите скали, в района на общината са с възраст **Долна креда**.

Разпоповски член на Камчийската свита km/rK_1^{bs-v} - /бериас – валанж / - мергели, глинести варовици с мощност 200 м/.

Камчийска свита – kmK_1^{bs-h} /бериас-хотрив/- пачки от пясъчници и мергели до глинести мергели с мощност 2000 – 2500 м.

Описаните до тук седименти не се разкриват на повърхността на терена, а са установени със структурни сондажи.

В обсега на община Лясковец основните седименти, които се установяват на повърхността на терена са седименти от Горнооряховската, Българенската, Еменската и Романски свити.

Горнооряховска свита – gK_1^{h-ap} /- долен хотрив – долен апт/- глинести мергели и мергели с прослойки от пясъчници и алевролити с мощност до 800 м.

Българенска свита с Мъгърски клин – bnK_1^{b-ap} – пясъчници, алевролити, глинести мергели, варовици с мощност 30÷150 м.

Еменска варовита свита – eK_1^b - /барем /– биоморфни и афанитови варовици с мощност до 250 м.

Романска свита – rmK_1^{b-ap} /долен апт – горен барем /- пясъчници, алевролити, глинести мергели с мощност по-голяма от 200 м .

Палеоген –представен от отложенията на **Шемшевска свита** / $sPg_2^{1/}$ /- алевролити, пясъчници, глинести варовици и органогенни варовици с мощност до 45 м.

Описаните до тук литоложки разновидности са покрити с различна по мощност кватернерна покривка, която най-често се явява изветрителна зона на залягащите в дълбочина седименти.

Алувиални образувания

Установяват се в обсега на речните долини около реките и са представени от два вида:

I и II-ра надзаливни тераси - aQ_r^3 - чакъли, пясъци и глини

Руслови и на заливните тераси – aQ_r - чакъли, пясъци и глини.

СТРУКТОРНО-ТЕКТОНСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Територията на община Лясковец е разположена в обхвата на Търновското понижение. Същото е част от поредицата понижения по южният склон на Северобългарското издигане.

Търновското понижение е част от Ловешко-Търновската моноклинала. На север се ограничава от Ресенско-Медовинския разлом, а на юг – от Търновско-Златаришкият разлом.

Понижението е изпълнено с мощни долно-средно юрски и горно-юрско-долно кредни седименти с дебелина в най-потъналата част около 800 м .

Като структурна единица понижението попада в обхвата на Търновската антиклинала, състояща се от две положителни структури:

- В региона на яз. „Ал. Стамболийски”
- В региона между ВеликоТърново и Лясковец

Търновското понижение е с голяма денивелация спрямо Мизийската плоча, Преславският Предбалкан и флишкият Предбалкан /1100-1400 м по горнището на валанжа и 2500-3000 м/ по перма.

ХИДРОГЕОЛОЖКИ УСЛОВИЯ

През територията на община Лясковец протичат река Янтра извираща от Стара планина. Същата тече с посока запад-изток и се влива в река Дунав. Река Джулюница е ляв приток на р. Лефеджа – десен приток на р. Янтра.

Повърхностният поток се оттича към р. Янтра чрез сравнително равномерно разпределени дерата на територията на общината.

Подземните води на територията на общината са карстови и порови. Подземният поток се движи в посока към река Янтра. Нивото на тези води е установено на дълбочина 0,30 -7-8 м от повърхността на терена и е в пряка зависимост от годишният ход на валежите.

В общ аспект подземните води в община Лясковец попадат в обхвата на Долнодунавската артиензианска област.

В Р-8 подземните води са достигнати на дълбочина 770 м, а в Р-9 на дълбочина 880 м. Подземният поток е формиран в отложенията на Камчийската и Горнооряховска свити - K_1^h .

ФИЗИКО-ГЕОЛОЖКИ ПРОЦЕСИ И ЯВЛЕНИЯ

СВЛАЧИЩА

На територията на община Лясковец има регистрирано активно свлачище южно от село Джулюница през 1975г. № 52/26.06.1975 г от „Геозащита Плевен” ЕООД. Същото е включено в регистъра на свлачищата под № VTR 20.20835.01 на РБългария.

Свлачището не е проучено и не са изпълнени дейности за укрепването му.

Развито е на терен с наклони около $7\div 8^\circ$. Засяга предимно земеделски и необработваеми земи и няколко къщи от селото, които са необитаеми.

Свлачището е с дължина около 750 м и ширина до 2 км.

Периодически се активизира при водообилни сезони.

Ерозия и изветряне

Това са естествени бавни, екзогенни процеси, които засягат предимно стръмни откоси по деретата и речните долини. Дължат се на негативното въздействие на водни, повърхностни оттоци при проливни валежи и многократни замръзвания.

Заблациявания

Това са явления характерни за най-ниските части на речни долини с малки наклони. Заблацияванията са временни и се дължат на сезонните покачвания на водите.

СЕЙСМИЧНОСТ

Територията на община Лясковец попада в район с максимален интензитет на сеизмичните процеси от VII степен по скалата на Медвед-Шпонхиер-Карник с коефициент на земетръс $K_s = 0,10$ и максимално референтно ускорение на земната

основа $q = 0,07 / 95$ годишен период на повтаряемост/ и $q = 0,11 / 475$ годишен период на повтаряемост/.

ИНЖЕНЕРНО-ГЕОЛОЖКИ УСЛОВИЯ

Територията на община Лясковец предлага добри инженерно-геоложки условия за строителството на сгради и съоръжения.

Условно на територията на общината могат да бъдат отделени два инженерно-геоложки района:

I-ви Инженерно-геоложки район

Заема по-голямата част от община Лясковец. Преобладават скални и полускални строителни почви, които са добри като земна основа за различните категории сгради и съоръжения. Същите са покрити с различна по мощност кватернерна /делувиално-елувиална/ покривка.

Изчислителното натоварване е от порядъка на $0,25 - 0,30 - 0,50$ МПа.

Почвените води са на дълбочина по-голяма от 5,0 м.

II-ри Инженерно-геоложки район

Обхваща териториите около реките, където се разкриват алувиални отложения – чакъли, пясъци и глини.

Изчислителното натоварване е от порядъка на $0,15 - 0,20 - 0,25$ МПа.

Почвените води са на дълбочина $0,30 - 1,0$ м, като при водообилни сезони са възможно временни заблатявания.

III-ти Инженерно-геоложки район

Обхваща района в обсега на активното свлачище в района южно от с.Джулюница.

Строителство от всякакъв характер в района на свлачището може да бъде изпълнено само след детайлно проучване и изпълнение на укрепителни и осушителни дейности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Геоложка карта на България М:1:100000, картен лист Велико Търново
2. Регистър на свлачищата на община Велико Търново – „Геозащита” ЕООД – Плевен
3. Сондажи Р-8 и Р-9 – „Геология, проучване, проектиране” АД – Варна
4. План за управление на речните басейни- Басейнова дирекция Дунавски район – Плевен

3. Социално-икономически условия и проблеми

3.1. Демография

3.1.1. Обща демографска характеристика

- Община Лясковец е една от средните общини в страната по брой на населението. Тя се нарежда на 153 място сред 265-те общини с население през 2015 г. от 12 636 души (НСИ, 31.12.2015 г.). В рамките на област Велико Търново община Лясковец е шеста (от общо 10 общини). Средната гъстота на населението е 72.2 души/кв.км (над средната гъстота за област Велико Търново – 52.6 души/кв.км, за Северен централен район – 55.0 души/кв.км и за страната – 64.4 души/кв.км).

Област / Общини	Население 2015 г.
Обл. Велико Търново	245006
Общ. Велико Търново	87259
Общ. Горна Оряховица	43679
Общ. Елена	8878
Общ. Златарица	3841
Общ. Лясковец	12636
Общ. Павликени	22099
Общ. Полски Тръмбеш	13295
Общ. Свищов	38701
Общ. Стражица	12174
Общ. Сухиндол	2444

Източник: НСИ

Според категоризацията на общините³, Община Лясковец е от 4-та категория, центърът на общината град Лясковец е от 3-та категория. Населените места Джулюница, Добри дял и Козаревец са от 5-та категория, а Драгижево и Мерданя – от 6-та категория.

При определянето на значението на населените места като центрове на развитие в Северен централен район (СЦР) е възприета йерархичната структура на градовете в Националната концепция за пространствено развитие (2013-2025 г.). Лясковец попада към 4-то

ниво – малки градове с микрорегионално значение за територията на групи общини (11 бр. в СЦР). Оценката на градовете центрове, подредени в 6 йерархични равнища, е извършена посредством показатели за демографска динамика и значението им като

³НСИ, Единен класификатор на Административно-териториалните и териториалните единици (ЕКАТТЕ), състояние към 30.04.2016 г.

административни, транспортни, здравни, образователни, културни, икономически и туристически центрове.

В Община Лясковец *по данни на НСИ*, към 31.12.2015 г. живеят 12636 души⁴ (5.2% от населението на област Велико Търново). Средната гъстота на населението е 72.2 души/кв.км (над средната гъстота на населението за област Велико Търново – 52.6 души/кв.км, за Северен централен район – 55.0 души/кв.км и за страната – 64.4 души/кв.км).

Общината включва 6 населени места – град Лясковец и 5 села. В центъра на общината - град Лясковец е съсредоточено 62% (7829 души) от общото население. Към средните села (с население 1000-2000 д. по данни на НСИ, 2015 г.) се отнася Джулюница (1736 д.). Населението на останалите 4 села (попадащи в групата на селата с население 250-1000 д.) е съответно: Добри дял – 928 д., Козаревец – 817 д., Драгижево – 800 д., Мерданя – 526 д.

3.1.2. Брой и динамика на населението

По данни на НСИ за периода 2001-2015 г. броят на населението на община Лясковец намалява от 15281 д. на 12664 д., или с 2645 д. (-1.4% средногодишен темп на намаление, в т.ч. за град Лясковец -1.1%, а за селата -1.9%, като с най-малки демографски загуби е с. Драгижево) (*табл. 3.1*).

Тенденция на намаление на населението се очертава и на ниво област (-1.2% общо за областта, в т.ч. за градовете на областта -0.7%, за селата -2.3% – средногодишен прираст 2001-2015 г.), за СЦР (-1.4% общо за района, -0.9% за градовете, -2.1% за селата) и за страната (-0.7% общо за страната, -0.3% – за градовете, -1.6% – за селата в страната).

⁴ НСИ, Демографска статистика

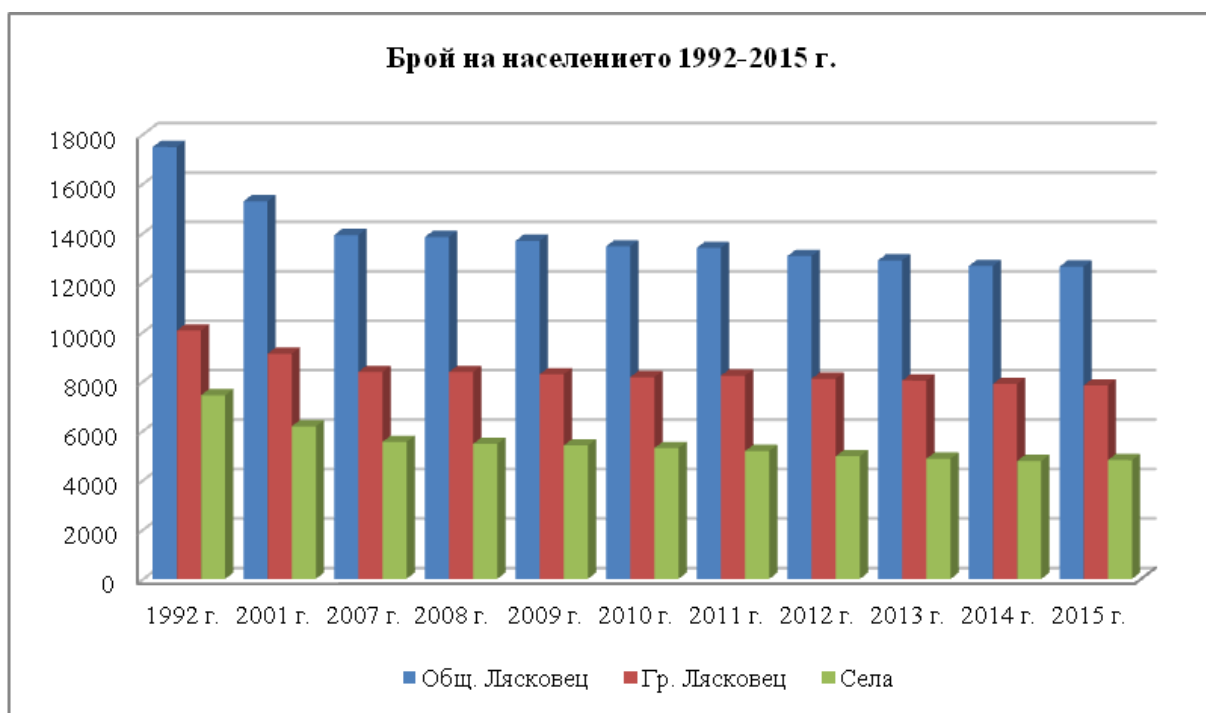
Таблица 3.1

Население 2001-2015 г.

Населени места	2001 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014	2015 г.	Прираст 2001-2015г.		
	брой										общ	ср.годишен	
											брой	брой	%
Общ. Лясковец	15281	13915	13833	13677	13458	13397	13066	12890	12664	12636	-2645	-189	-1.4
<i>Гр. Лясковец</i>	<i>9109</i>	<i>8373</i>	<i>8368</i>	<i>8277</i>	<i>8164</i>	<i>8225</i>	<i>8101</i>	<i>8025</i>	<i>7891</i>	<i>7829</i>	<i>-1280</i>	<i>-91</i>	<i>-1.1</i>
<i>Села</i>	<i>6172</i>	<i>5542</i>	<i>5465</i>	<i>5400</i>	<i>5294</i>	<i>5172</i>	<i>4965</i>	<i>4865</i>	<i>4773</i>	<i>4807</i>	<i>-1365</i>	<i>-98</i>	<i>-1.9</i>
с.Джулюница	2333	2001	1942	1900	1870	1895	1810	1765	1708	1736	-597	-43	-2.2
с. Добри дял	1229	1156	1173	1168	1140	960	929	904	889	928	-301	-22	-2.1
с.Драгижево	825	813	805	800	805	831	800	799	809	800	-25	-2	-0.2
с.Козаревец	1082	944	926	915	887	895	868	857	843	817	-265	-19	-2.1
с.Мерданя	703	628	619	617	592	591	558	540	524	526	-177	-13	-2.1
Обл. В. Търново	291121	278764	277520	275395	271400	258494	253580	251126	247782	245006	-46115	-3294	-1.2
В градовете	190236	186563	187539	187215	185019	179200	176669	175473	173327	171215	-19021	-1359	-0.7
В селата	100885	92201	89981	88180	86381	79294	76911	75653	74455	73791	-27094	-1935	-2.3

Източник: НСИ

Фигура 3.1

Източник: НСИ

Преброяването на населението през 2011 г. не отчита съществени различия от текущата демографска статистика. След 2011 г. не се наблюдават големи изменения в броя на населението на общината.

По данни на ГД „ГРАО“ населението на община Лясковец към края на 2015 г. е 13918 души по постоянен адрес и 13665 души – по настоящ адрес. Различията с данните на НСИ се дължат на методическия подход при регистрирането на населението и на временно отсъстващите лица. Данните в системата се актуализират периодично, което позволява да се ползват данни и през текущата година (2016 г.). Заедно с националните преброявания на населението и на демографската статистика те са едни от най-достоверните данни за числеността на населението по населени мес

Таблица 3.2

Брой население в община Лясковец 2001-2016 г.

(брой)

Населени места	31.12.2001 г.		31.12.2007 г.		31.12.2013 г.		31.12.2014 г.		31.12.2015 г.		15.06.2016 г.	
	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес
Общ. Лясковец	15934	15944	15087	14784	14179	13804	14042	13649	13918	13665	13839	13612
<i>Гр. Лясковец</i>	9979	9742	9615	9157	9208	8650	9152	8565	9111	8504	9071	8498
<i>Села</i>	5955	6202	5472	5627	4971	5154	4890	5084	4807	5161	4768	5114
с.Джулюница	2415	2448	2098	2104	1818	1817	1775	1777	1747	1817	1723	1791
с. Добри дял	1150	1227	1189	1177	1132	1123	1130	1108	1110	1153	1107	1132
с. Драгижево	696	761	683	770	669	761	664	776	655	782	653	781
с. Козаревец	1085	1093	935	966	864	897	848	884	827	866	824	872
с. Мерданя	609	673	567	610	488	556	473	539	468	543	461	538
Обл. В. Търново	303144	305478	286203	289639	271963	271424	269387	268305	267562	266287	266375	264847

Източник: ГД "ГРАО"

Развитието на естественото възпроизводство на населението на общината по населени места се вижда от данните в *таблица 3.3*. Демографските данни на НСИ показват, че в община Лясковец броят на родените за 2015 г. е 88 д. Коефициентът на раждаемост за общината през 2015 г. е 7.0‰, като средно за периода 2001-2015 г. той е 6.6‰. В териториален аспект общината е със стойности на раждаемостта през 2015 г. под средните за: страната (9.2‰), за Област Велико Търново (8.7‰) и за Северен централен район (8.1‰).

Таблица 3.3

Естествен прираст на населението в община Лясковец 2001-2015 г.

Населени места	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014 г.			2015 г.		
	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст
	Брой														
Общ. Лясковец	74	285	-211	106	236	-130	77	212	-135	95	267	-172	88	248	-160
<i>Гр. Лясковец</i>	<i>44</i>	<i>115</i>	<i>-71</i>	<i>72</i>	<i>112</i>	<i>-40</i>	<i>56</i>	<i>99</i>	<i>-43</i>	<i>66</i>	<i>129</i>	<i>-63</i>	<i>59</i>	<i>97</i>	<i>-38</i>
<i>Села</i>	<i>30</i>	<i>170</i>	<i>-140</i>	<i>34</i>	<i>124</i>	<i>-90</i>	<i>21</i>	<i>113</i>	<i>-92</i>	<i>29</i>	<i>138</i>	<i>-109</i>	<i>29</i>	<i>151</i>	<i>-122</i>
с.Джулюница	13	62	-49	15	45	-30	9	40	-31	7	52	-45	15	44	-29
с. Добри дял	10	34	-24	9	18	-9	5	19	-14	12	22	-10	5	27	-22
с. Драгижево	3	24	-21	1	16	-15	2	11	-9	4	30	-26	3	41	-38
с. Козаревец	0	28	-28	6	26	-20	4	20	-16	4	15	-11	4	24	-20
с. Мерданя	4	22	-18	3	19	-16	1	23	-22	2	19	-17	2	15	-13
Обл. В. Търново	2178	4653	-2475	2352	4432	-2080	2234	3993	-1759	2187	4244	-2057	2132	4150	-2018
	На 1000 души от населението - ‰														
Общ. Лясковец	4.9	18.7	-13.8	7.7	17.0	-9.3	5.9	16.3	-10.4	7.4	20.9	-13.5	7.0	19.6	-12.6
<i>Гр. Лясковец</i>	<i>4.8</i>	<i>12.6</i>	<i>-7.8</i>	<i>8.6</i>	<i>13.4</i>	<i>-4.8</i>	<i>6.9</i>	<i>12.2</i>	<i>-5.3</i>	<i>8.3</i>	<i>16.2</i>	<i>-7.9</i>	<i>7.5</i>	<i>12.3</i>	<i>-4.8</i>
<i>Села</i>	<i>4.9</i>	<i>27.5</i>	<i>-22.6</i>	<i>6.1</i>	<i>22.3</i>	<i>-16.2</i>	<i>4.3</i>	<i>23.0</i>	<i>-18.7</i>	<i>6.0</i>	<i>28.6</i>	<i>-22.6</i>	<i>6.1</i>	<i>31.5</i>	<i>-25.4</i>
с. Джулюница	5.6	26.6	-21.0	7.5	22.5	-15.0	5.0	22.3	-17.3	4.0	29.9	-25.9	8.7	25.5	-16.8
с. Добри дял	8.1	27.6	-19.5	7.8	15.6	-7.8	5.5	20.7	-15.2	13.4	24.5	-11.1	5.5	29.7	-24.2
с. Драгижево	3.6	29.1	-25.5	1.2	19.7	-18.5	2.5	13.8	-11.3	5.0	37.3	-32.3	3.8	51.0	-47.2
с. Козаревец	0.0	25.9	-25.9	6.4	27.5	-21.1	4.6	23.2	-18.6	4.7	17.6	-12.9	4.8	28.9	-24.1

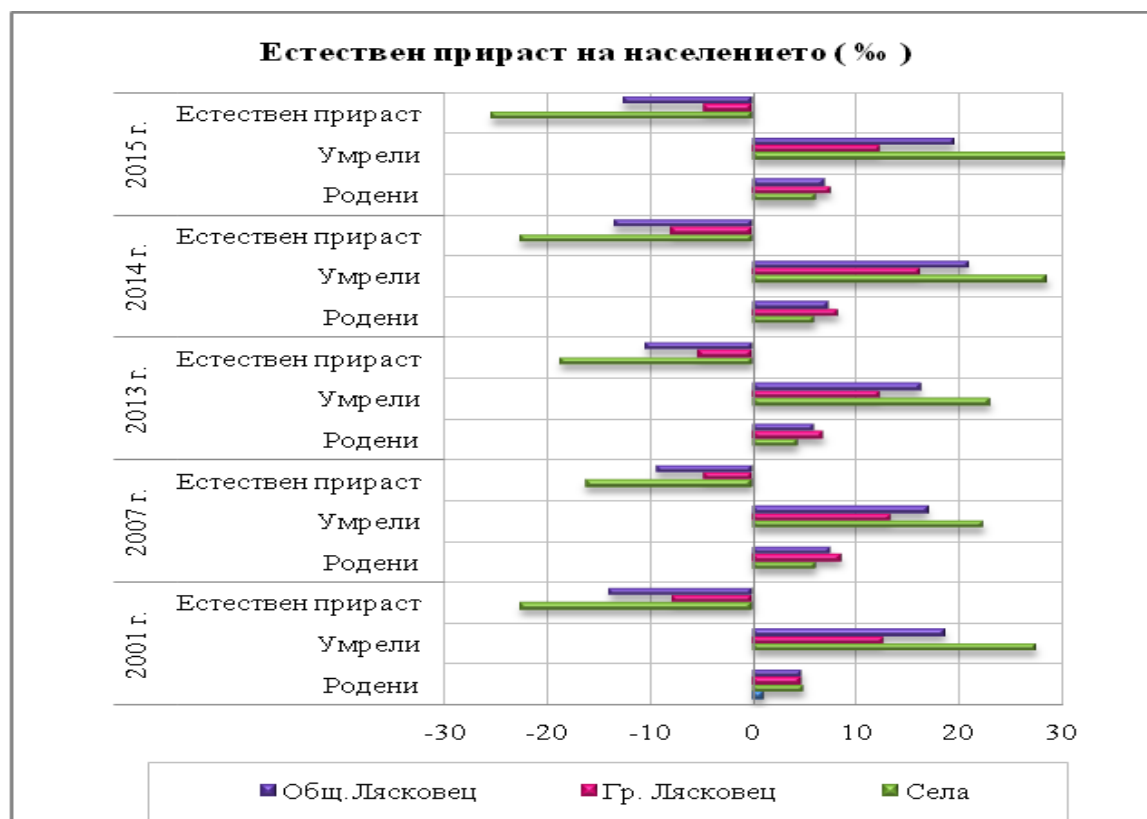
Населени места	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014 г.			2015 г.		
	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст
с.Мерданя	5.7	31.3	-25.6	4.8	30.3	-25.5	1.8	41.9	-40.1	3.8	35.7	-31.9	3.8	28.6	-24.8
Обл. Б. Търново	7.5	16.0	-8.5	8.4	15.9	-7.5	8.9	15.9	-7.0	8.8	17.0	-8.2	8.7	16.8	-8.1

Източник: НСИ

Смъртността (в т.ч. коефициентът на смъртност) на населението е вторият основен компонент, формиращ естествения прираст на населението. През разглеждания период броят на умрелите в общината се движи в диапазона 212-285 д. годишно (като през 2015 г. техният брой е 248 д.). Това формира коефициент на смъртност за периода в рамките на около 16-20‰, в т.ч. за 2015 г. 19.6‰ (за страната – 15.3‰ през 2015 г., за област Велико Търново – 16.8‰, за СЦР - 17.1‰).

Естественият прираст на населението на общината е отрицателен, като варира между минус 9.3‰ и минус 13.8‰, като през 2015 г. е -12.6‰, в т.ч. за град Лясковец - 4.8‰, за селата -25.4‰. Компонентите на естествения прираст на населението на общината са по-неблагоприятни от средните стойности за областта, района и страната.

Фигура № 3.2

Източник: НСИ

Механичното движение на населението на община Лясковец показва, че броят на изселените лица за изследвания период е по-голям от този на заселените, с изкл. на 2015 г., когато в общината са се заселили 394 души, а изселените са 262 или се формира положителен механичен прираст от 132 д. По населени места се наблюдават различия. Тенденцията за периода е към намаляване на отрицателното миграционно салдо и постепенно преминаване към положителен механичен прираст, особено при селското население, което вероятно се дължи на ремиграция.

Таблица 3.4

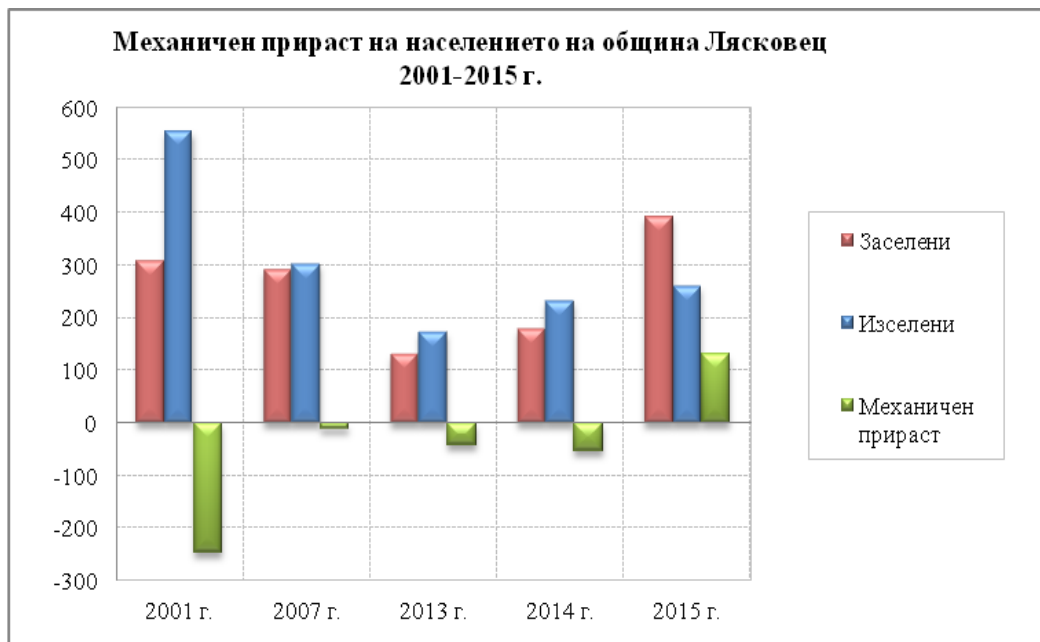
Механичен прираст на населението в община Лясковец 2001-2015 г. (брой)

Населени места	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014 г.			2015 г.		
	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст
Общ. Лясковец	310	556	-246	292	304	-12	131	174	-43	180	234	-54	394	262	132
<i>Гр. Лясковец</i>	<i>166</i>	<i>346</i>	<i>-180</i>	<i>151</i>	<i>205</i>	<i>-54</i>	<i>74</i>	<i>103</i>	<i>-29</i>	<i>86</i>	<i>157</i>	<i>-71</i>	<i>142</i>	<i>166</i>	<i>-24</i>
<i>Села</i>	<i>144</i>	<i>210</i>	<i>-66</i>	<i>141</i>	<i>99</i>	<i>42</i>	<i>57</i>	<i>71</i>	<i>-14</i>	<i>94</i>	<i>77</i>	<i>17</i>	<i>252</i>	<i>96</i>	<i>156</i>
с.Джулюница	67	66	1	23	30	-7	15	31	-16	22	34	-12	92	35	57
с. Добри дял	13	50	-37	35	22	13	7	18	-11	8	13	-5	74	13	61
с.Драгижево	19	23	-4	55	17	38	11	7	4	52	16	36	43	14	29
с.Козаревец	18	38	-20	17	15	2	12	7	5	4	7	-3	19	25	-6
с.Мерданя	27	33	-6	11	15	-4	12	8	4	8	7	1	24	9	15
Обл. В. Търново	9854	10138	-284	7067	7106	-39	3876	4571	-695	4177	5464	-1287	5165	5923	-758

Източник: НСИ

В сравнителен план, средните коефициенти за движение на населението на община Лясковец съпоставени със съответните за област Велико Търново и страната, показват, че демографските параметри в общината имат специфични проявления.

Фигура № 3.3

Източник: НСИ

3.1.3. Основни демографски структури

- **Структура на населението по пол**

Структурата на населението по пол е с пропорции, които са сходни със средните за областта и страната. Броят на жените в общината (6568 д. – 2015 г.) превишава този на мъжете (6068 д.). Броят на жените на 100 мъже е 108.2, като по населени места се наблюдават различия.

- **Възрастова структура**

За периода 2001-2015 г. настъпват изменения във възрастовата структура на населението на общината (*табл. 3.6, фиг. 3.4*). Налице е процес на демографско остаряване, който се изразява в намаляване на броя на населението под 15 години и във възрастовата група от 15 до 64 г.:

- През 2001 г. под 15-годишна възраст са били 1983 д. – 13.0% от населението на общината. През 2015 г. техният брой намалява на 1399 д. – 11.1%.
- Намалява населението във възрастовата група 15-64 години от 10387 д. (68.0%) през 2001 г. на 7974 д. през 2015 г. (63.1%), формиращи активното население и работната сила в общината.
- Населението над 65 години нараства от 2911 д. (19.0%) през 2011 г. на 3263 д. (25.8%) през 2015 г.

С най-благоприятна възрастова структура е общинският център – град Лясковец, а от населените места с относително благоприятна възрастова структура е с. Добри дял, докато при останалите населени места различията не са големи.

Таблица 3.5

Структура на населението по пол 2001-2015 г.

	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014 г.			2015 г.		
	мъже	жени	бр. жени / 100 мъже	мъже	жени	бр. жени / 100 мъже	мъже	жени	бр. жени / 100 мъже	мъже	жени	бр. жени / 100 мъже	мъже	жени	бр. жени / 100 мъже
Общ. Ляковец	7389	7892	106.8	6681	7234	108.3	6180	6710	108.6	6061	6603	108.9	6068	6568	108.2
<i>Гр. Ляковец</i>	<i>4408</i>	<i>4701</i>	<i>106.6</i>	<i>4013</i>	<i>4360</i>	<i>108.6</i>	<i>3850</i>	<i>4175</i>	<i>108.4</i>	<i>3774</i>	<i>4117</i>	<i>109.1</i>	<i>3739</i>	<i>4090</i>	<i>109.4</i>
<i>Села</i>	<i>2981</i>	<i>3191</i>	<i>107.0</i>	<i>2668</i>	<i>2874</i>	<i>107.7</i>	<i>2330</i>	<i>2535</i>	<i>108.8</i>	<i>2287</i>	<i>2486</i>	<i>108.7</i>	<i>2329</i>	<i>2478</i>	<i>106.4</i>
с. Джулюница	1142	1191	104.3	964	1037	107.6	829	936	112.9	796	912	114.6	823	913	110.9
с. Добри дял	594	635	106.9	557	599	107.5	428	476	111.2	423	466	110.2	448	480	107.1
с. Драгижево	395	430	108.9	401	412	102.7	392	407	103.8	398	411	103.3	400	400	100.0
с. Козаревец	526	556	105.7	458	486	106.1	431	426	98.8	428	415	97.0	414	403	97.3
с. Мерданя	324	379	117.0	288	340	118.1	250	290	116.0	242	282	116.5	244	282	115.6
Обл. Велико Търново	140654	150467	107.0	133754	145010	108.4	121315	129811	107.0	119752	128030	106.9	118456	126550	106.8

Източник: НСИ

Таблица 3.6

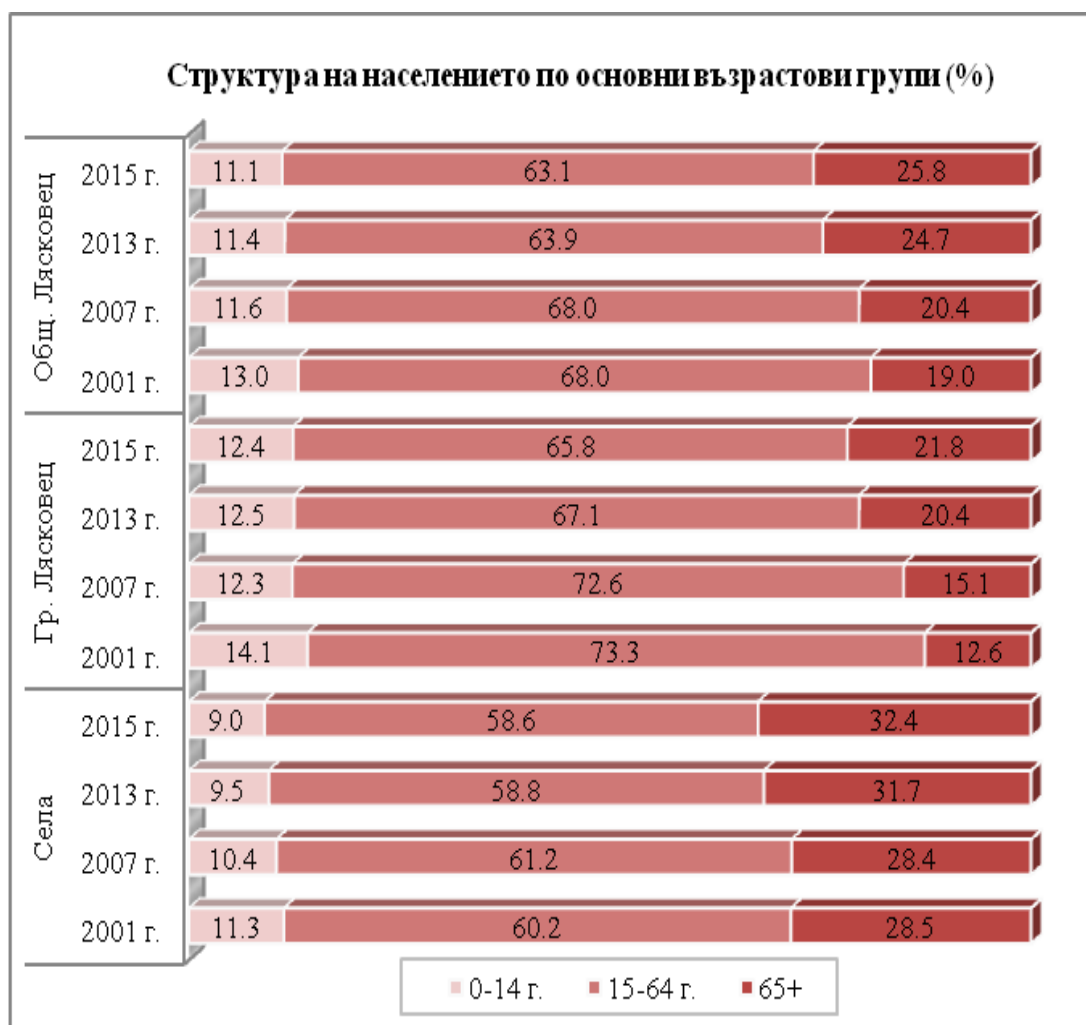
Структура на населението по основни възрастови групи 2001-2015 г.

	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014г.			2015 г.		
Населени места	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+
Брой															
Общ. Лясковец	1983	10387	2911	1607	9469	2839	1468	8242	3180	1430	8019	3215	1399	7974	3263
<i>Гр. Лясковец</i>	<i>1288</i>	<i>6674</i>	<i>1147</i>	<i>1028</i>	<i>6080</i>	<i>1265</i>	<i>1005</i>	<i>5381</i>	<i>1639</i>	<i>993</i>	<i>5243</i>	<i>1655</i>	<i>969</i>	<i>5155</i>	<i>1705</i>
<i>Села</i>	<i>695</i>	<i>3713</i>	<i>1764</i>	<i>579</i>	<i>3389</i>	<i>1574</i>	<i>463</i>	<i>2861</i>	<i>1541</i>	<i>437</i>	<i>2776</i>	<i>1560</i>	<i>430</i>	<i>2819</i>	<i>1558</i>
с.Джулюница	269	1387	677	186	1206	609	149	1032	584	132	1008	568	130	1046	560
с. Добри дял	189	740	300	172	713	271	132	518	254	130	501	258	132	535	261
с.Драгижево	79	501	245	87	482	244	79	474	246	77	457	275	75	447	278
с.Козаревец	98	682	302	80	623	241	68	521	268	68	502	273	64	480	273
с.Мерданя	60	403	240	54	365	209	35	316	189	30	308	186	29	311	186
Обл. Велико Търново	39175	197277	54669	32896	193901	51967	30730	166406	53990	30625	162691	54466	30633	159353	55020
Относителен дял - %															
Общ. Лясковец	13.0	68.0	19.0	11.6	68.0	20.4	11.4	63.9	24.7	11.3	63.3	25.4	11.1	63.1	25.8
<i>Гр. Лясковец</i>	<i>14.1</i>	<i>73.3</i>	<i>12.6</i>	<i>12.3</i>	<i>72.6</i>	<i>15.1</i>	<i>12.5</i>	<i>67.1</i>	<i>20.4</i>	<i>12.6</i>	<i>66.4</i>	<i>21.0</i>	<i>12.4</i>	<i>65.8</i>	<i>21.8</i>
<i>Села</i>	<i>11.3</i>	<i>60.2</i>	<i>28.5</i>	<i>10.4</i>	<i>61.2</i>	<i>28.4</i>	<i>9.5</i>	<i>58.8</i>	<i>31.7</i>	<i>9.2</i>	<i>58.2</i>	<i>32.6</i>	<i>9.0</i>	<i>58.6</i>	<i>32.4</i>

	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014г.			2015 г.		
Населени места	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+
с.Джулюница	11.5	59.5	29.0	9.3	60.3	30.4	8.4	58.5	33.1	7.7	59.0	33.3	7.5	60.3	32.2
с. Добри дял	15.4	60.2	24.4	14.9	61.7	23.4	14.6	57.3	28.1	14.6	56.4	29.0	14.2	57.7	28.1
с.Драгижево	9.6	60.7	29.7	10.7	59.3	30.0	9.9	59.3	30.8	9.5	56.5	34.0	9.4	55.9	34.7
с.Козаревец	9.1	63.0	27.9	8.5	66.0	25.5	7.9	60.8	31.3	8.1	59.5	32.4	7.8	58.8	33.4
с.Мерданя	8.6	57.3	34.1	8.6	58.1	33.3	6.5	58.5	35.0	5.7	58.8	35.5	5.5	59.1	35.4
Обл. Велико Търново	13.5	67.8	18.7	11.8	69.6	18.6	12.2	66.3	21.5	12.4	65.6	22.0	12.5	65.0	22.5

Източник: НСИ

Фигура 3.4

Разпределението на населението на общината във възрастовите групи под, във и над трудоспособна възраст през 2015 г. по данни на НСИ е както следва: 1494 д. – 11.8% (под трудоспособна възраст), 7319 д. – 57.9% (във трудоспособна възраст) и 3823 д. – 30.3% (над трудоспособна възраст) (*табл.3.7, фиг. 3.5*). В сравнение с областта и страната различията са главно в под- и над- трудоспособните контингенти, докато по отношение на трудоспособната възраст не се наблюдават големи различия в относителният дял.

Таблица 3.7

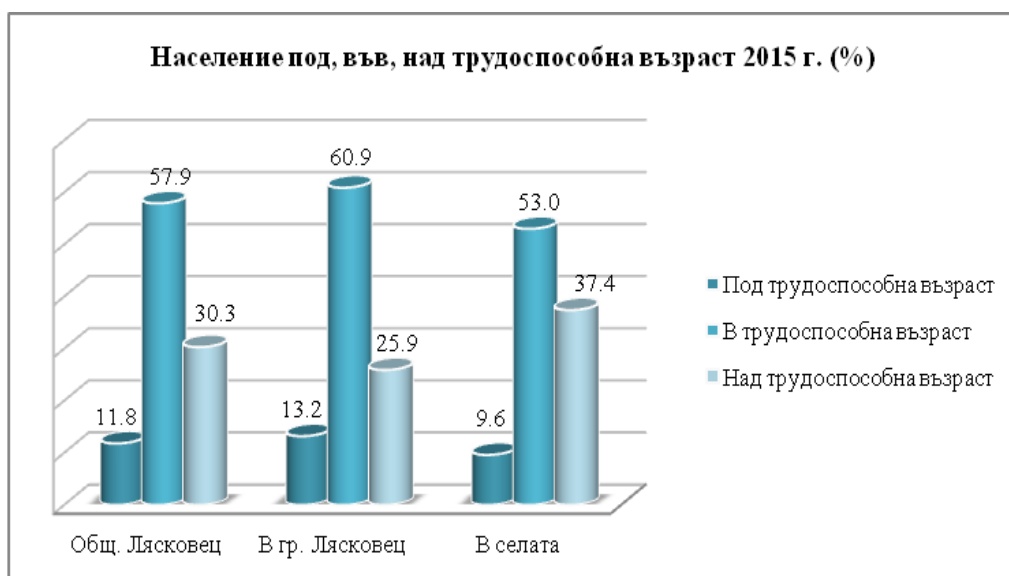
Население под, във и над трудоспособна възраст - 2015 г.

Възрастови групи	Общо			В градовете			В селата		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
	Брой								
Община Лясковец	12636	6068	6568	7829	3739	4090	4807	2329	2478
Под трудоспособна възраст	1494	747	747	1033	531	502	461	216	245
В трудоспособна възраст	7319	3922	3397	4769	2470	2299	2550	1452	1098
Над трудоспособна възраст	3823	1399	2424	2027	738	1289	1796	661	1135
Област Велико Търново	245006	118456	126550	171215	82293	88922	73791	36163	37628
Под трудоспособна възраст	32638	16752	15886	23162	11903	11259	9476	4849	4627
В трудоспособна възраст	147231	77137	70094	109631	56095	53536	37600	21042	16558
Над трудоспособна възраст	65137	24567	40570	38422	14295	24127	26715	10272	16443
Р България	7153784	3477177	3676607	5227182	2519346	2707836	1926602	957831	968771
Под трудоспособна възраст	1063930	547269	516661	788677	405515	383162	275253	141754	133499
В трудоспособна възраст	4349105	2284461	2064644	3286121	1696569	1589552	1062984	587892	475092
Над трудоспособна възраст	1740749	645447	1095302	1152384	417262	735122	588365	228185	360180
	Относителен дял - %								
Община Лясковец	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Под трудоспособна възраст	11.8	12.3	11.4	13.2	14.2	12.3	9.6	9.3	9.9
В трудоспособна възраст	57.9	64.6	51.7	60.9	66.1	56.2	53.0	62.3	44.3
Над трудоспособна възраст	30.3	23.1	36.9	25.9	19.7	31.5	37.4	28.4	45.8
Област Велико Търново	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Под трудоспособна възраст	13.3	14.1	12.6	13.5	14.5	12.7	12.8	13.4	12.3
В трудоспособна възраст	60.1	65.2	55.3	64.1	68.1	60.2	51.0	58.2	44.0
Над трудоспособна възраст	26.6	20.7	32.1	22.4	17.4	27.1	36.2	28.4	43.7
Р България	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Под трудоспособна възраст	14.9	15.7	14.1	15.1	16.1	14.2	14.3	14.8	13.8
В трудоспособна възраст	60.8	65.7	56.1	62.9	67.3	58.7	55.2	61.4	49.0

Възрастови групи	Общо			В градовете			В селата		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Над трудоспособна възраст	24.3	18.6	29.8	22.0	16.6	27.1	30.5	23.8	37.2

Източник: НСИ

Фигура 3.5

Намаляващият брой на населението има негативно отношение към процеса на „ограничаване” на контингентите от лица в предучилищна и училищна възраст, което рефлектира и върху условията за функциониране на мрежата от заведения за предучилищно обучение и на училищната мрежа. Това се вижда и от статистическите данни за *специфичните възрастови групи* от населението (табл. 3.8, фиг. 3.6). Такива са групите (2015 г.):

- от 0 до 2 годишна възраст – 248 д.;
- от 3 до 6 годишна възраст – 360 д.;
- от 7 до 14 годишна възраст – 791 д.;
- от 15 до 18 годишна възраст – 422 д.

Таблица 3.8

Структура на населението по специфични възрастови групи 2001-2015 г.

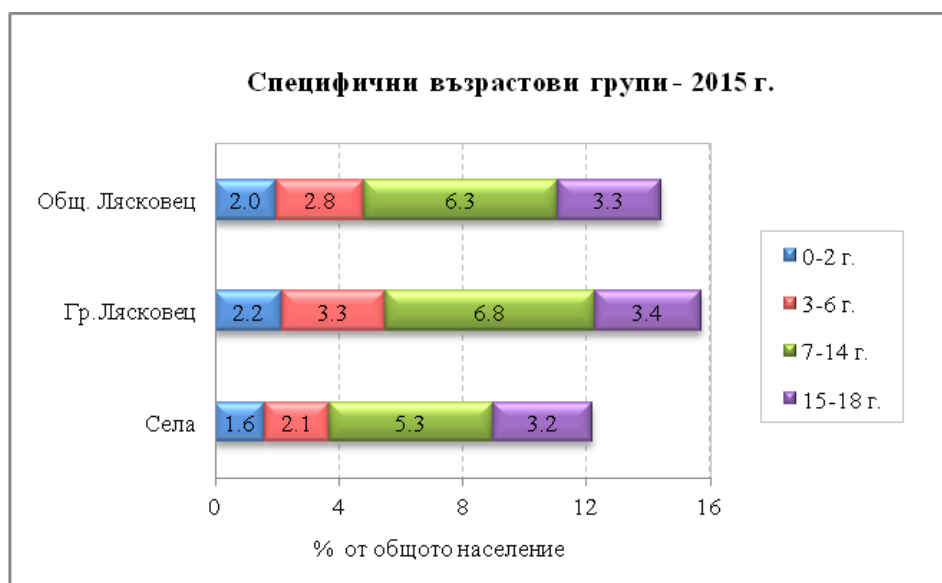
Населени места	Общо население	Възрастови групи							
		0-2	3-6	7-14	15-18	0-2	3-6	7-14	15-18
	Брой	Брой				Относителен дял - %			
	2001 г.								
Общ. Лясковец	15281	289	441	1253	687	1.9	2.9	8.2	4.5
Гр. Лясковец	9109	183	283	822	499	2.0	3.1	9.0	5.5

Населени места	Общо население Брой	Възrastови групи							
		0-2	3-6	7-14	15-18	0-2	3-6	7-14	15-18
		Брой				Относителен дял - %			
<i>Села</i>	6172	106	158	431	188	1.7	2.6	7.0	3.0
с.Джулюница	2333	46	55	168	56	2.0	2.4	7.2	2.4
с. Добри дял	1229	30	42	117	50	2.4	3.4	9.5	4.1
с. Драгижево	825	12	20	47	28	1.5	2.4	5.7	3.4
с. Козаревец	1082	7	30	61	38	0.6	2.8	5.6	3.5
с. Мерданя	703	11	11	38	16	1.6	1.6	5.4	2.3
2015 г.									
Общ. Лясковец	12636	248	360	791	422	2.0	2.8	6.3	3.3
<i>Гр. Лясковец</i>	7829	173	261	535	269	2.2	3.3	6.8	3.4
<i>Села</i>	4807	75	99	256	153	1.6	2.1	5.3	3.2
с. Джулюница	1736	27	24	79	62	1.6	1.4	4.6	3.6
с. Добри дял	928	22	33	77	29	2.4	3.6	8.3	3.1
с. Драгижево	800	10	14	51	25	1.3	1.8	6.4	3.1
с. Козаревец	817	11	18	35	21	1.3	2.2	4.3	2.6
с. Мерданя	526	5	10	14	16	1.0	1.9	2.7	3.0

Източник: НСИ

Тенденцията на намаляване на броя на населението в специфичните възрастни групи е резултат от очертаната тенденция на намаляване на раждаемостта и от миграцията на семейства с деца от посочените възрастни групи. Статистическите данни показват, че понастоящем съществува демографски ресурс за функциониране на детски и учебни заведения.

Фигура 3.6

Източник: НСИ

Общият **коэффициент на възрастова зависимост** за общината е 58.5%, тоест на 100 лица във възрастовата група 15-64 навършени години се падат 58 лица под 15 и на 65 и повече години. Това съотношение е по-неблагоприятно от средното за областта (53.8%), СЦР (55.1%) и за страната (52.4%).

Възпроизводството на трудоспособното население, дефинирано чрез **коэффициента на демографско заместване**, показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60-64 г.). За общината това съотношение е 51.6 (100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, се заместват от 52 влизащи в трудоспособна възраст), в т.ч. за центъра град Лясковец – 58. Сред селата с най-висок коэффициент на демографско заместване са Добри дял (51.3) и Джулюница (50.3). За останалите населени места стойностите на показателя са: Драгижево (44.4), Козаревец (32.9) и Мерданя (26.7).

За сравнение за страната коэффициентът на демографско заместване е 63.5, за Северен Централен Район – 57.3, за област Велико Търново – 56.8.

3.1.4. Образователна структура

Структурата на населението по образователен ценз се наблюдава при преброяванията. Към 1.02.2011 година броят на лицата с висше образование е 1528 д., или 12.0% от населението на 7 и повече години. В сравнение с предходното преброяване (2001 г.) делът на висшистите се увеличава с близо 300 д. или с 3.6 процентни пункта. Лицата, завършили средно образование, са 6657 д.

Таблица 3.9

Структура на населението по образование - 2011 г.

Населени места	Население на 7 и повече години	Висше (университетско и колежанско)	Средно	Основно	Начално и незавършено начално	Никога не посещавали училище	Дете (до 7 години вкл., което още не посещава училище)
Брой							
Общ. Лясковец	12712	1528	6657	3250	1204	54	19
<i>Гр. Лясковец</i>	<i>7764</i>	<i>1165</i>	<i>4366</i>	<i>1502</i>	<i>699</i>	<i>22</i>	<i>10</i>
<i>Села</i>	<i>4948</i>	<i>363</i>	<i>2291</i>	<i>1748</i>	<i>505</i>	<i>29</i>	<i>6</i>
с. Джулюница	1828	149	855	645	170	9	-
с. Добри дял	896	38	299	370	169	17	3
с. Драгижево	787	65	399	255	65
с. Козаревец	860	55	456	276	67	3	3
с. Мерданя	577	56	282	202	34
Обл. Велико Търново	244522	44798	116508	56306	24986	1560	364
Относителен дял - %							
Общ. Лясковец	100.0	12.0	52.4	25.6	9.5	0.4	0.1
<i>Гр. Лясковец</i>	<i>100.0</i>	<i>15.0</i>	<i>56.2</i>	<i>19.3</i>	<i>9.0</i>	<i>0.3</i>	<i>0.1</i>
<i>Села</i>	<i>99.9</i>	<i>7.3</i>	<i>46.3</i>	<i>35.3</i>	<i>10.2</i>	<i>0.6</i>	<i>0.1</i>
с. Джулюница	100.0	8.2	46.8	35.3	9.3	0.5	-
с. Добри дял	100.0	4.2	33.4	41.3	18.9	1.9	0.3
с. Драгижево	99.6	8.3	50.7	32.4	8.3
с. Козаревец	100.0	6.4	53.0	32.1	7.8	0.3	0.3
с. Мерданя	99.5	9.7	48.9	35.0	5.9
Обл. Велико Търново	100.0	18.3	47.6	23.0	10.2	0.6	0.1

Източник: НСИ, преброяване на населението

Данните в таблицата показват, че повече от половината (52.4%) от населението на община Лясковец е със средно образование, като за последните десет години увеличението е с 8.2 процентни пункта. С основно образование са 3250 д. – 25.6%. Начално и незавършено начално образование имат под 10% (1204 д. – 9.5%) от жителите на общината (1204 д. – 9.5%), а 54 души (0.4%) никога не са посещавали училище и са неграмотни.

За периода между последните две преброявания на населението (2001-2011 г.) делът на високообразованото население в община Лясковец (с със средно и висше университетско и колежанско образование) нараства от 52.7% на 64.4%. Лицата с основно образование намаляват от 32.6% на 25.6%, а тези с начално образование също намаляват от 14.0% (2001 г.) на 9.5% (2011 г.). Неграмотното население също бележи тенденция на намаление от 0.5% на 0.4%.

Фигура 3.7

Източник: НСИ, преброяване на населението 2011 г.

Населението на общинския център – гр. Лясковец е с по-високо образователно равнище в сравнение със средното за общината. С високо образователно равнище (средно и висше университетско и колежанско образование) в града са 71.2% (в т.ч. с висше образование (университетско и колежанско) – 15%, а със средно образование – 56.2%.

Важно е да се отбележи, че лицата със средно образование в общината са с най-голям абсолютен брой и относителен дял както в общинския център, така също и в другите населени места, с изключение на с. Добри дял, поради по-ниският образователен ценз на ромското население.

3.1.5. Етническа структура

Етническата структура на населението, както и образователната, се наблюдава при преброяванията. Лицата, които са се възползвали от правото на доброволен отговор на въпроса за етническо самоопределение, са 96% от населението на общината (средно за страната 91% и за областта 91%).

При преброяването на населението през 2011 г., от българската етническа група се самоопределят 12113 д. или 94.7% от населението, в т.ч. 95.9% от населението на центъра – град Лясковец и 93% от населението на селата. Българският етнос е доминиращ и за област Велико Търново (90.3% от населението на областта се самоопределя от българската етническа група) (84.8% - за страната). От турската етническа група са се самоопределили 2.4% – 307 д., предимно в с. Добри дял (144 д.) и в гр. Лясковец - 150 д.. Ромският етнос наброява 263 души с относителен дял 2.1%, според самоопределението на лицата (главно в с. Добри дял – 143 д. и в гр. Лясковец – 106 д.). Към други етнически групи са се самоопределили 59 души, или 0.5%.

Установилите се демографски тенденции се отразяват върху броя на всички етнически групи в общината, в резултат на което не настъпват съществени изменения в етническата структура на населението в годините между последните две преброявания.

Таблица 3.10

Население по етническа група в община Лясковец - 2011 г.

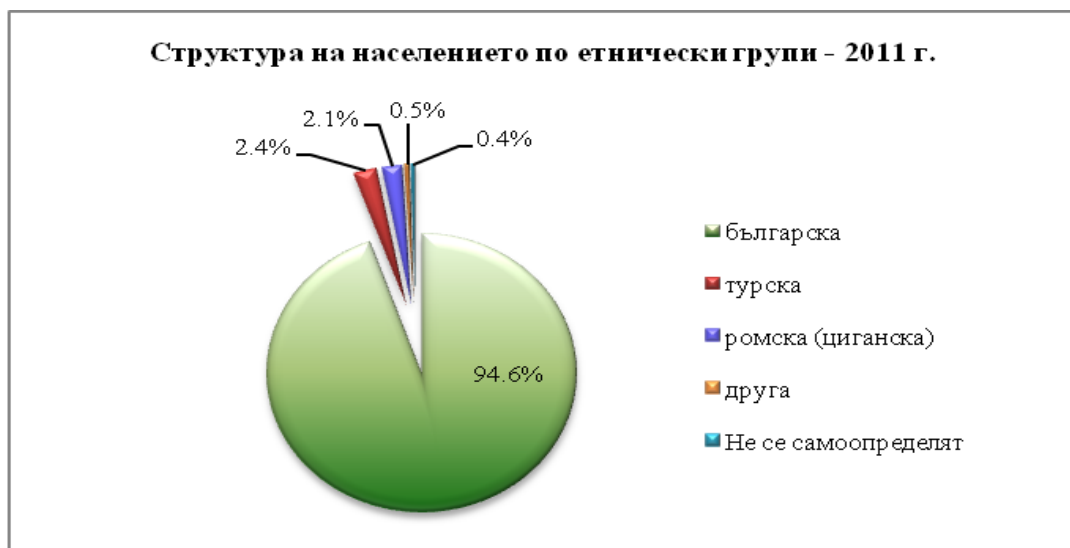
Населени места	Брой лица, отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност общо	Етническа група				Не самоопределят
		българска	турска	ромска (циганска)	друга	
Брой						
Общ. Лясковец	12788	12113	307	263	59	46
Гр. Лясковец	7725	7406	150	106	32	31
Села	5063	4707	157	157
с.Джулюница	1875	1858	3	8
с. Добри дял	948	650	144	143	-	11
с. Драгижево	767	736	5	6	18	..
с.Козаревец	895	891	-	..	3	..
с.Мерданя	578	572	5	-
Обл. Велико Търново	233992	211353	15709	3875	1145	1910

Населени места	Брой лица, отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност общо	Етническа група				Не се самоопределят
		българска	турска	ромска (циганска)	друга	
Относителен дял - %						
Общ. Лясковец	100.0	94.7	2.4	2.1	0.5	0.3
Гр. Лясковец	100.0	95.9	1.9	1.4	0.4	0.4
Села	99.2	93.0	3.1	3.1
с.Джулюница	99.7	99.1	0.2	0.4
с. Добри дял	100.0	68.6	15.2	15.1	-	1.1
с.Драгижево	99.7	96.0	0.7	0.8	2.2	..
с.Козаревец	99.9	99.6	-	..	0.3	..
с.Мерданя	99.8	99.0	0.8	-
Обл. Велико Търново	100.0	90.3	6.7	1.7	0.5	0.8

.. Данните са анонимизирани в съответствие с чл. 25 от Закона за статистиката.

Източник: НСИ, преброяване на населението

Фигура 3.8

3.1.6. Основни изводи. Тенденции в демографското развитие

- Броят на населението на общината е с тенденция на намаление, но с по-нисък интензитет през последните години, подобно на повечето общини с центрове малки градове..
- Очертаните тенденции в естественото движение на населението бележат възпроизводство с отрицателен естествен прираст.
- Налице е намаление на родилните контингенти и на най-репродуктивната възрастова група (15-34 г.).
- Нето-миграцията е отрицателна с намаляващ интензитет, по-изявена е временната трудова миграция, свързана с пазара на труда, а при населението на селата - ремиграцията.
- Структурата на населението по пол е сравнително балансирана, сходна с тази на областта.
- Наблюдава се тенденция на постепенно застаряване на населението на общината (характерна и за областта и страната).
- Възпроизводството на трудоспособното население е под средното ниво за областта и за страната – 100 лица излизаци от трудоспособна възраст в общината се заместват от 52 д. (средно за областта – 57 д., за страната – 64 д.).
- Броят на лицата с висше и средно образование нараства, а намалява този на лицата с ниско образование за периода между последните две преброявания (2001-2011 г.). Образователното равнище е по-високо в общинския център – град Лясковец. Характерно за община Лясковец е, че повече от половината (52.4%) от населението на 7 и повече години е със средно образование.
- В етническата структура на населението основна етнически група е българската. Ромският (циганският) етнос според доброволното сомоопределение на населението е предимно в с. Добри дял и гр. Лясковец). Не се очертават съществени изменения в етническата структура на населението на общината за периода между последните две преброявания, различията са в резултат на общото намаление на населението.

3.1.7. Икономически активности

Икономически активното население определя параметрите на работната сила. Данните на НСИ показват, че общият брой на икономически активните лица в общината във възрастовата група над 15 г. е 5998 д. (50.6% от населението в същата възрастова група), а на икономически неактивните лица – 5854 д. (49.4%). За сравнение за страната стойностите на показателя са съответно 52.1% (икономически активни лица от населението на 15 и повече години) и 47.9% (икономически неактивни лица), а за Област Велико Търново – 48.1% и 51.9%. По населени места се наблюдават различия. С най-висок дял на икономически активно население се очертава общинският център град

Лясковец, а при селата – с. Козаревец. Териториалното разпределение на икономически активното население е представено в *таблица 3.11*.

Таблица 3.11

Население на 15 и повече години по икономическа активност – 2011 г.

Населени места	Население на 15 и повече години	Икономически активни		Икономически неактивни	
		брой	отн. дял - %	брой	отн. дял - %
Общ. Лясковец	11852	5998	50.6	5854	49.4
<i>Гр. Лясковец</i>	<i>7197</i>	<i>4054</i>	<i>56.3</i>	<i>3143</i>	<i>43.7</i>
<i>Села</i>	<i>4655</i>	<i>1944</i>	<i>41.8</i>	<i>2711</i>	<i>58.2</i>
с. Джулюница	1726	714	41.4	1012	58.6
с. Добри дял	820	286	34.9	534	65.1
с. Драгижево	737	343	46.5	394	53.5
с. Козаревец	818	388	47.4	430	52.6
с. Мерданя	554	213	38.4	341	61.6
Обл. Велико Търново	228354	109932	48.1	118422	51.9

Източник: НСИ, преброяване на населението

В категорията на икономически активното население от значение е броят на заетите лица. Структурата на икономически активното население се определя от броя (съответно относителния дял) на заетите и безработните лица.

3.1.7.1 Структура на заетостта

Броят на *заетите лица* е един от индикаторите за състоянието на икономиката. В община Лясковец през 2014 г. наетите лица са общо 4814 д. Разпределението на наетите лица по икономически дейности в общината за годините 2008 -2014 г. е показано в **таблица 3.12**.

Таблица 3.12

Наети лица* по икономически дейности - 2008-2014 г.

Икономически дейности	Община Лясковец					Област Велико Търново				
	2008г.	2009г.	2011г.	2012г.	2014г.	2008г.	2009г.	2011г.	2012г.	2014г.
	Брой					Брой				
Общо	4503	4089	4488	4316	4814	78723	74746	69215	67706	67472
Селско, горско и рибно стопанство	75	103	117	139	156	3700	4071	4134	4103	4090
Добивна промишленост		8			-	244	199	65	163	59
Преработваща промишленост	3174	2867	3092	2902	3447	25455	21803	19892	19519	19694
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива				..	-	617	531	524	627	598
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	38	36	1006	1018	1086	1071	1048
Строителство	93	95	105	109	83	5919	4969	3187	2739	2739
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	526	457	553	546	473	11466	11582	11428	10846	11119
Транспорт, складиране и пощи	47	65	61	62	111	5381	4889	4411	4339	4043
Хотелиерство и ресторантьорство	66	53	45	53	69	2794	2921	2829	2754	2670
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения					..	883	892	753	715	757
Финансови и застрахователни дейности	1	4	989	936	1137	846	661
Операции с недвижими имоти	11	13	9	4	12	602	564	467	485	442

Професионални дейности и научни изследвания	3	7	15	..	3	1193	1165	994	934	876
Административни и спомагателни дейности	63	59	68	73	52	1932	1582	1419	1692	1534
Държавно управление	75		3663	3718	4035	4094	3977
Образование	216	205	189	187	186	6637	7535	6354	6382	6456
Хуманно здравеопазване и социална работа	88	85	84	85	86	4360	4630	4636	4491	4659
Култура, спорт и развлечения	2	2	5	8	..	914	897	850	912	970
Други дейности	25	30	35	39	30	968	844	1014	994	1080
	Относителен дял - %					Относителен дял - %				
Общо	100.0	100.0	97.5	97.5	97.8	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Селско, горско и рибно стопанство	1.7	2.5	2.6	3.2	3.2	4.7	5.4	6.0	6.1	6.1
Добивна промишленост		0.2			-	0.3	0.3	0.1	0.2	0.1
Преработваща промишленост	70.5	70.1	68.9	67.2	71.6	32.3	29.2	28.7	28.8	29.2
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	0.0	0.0	0.0	..	-	0.8	0.7	0.8	0.9	0.9
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	0.8	0.9	1.3	1.4	1.6	1.6	1.6
Строителство	2.1	2.3	2.3	2.5	1.7	7.5	6.6	4.6	4.0	4.1
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	11.7	11.2	12.3	12.7	9.8	14.6	15.5	16.5	16.0	16.5
Транспорт, складиране и пощи	1.0	1.6	1.4	1.4	2.3	6.8	6.5	6.4	6.4	6.0
Хотелиерство и ресторантьорство	1.5	1.3	1.0	1.2	1.4	3.5	3.9	4.1	4.1	4.0
Създаване и разпространение на информация и творчески					..	1.1	1.2	1.1	1.1	1.1

продукти; далекосъобщения										
Финансови и застрахователни дейности	0.0	0.1	1.3	1.3	1.6	1.2	1.0
Операции с недвижими имоти	0.2	0.3	0.2	0.1	0.2	0.8	0.8	0.7	0.7	0.7
Професионални дейности и научни изследвания	0.1	0.2	0.3	..	0.1	1.5	1.6	1.4	1.4	1.3
Административни и спомогателни дейности	1.4	1.4	1.5	1.7	1.1	2.5	2.1	2.1	2.5	2.3
Държавно управление	1.7		4.7	5.0	5.8	6.0	5.9
Образование	4.8	5.0	4.2	4.3	3.9	8.4	10.1	9.2	9.4	9.6
Хуманно здравеопазване и социална работа	2.0	2.1	1.9	2.0	1.8	5.5	6.2	6.7	6.6	6.9
Култура, спорт и развлечения	0.0	0.0	0.1	0.2	..	1.2	1.2	1.2	1.3	1.4
Други дейности	0.6	0.7	0.8	0.9	0.6	1.2	1.1	1.5	1.5	1.6

* Без работодатели и самонаети лица; .. Данните са конфиденциални

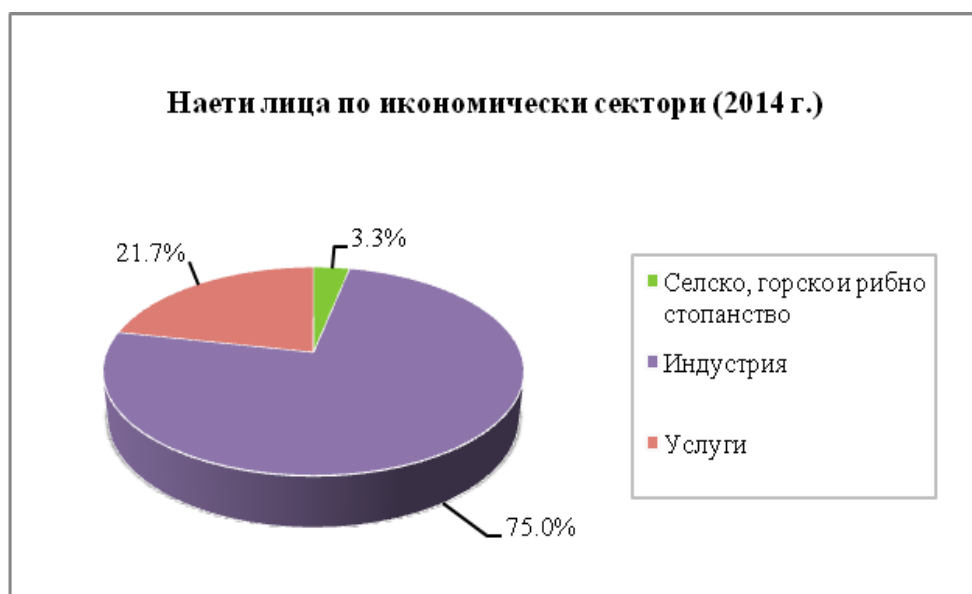
Източник: НСИ

С най-висок дял са наетите в преработващата промишленост (71.6% от общо наетите през 2014 г.). На второ място по дял на наетите е търговията (9.8%). В селското, горското и рибното стопанство наетите са 3.2% от общо наетите в общината.

Отрасловата структура на броя на *наетите* лица в общинската икономика на Лясковец бележи следното развитие – от 4503 д. (2008 г.), този брой намалява до 4089 д. (2009 г.), след което постепенно нараства до 4814 д. през 2014 г. На фона на общото развитие през последните години се наблюдава нарастване на наетите в индустрията и селското, горското и рибното стопанство. Наетите в търговията, ремонт на автомобили и мотоциклети, както и в транспорта като цяло запазват числеността си с известни колебания през отделните години. Аналогично е и развитието на наетите в обслужващата сфера.

Групирането на наетите лица по икономически сектори (според наличната информация за 2014 г.) е показано на *фиг. 3.9*.

Фигура 3.9

Източник: НСИ

3.1.7.2 Безработица

По отношение на коефициента (равнището) на *регистрираната безработица* към 2015 г. (6.46% средногодишно равнище на безработица), община Лясковец е в благоприятна позиция от средното равнище за област Велико Търново (9.56%) и за страната (10.08%). Средногодишният брой на регистрираните в бюро по труда безработни лица в общината през 2015 г. е 384 д. През първото тримесечие на 2016 г. административната статистика на Агенцията по заетостта отчита 392 безработни лица (6.60% - равнище на безработица). В структурата на безработните лица към 2015 г. с по-висок брой са лицата с продължителност на безработица повече от една година (110 д. – 28.6% от безработните лица в общината).

Таблица 3.13

Равнище на безработица - 2007-2015 г. (средногодишно) - 2016 г. (I тримесечие)

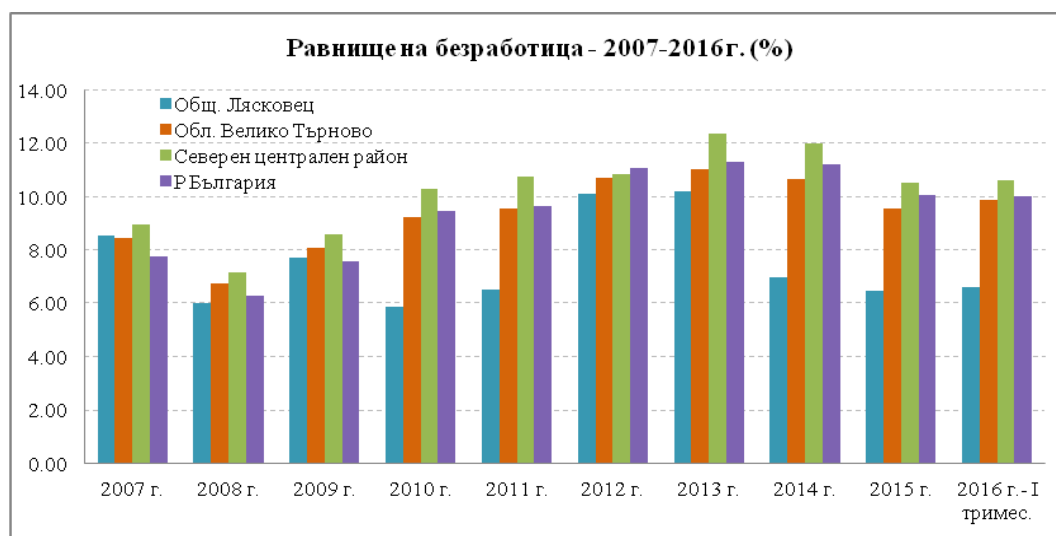
Териториално ниво	Иконом. активни	Регистр. безработни	Регистр. безработни до 29 г. вкл.		Регистр. безработни с регистрация над 1 г.		Равнище на безработица
	брой	брой	брой	%	брой	%	%
2007 г.							
Общ. Лясковец	7630	654	67	10.2	284	43.4	8.57
Обл. В. Търново	135465	11445	2142	18.7	6539	57.1	8.45
Северен централен р-н	464301	41693	6952	16.7	25090	60.2	8.98

Териториално ниво	Иконом. активни	Регистр. безработни	Регистр.безработни до 29 г. вкл.		Регистр.безработни с регистрация над 1 г.		Равнище на безработица
	брой	брой	брой	%	брой	%	%
Р България	3704336	286980	57883	20.2	165856	57.8	7.75
2008 г.							
Общ. Лясковец	7630	461	49	10.6	212	46.0	6.04
Обл. В. Търново	135465	9164	1455	15.9	4475	48.8	6.76
Северен централен р-н	464301	33350	4758	14.3	17749	53.2	7.18
Р България	3704336	233719	41657	17.8	115669	49.5	6.31
2009 г.							
Общ. Лясковец	7630	590	66	11.2	137	23.2	7.73
Обл. В. Търново	135465	10988	1671	15.2	3083	28.1	8.11
Северен централен р-н	464301	39993	6028	15.1	12602	31.5	8.61
Р България	3704336	280980	59628	21.2	82763	29.5	7.59
2010 г.							
Общ. Лясковец	7630	448	60	13.4	137	30.6	5.87
Обл. В. Търново	135465	12498	1946	15.6	3920	31.4	9.23
Северен централен р-н	464301	47956	7174	15.0	16402	34.2	10.33
Р България	3704336	350944	63500	18.1	110845	31.6	9.47
2011 г.							
Общ. Лясковец	6524	425	63	14.8	81	19.1	6.51
Обл. В. Търново	117950	11289	1824	16.2	3917	34.7	9.57
Северен централен р-н	398558	42927	6765	15.8	16732	39.0	10.77
Р България	3438920	332601	63690	19.1	118135	35.5	9.67
2012 г.							
Общ. Лясковец	5943	602	103	17.1	100	16.6	10.13
Обл. В. Търново	108453	11611	2181	18.8	3417	29.4	10.71
Северен централен р-н	363183	43049	7817	18.2	14040	32.6	11.85
Р България	3438920	364537	74779	20.5	118832	32.6	11.10

Териториално ниво	Иконом. активни	Регистр. безработни	Регистр.безработни до 29 г. вкл.		Регистр.безработни с регистрация над 1 г.		Равнище на безработица
	брой	брой	брой	%	брой	%	%
2013 г.							
Общ. Лясковец	5943	606	97	16.0	109	18.0	10.20
Обл. В. Търново	108453	11997	2163	18.0	3387	28.2	11.06
Северен централен р-н	363183	44980	7589	16.9	14678	32.6	12.38
Р България	3282740	371380	74720	20.1	121954	32.8	11.31
2014 г.							
Общ. Лясковец	5943	414	48	11.6	96	23.2	6.97
Обл. В. Търново	108453	11571	1772	15.3	3631	31.4	10.67
Северен централен р-н	363183	43589	6172	14.2	16771	38.5	12.00
Р България	3282740	367836	64449	17.5	137924	37.5	11.21
2015 г.							
Общ. Лясковец	5943	384	51	13.3	110	28.6	6.46
Обл. В. Търново	108453	10370	1449	14.0	3916	37.8	9.56
Северен централен р-н	363183	38244	4835	12.6	17205	45.0	10.53
Р България	3282740	330816	51447	15.6	146778	44.4	10.08
2016 г. (I тримесечие)							
Общ. Лясковец	5943	392	55	14.0	99	25.3	6.60
Обл. В. Търново	108453	10719	1332	12.4	3730	34.8	9.88
Северен централен р-н	363183	38648	4087	10.6	15681	40.6	10.64
Р България	3282740	329496	46700	14.2	135667	41.2	10.04

Източник: Агенцията по Заетостта

Фигура 3.10

3.1.7.3 Основни изводи и тенденции на развитие на пазара на труда

- Състоянието на пазара на труда е в пряка зависимост от социално-икономическото развитие на общината.
- Икономически активните лица намаляват за периода 2007-2016 г., поради общото намаление на населението на общината, но запазват по-високият си дял спрямо икономически неактивното население.
- Наетите лица в общината за 2008-2014 г. след период на намаление през последните години нарастват.
- Най-голям е дялът на наетите в индустрията, следвани от наетите в услугите и в аграрния сектор.
- Регистрираната безработицата се характеризира с динамика, като в резултат на икономическата криза се очертава нарастване на равнището на безработица. За периода след 2014 г. равнището на безработица в общината се запазва в диапазона 6-7%. Равнището на безработица за общината е сред най-ниските в област Велико Търново. С най-ниско равнище на безработица в областта е община Велико Търново, следвана от общини Лясковец, Горна Оряховица и Свищов.

3.2. Икономическа база

3.2.1. Обща характеристика и структура

За икономическото развитие на община Лясковец важно значение има индустрията - секторите, машиностроене, металообработване, хранително-вкусова, текстилна промишленост, както и аграрният сектор.

Броят на стопанските субекти в община Лясковец е сравнително устойчив след 2008 г., характеризиращ се с леко нарастване през последните години. Отбелязаното повишаване на предприемаческата активност е слабо и показателят остава под средните стойности за областта и страната (31 регистрирани предприятия на 1000 жители през 2014 г. в община Лясковец при 41 - за област Велико Търново и 52 - за страната).

Данните от таблица 14 показват намаляване на икономическите резултати за периода 2008-2010 г. и процес на постепенно възстановяване след 2011 г.

Таблица 3.14

Основни показатели на нефинансовите предприятия в община Лясковец за периода 2008-2014 г.

	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2014 г.
Брой предприятия	382	369	368	359	394
Произведена продукция - хил. лв.	158156	139916	174291	172153	241760
Нетни приходи от продажби - хил. лв.	207149	212459	275183	234388	380204
Заети лица - брой	4242	4095	4546	4537	4870
ДМА - хил.лв.	59687	70973	77460	81720	100126

Източник: НСИ

Фиг. 3.11

Източник: НСИ

Основните икономически показатели на общината по икономически дейности са представени в *таблица 3.15*.

Таблица 3.15

Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия в община Лясковец за 2014 г. по икономически дейности

Икономически дейности	Предприятия	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Заети лица	ДМА
	Брой	Хил. лв.			Брой	Хил. лв.
Общо:	394	241760	380204	321121	4870	100126
А-Селско, горско и рибно стопанство	57	16275	23807	17494	212	17336
С-Преработваща промишленост	73	197904	242569	193105	3509	49066
Д-Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива
Е-Строителство	9	3087	3396	2816	89	..
Г-Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	136	13317	97363	96041	758	10893
Н-Транспорт, складиране и пощи	27	7704	8175	7876	107	4340
И-Хотелиерство и ресторантьорство	39	1316	1817	1603	100	3166

Икономически дейности	Предприятия	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Заети лица	ДМА
	Брой	Хил. лв.			Брой	Хил. лв.
J-Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	..	20	20	20
L-Операции с недвижими имоти	14	448	1234	458	21	5040
M-Професионални дейности и научни изследвания	10	807	815	812	13	52
N-Административни и спомагателни дейности	4	119	119	119	9	447
Q-Хуманно здравеопазване и социална работа	11	588	617	595	36	174
R-Култура, спорт и развлечения
S-Други дейности	9	99	106	106	13	..

Забележка: .. - Конфиденциални данни

Източник: НСИ

Броят на фирмите е най-голям в сектора на търговията, ремонта на автомобили и мотоциклети (42.7% от всички предприятия в общината, 2014 г.). На второ място е преработващата промишленост – 73 фирми или 18.1% от общия им брой в общината. Секторът на хотелиерство и ресторантьорство е представен от 39 фирми (9.6). Регистрираните фирми в селското, горското и рибното стопанство са 57 (6.8%).

Фиг. 3.12

Източник: НСИ

От общо регистрираните през 2014 г. 394 фирми преобладават микро- (88.8%) и малките предприятия (8.1%). По отношение на показателите: произведена продукция, приходи от дейността, нетни приходи от продажби и заети лица, най-голям принос имат големите предприятия в общината (табл. 3.16).

Таблица 3.16

Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия в община Лясковец за 2014 г. по групи предприятия според заетите в тях лица

Групи предприятия според заетите в тях лица	Предприятия	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Заети лица	ДМА
	Брой	Хиляди левове			Брой	Хил. лв.
Общо	394	241760	380204	321121	4870	100126
Микро до 9 заети	350	18841	39392	34540	746	24517
Малки от 10 до 49	32	73389	118606	111497	618	35070
Средни от 50 до 249	9	46241	61382	52780	830	25845
Големи над 250	3	103289	160824	122304	2676	14694
% от общото	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
Микро до 9 заети	88.8%	7.8%	10.4%	10.8%	15.3%	24.5%
Малки от 10 до 49	8.1%	30.4%	31.2%	34.7%	12.7%	35.0%
Средни от 50 до 249	2.3%	19.1%	16.1%	16.4%	17.0%	25.8%
Големи над 250	0.8%	42.7%	42.3%	38.1%	54.9%	14.7%

Източник: НСИ

В сравнителен план с другите 9 общини в област Велико Търново община Лясковец показва относително по-добри икономически резултати от средните за областта. С население, което е 5.2% от общото за областта, общината ангажира 7.1% от наетите лица, като реализира 7.9% от нетните приходи от продажби и 8.8% от произведената продукция. Произведената продукция на човек от населението в общината е 1.7 пъти по-висока от средната за областта, а нетните приходи от продажби на човек – 1.5 пъти.

Таблица 3.17

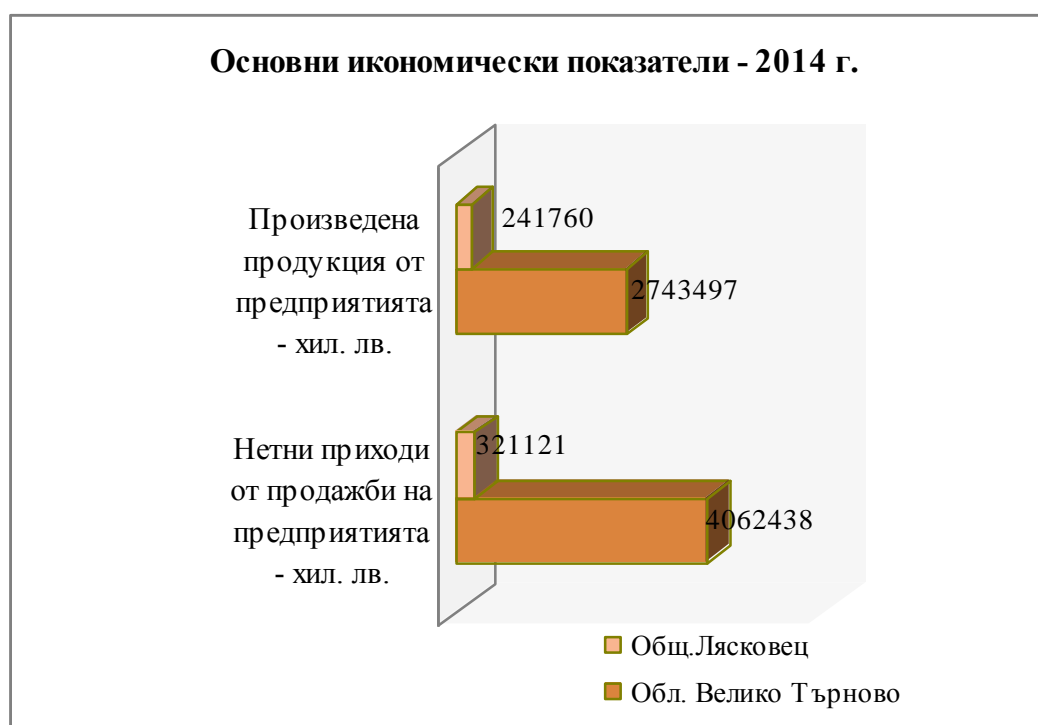
Основни икономически показатели - 2014 г.

	Наети лица по трудово и служебно правоотношение ¹ - среден годишен брой	Нетни приходи от продажби на предприятията-хил. лв.		Произведена продукция от предприятията - хил. лв.	
	Общо	Общо	На човек	Общо	На човек
Обл. В. Търново	67472	4062438	16581	2743497	11198
Общ. Лясковец	4814	321121	25413	241760	19133
% на община Лясковец	7.10%	7.90%	153.30%	8.80%	170.90%

¹Годишно изследване на предприятията "Заети лица, средства за работна заплата и други разходи за труд".

Източник: НСИ

Фигура 3.13

Източник: НСИ

Икономическата криза доведе до спад в наетите лица за годините 2008-2010 г., след което се наблюдава постепенно нарастване, като за индустрията нарастването е с около 7%, в хотелиерството и ресторантьорството – с около 5%, в аграрния сектор също се очертава нарастване на наетите лица близо 2 пъти, докато в строителството, в административните и спомагателни дейности се наблюдава намаление на заетостта.

Разходите за придобиване и придобитите ДМА в община Лясковец имат приблизително еднакъв размер, който не се изменя съществено в последните години. Общият обем на разходите за придобиване и придобитите ДМА представлява около 15% от нетните приходи от продажби на предприятията в общината, което показва определена степен на инвестиционна активност в общината.

Структурата на инвестициите по сектори и икономически дейности не е устойчива във времето. Основният дял на инвестициите в общината се извършва в сектора Преработваща промишленост

Устойчива тенденция в нарастването на инвестициите както в абсолютно, така и в структурно изражение се наблюдава в сектора Селско стопанство.

Икономическата и инвестиционна активност в общината са повлияни от финансовата и икономическа криза в страната през анализирания период, но през последните години се очертава стабилизиране на икономиката. Инвестициите през 2014 г. са 17930 хил.лв. Те са насочени предимно в преработващата промишленост (39.7% от всички разходи за ДМА в общината), аграрния сектор (26.3%), търговията, транспорта, хотелиерството и ресторантьорството – 24.5% (табл. 18).

Таблица 3.18

Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи за 2014 г.

(хил.лв.)

Икономически дейности (A21)	Разходи за придобиване на ДМА през 2014 чрез строителство и закупуване
Община Лясковец - общо	17930
Селско, горско и рибно стопанство	4718
Преработваща промишленост	7117
Строителство	..
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство	4397
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	0
Финансови и застрахователни дейности*	..
Операции с недвижими имоти	451
Професионални и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	619

Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа	170
Други услуги	..
Чуждестранни преки инвестиции от нефинансовия сектор към 31.12.2014 г. за община Лясковец	1 325.1 (хил. евро)

Забележка: .. - Конфиденциални данни

Източник: НСИ

Преобладаващата част от инвестициите, които се осъществяват в общината по състав са инвестиции за придобиване на машини, производствено оборудване и апаратура. Този тип инвестиции са предпоставка за модернизиране на производството в общината и повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика. Над 50% от инвестициите в общината са за придобиване на машини, производствено оборудване и апаратура през по-голямата част от периода, изключение прави периода 2010 г. и 2011 г., когато спадат под 1/3 от общия обем на инвестициите в общината. През същия период (2010 г. - 2011 г.) нараства значително обема на инвестициите за сгради, строителни съоръжения и конструкции.

Чуждестранните инвестиции в инвестиции са недостатъчни. Положителна тенденция е тяхното нарастване през последните години, но те не са достатъчни за оказване на трайни икономически последици за общината. Преките чуждестранни инвестиции в Община Лясковец са 1% от общият им обем за област Велико Търново.

3.2.2. Селско стопанство

Селското стопанство е важен структуроопределящ отрасъл в икономиката на община Лясковец. Благоприятното съчетание на природно-климатичните условия в общината е реална предпоставка за развитие на селското стопанство. Обработваемата земя на общината е с обща висока бонитировъчна оценка, едно от нейните богатства, което е целево използвано и съхранявано. Преобладаващите високи екологически характеристики на земите допълнително повишават тяхната ценност за селскостопанско производство.

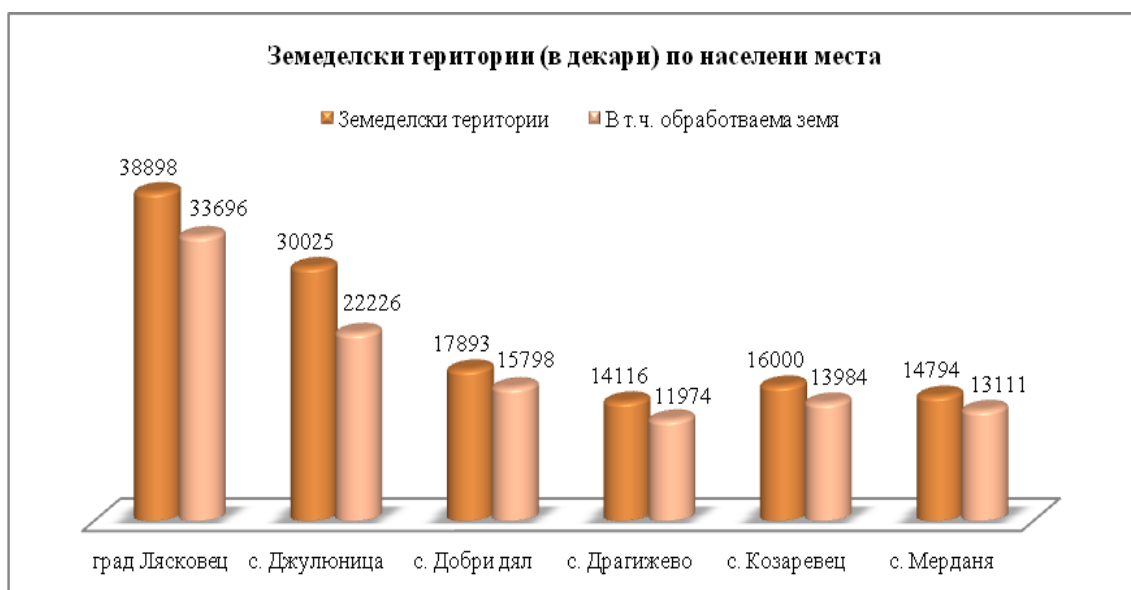
От справката за селскостопанския сектор се вижда, че в общината земеделските територии са 128646 дка⁵, от които 87.5% обработваема земя (84.9% - за област Велико Търново, 83.1% - за СЦР, 77.4% - за страната).

Показателят за обработваема земя на човек от населението за общината е 8.9 дка/човек. Средно за областта стойността на показателя е 10.7 дка/човек, за СЦР – 10.3 дка/човек, за страната – 7.0 дка/човек.

Най-големи площи земеделски територии, в т.ч. обработваеми земи има в град Лясковец и с. Джулюница, а най-малки – в с. Драгижево и с. Мерданя (фиг. 3.14).

⁵ Данни на НСИ

Фигура 3.14

Благоприятните почвено-климатични условия и съществуващите традиции са предпоставка за отглеждането на лозови насаждения. Населението на общината притежава дългогодишен опит в лозарството и винопроизводството, но състоянието на подотрасъла в момента е критично. Значителни части от площите с трайни насаждения са унищожени или изоставени, но през последните няколко години се наблюдава процес на възстановяване и увеличаване на традиционни такива, основно - на лозови масиви, като са заявени и инвестиционни намерения за развитие на място на преработващи мощности.

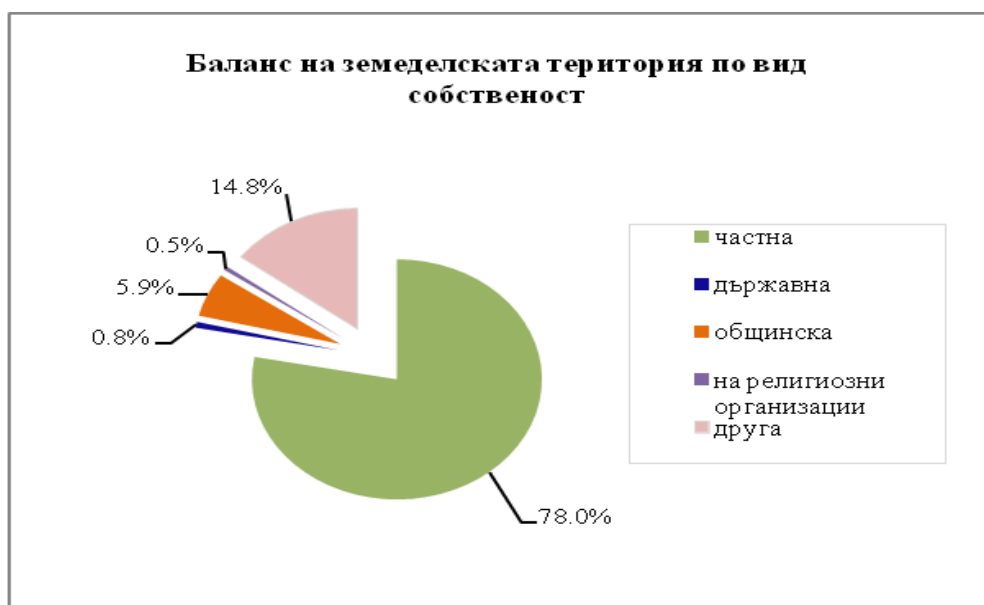
Зеленчукопроизводството е изцяло в частния сектор. Площи, засети със зеленчуци, са на територията на цялата община, като с. Джулюница се оформя с най-голяма концентрация на зеленчукопроизводители. Доматената култура заема площ от около 650 дка, пиперът е с площ 48 дка, а краставиците са 20 дка. През последните години се наблюдава тенденция към увеличаване производството на зеленчуци. Добре се развива и оранжерийното производство в частния сектор, като продукцията се използва освен за задоволяване на личните потребности и за продажба⁶.

Динамиката на заетите и на обработваемите площи в общината дава основание да се очертае положителна тенденция в развитието на аграрния сектор. За периода 2007-2013 г. обработваемата земя (ниви) в общината бележи нарастване с над 15%, а трайните насаждения - с 2/3.

По форма на собственост земеделската територия в общината е предимно частна (78%). Общинската земеделска територия съставлява 5.9% от общата земеделска територия в общината, а държавната – 0.9%. На религиозни организации принадлежи 0.5% от земеделската територия (фиг. 3.15).

⁶ Задание за изработване на Общ устройствен план на община Лясковец

Фигура 3.15

Основните данни за структурата на земеделските стопанства⁷ показват, че средната използвана земеделска площ (ИЗП) в община Лясковец е 221.2 дка (средно за област Велико Търново – 232.7 дка, за страната – 101.3 дка).

Земеделските стопанства с ИЗП до 10 дка съставляват 69.0% от всички стопанства в общината (73.5% в областта, 69.5% - в страната), но ИЗП в тях е само 0.9%. ИЗП е съсредоточена предимно в земеделските стопанства (пазарно ориентирани кооперации и арендатори) с над 100 дка.

Таблица 3.19

Разпределение на земеделските стопанства според размера на ИЗП

	Общо	Средна ИЗП - дка	до 10	10-20	20-100	100-500	над 500
Брой стопанства с ИЗП	490		338	34	59	30	29
Относителен дял (%)	100.0		69.0	6.9	12.1	6.1	5.9
ИЗП (дка)	108402.3	221.2	960.2	436	2575.1	7001.9	97429.1
ИЗП – структура (%)	100.0		0.9	0.4	2.4	6.5	89.8

Източник: МЗХ

Животновъдството е съсредоточено изцяло в частния сектор. Отглеждат се едър (говедовъдство) и дребен рогат добитък (овцевъдство и козевъдство). Развито е

⁷ МЗХ, отдел „Агростатистика“, 2010 г.

също така свиневъдство и птицевъдството. В общината добре се развива и пчеларството. За изследвания период броят на отглежданите овце и свине бележи ръст.

Базата за развитие на животновъдството предоставя възможности за използване на естествените пасища и ливади за производство на висококачествена, екологично чиста продукция – мляко (краве, овче, козе), месо, вълна, яйца, мед и др.

Изграждането на ферми е важна предпоставка за ефективността на животновъдството.

Значими фирми в селското стопанство по населени места⁸ според проведеното анкетно проучване са:

- гр. Лясковец:
 - Зърнопроизводство: ЗП „Петко Илиев”; ЗПК „Единство - Лясковец”;
 - Зеленчукопроизводители;
 - Лозарство: „Лясковски лозя” АД, „Лозови хълмове” ЕООД;
 - Животновъдство: „Геран 99” ООД и др. животновъди.
- с. Козаревец
 - Зърнопроизводство: КПК ”Доверие - Козаревец” (7000 дка);
 - Зърнопроизводство и животновъдство: ЗП „Никола Енчев” (1200 дка); ЗП ”Георги Йоргов” (500 дка);
 - Земеделие: „Аркус – Агро” ЕООД (20 д. заети); КПК ”Доверие - Козаревец” (20 д. заети).
- с. Добри дял
 - Зърнопроизводство: „Ейпъл” (около 4000 дка); „Петко Илиев” (около 3000 дка); „Дончо Аврониев” (около 1500 дка);
 - Животновъдство – др. животновъди.
- с. Джулюница
 - Зърнопроизводство: зърнопроизводител (5000 дка);
 - Животновъдство: говедовъдство (2 бр.); овцевъдство; „Оранжерии” (50 д. заети); „Ива Агро Комерс” (20 д. заети, 4000 дка); други от селското стопанство (50 д. заети, около 5000 дка).
- с. Мерданя
 - Зърнопроизводство и животновъдство: „Агрохим – М ”ООД (5585.9 дка);
 - Зърнопроизводство: „Аркус Агро” ЕООД (604.1 дка); др. зърнопроизводители (3 бр. с 500-1000 дка обработваема земя).
- с. Драгижево
 - Зърнопроизводство: ППК ”Пчела - 95” (820 дка); др. зърнопроизводители (с около 300 дка обработваема земя).

⁸ Отговори на акети по населени места

Селскостопанска инфраструктура

От съществуващата инфраструктура гара с. Джулюница, общ. Ляковец се е оформила като център за извършване на товарни дейности на селскостопанска продукция, поради разположения на близо консервен завод „Домат”.

Бившите стопански дворове са частично ликвидирани, като част са разпродадени и са частна собственост. Доколкото в части от останалите се развиват някакви дейности със селскостопански характер, те са свързани предимно с животновъдството.

През 2011 година в Промислената зона на гр. Ляковец (част от бившия стопански двор) е изградена зърнобаза от пет броя силози с елеваторна кула.

В отделните населени места, в техните землища или стопански дворове, от частни земеделски стопани са изградени складове за селскостопанска техника и прикачен инвентар. В землището на с. Козаревец се изгражда Представителство на селскостопанска техника с РЗП около 1500м².

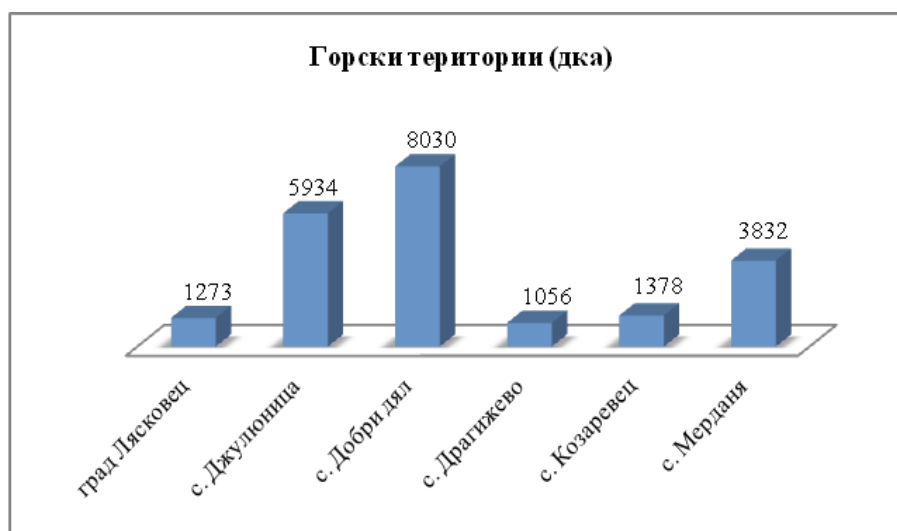
3.2.3. Риболов и рибни стопанства

Риборазвъдна дейност се извършва във водоеми в землищата на гр. Ляковец, с. Мерданя, с. Добри дял, с. Драгижево, с. Козаревец.

3.2.4. Горско стопанство

Горските територии на община Ляковец се включват към Северноцентрално държавно предприятие (СИДП) – Габрово, Държавно горско стопанство (ДГС) „Горна Оряховица”. ДГС управлява държавните горски територии в землищата на общините Горна Оряховица, Ляковец и Стражица. Територията му е разположена предимно в Дунавската хълмиста област. Малка част от горите (южно от селата Джулюница и Кесарево) заемат най-ниските части от северните склонове на Предбалкана. Горите в общината са главно широколистни. Преобладават издънковите дъбово-церови гори за превръщане в семенни, следвани от естествени дъбово-липови гори. В подпояса на заливните и крайречни гори се срещат ясен, цер, бряст, бяла тополя, върба, клен, евроамерикански тополи и акация. В подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори най-разпространени са цер, сребролистна липа, благун, зимен дъб, акация, габър, брекина, череша, ясен, келяв габър, мъждрян.

Фигура 3.20

Площта на горските територии съставлява 13.4% (23842 дка) от общата площ на общината, тъй като по-голяма част от площта на общината е земеделска земя, респ. обработваема. Горските територии по отделни землища са представени на *фигура 3.20*. Най-големи са площите на горските територии в землищата на населените места Добри дял (8030 дка – 37.3% от горските територии на общината) и Джулюница (5934 дка – 27.6%), следвани от Мерданя (3832 дка – 17.8%). В землищата на другите 3 населени места горските територии заемат значително по-малки площи - град Ляковец (1273 дка – 5.9% от горските територии на общината), с. Драгижево (1056 дка – 4.9%), с. Козаревец (1378 дка – 6.4%).

Собствеността на горите е разделена на частна, държавна, общинска, друга. Малка част е на религиозни организации (*табл.3.21*).

Таблица 3.21

Разпределение на горските територии по видове собственост

	Видове собственост					Общо
	частна	държавна	общинска	на религиозни организации	друга	
Декари	12114	6932	1808	46	2942	23842
Относителен дял (%)	50.8	29.1	7.6	0.2	12.3	100.0

Източник: НСИ

Най-голям е дялът на частните гори (12114 дка – 50.8% от горските територии на общината). Държавните гори заемат 6932 дка (29.1%), а общинските – 1808 дка (7.6%). Горите на религиозните организации обхващат 0.2%, а на другите видове собственост/съсобственост – 12.3% от горските територии на общината.

Най-важните лесокултурни дейности са залесяване (след сечи, ново залесяване, при реконструкция на насажденията, попълване на редини, подпомагане на естественото възобновяване), правилното извеждане на различните видове сечи и други мероприятия, изцяло съобразени с екологическите условия на района.

За периода 2008-2015 г. са залесени общо 55 дка държавна горска територия на територията на община Лясковец, разпределени по години:

Средногодишният брой на заетите от община Лясковец, работещи в горското стопанство е 18 д.

ДГС „Горна Оряховица” стопанисва горски разсадник „Джулюница”, който е включен в списъка на горските разсадници с национално значение. На площ от 19 ха се произвеждат семенищни и контейнерни фиданки за лесовъдски и декоративни цели, както и школувани фиданки за декоративни цели. Основните дървесни видове, отглеждани в семенищата, са бяла акация, червен дъб, цер, липа. В контейнери се отглеждат черен бор, смърч и обикновена ела. Предвидено е средногодишно залесяване от 8.4 дка, което е ново залесяване.

Понастоящем горите се използват предимно за добив на дърва за огрев (от нискостеблените и издънкови гори), незначителни количества дървесина – за преработка, за билки, диворастващи плодове, за краткотраен отдих, планински и екотуризм и др.

3.2.5. Промисленост

Преработващата промисленост е водещ отрасъл на общинската икономика с общ брой на предприятията през 2014 г. – 73 и дял на произведената продукция – 82%, нетни приходи от дейността – 60%, заети лица – 72% и дълготрайни материални активи – 49%.

Основни структуроопределящи традиционни производства на територията на община Лясковец са в сферата на преработващата промисленост⁹ (производство на: машини и оборудване с общо и специално предназначение; основни метали; метални изделия без машини и оборудване; хранителни продукти и напитки; текстилни изделия; облекло; мебели).

В сферата на машиностроенето и производството на основни метали и метални изделия по-големи фирми са:

- „Аркус” АД, гр. Лясковец – машини и оборудване за машиностроенето, инструментална екипировка, нестандартно оборудване и ремонт, разработка на нови изделия.
- „ФМА” АД, гр. Лясковец – лакиране и литографиране върху метални листове, изработка на широка гама метални кутии и капачки.

⁹ КИД – 2008 г.

- „ПРИТИ 95” ООД – специализирана в производство на домашни камини, камери за вграждане, готварски печки, котлета, барбекюта, аксесоари и др. Производството е организирано в градовете Лясковец и Горна Оряховица.
- „БМД – Инженеринг” ЕТ - производство на платформени везни, автомобилни везни, дозатори, датчици, храномери.
 - Производство на текстил и изделия от текстил:
- „Евротекс 21” ООД, гр. Лясковец – специализирана за производство на килими за баня, ръчен тъфтинг.
 - В сферата на хранително-вкусовата промишленост по-големи фирми са:
- Винпром „Лясковец” ООД – предприятието е специализирано в производство на алкохолни напитки, в това число шумящи вина, специални вина, трапезни вина и ракии..
- „Тотал Вини” ООД – производство на високоалкохолни напитки, качествени вина и захарни изделия. Фирмата е едно от новите предприятия на територията на община Лясковец.
- „Кехлибар” ООД – развива дейност в областта на търговията, съхранението и преработката на маслодайни и зърнени култури в Северния централен и Североизточния район на България. „Агрия Груп Холдинг“ е сключил рамково споразумение за придобиването на „Кехлибар“ ООД – Лясковец през 2016 г.
- „Рapid ойл индъстри” ООД – новосъздадено предприятие в с. Козаревец за добив на растителни масла и производство на биодизел с модерно оборудване.
- „Атла Мария” ЕТ – предприятието е разположено на територията на с. Козаревец. Произвежда основно масло от слънчоглед, а също така обработва рапично и царевично масло, като предлага на българския пазар изцяло нов екологичен и здравословен продукт – рафинирано царевично масло, отговарящо на изискванията на европейските и българските стандарти.
- Сладкарска къща „Аниел” - развива дейност на територията на община Лясковец в с. Козаревец. Фирмата произвежда и разпространява сладкарски изделия в цялата страна.
- „Стил 90” ООД – произвежда плодови и зеленчукови консерви от екологично чисти плодове.
- „Домат”. Фирмата е със седалище в с. Джулюница и преработва селскостопанска продукция, като произвежда плодови и зеленчукови консерви и готови храни.
- „Болкан фроузен фуудс” ООД – ново предприятие, разположено в с. Джулюница, за преработка и замразяване на плодове и зеленчуци.
- „Оранжерии с. Джулюница” работят сезонно и произвеждат предимно краставици и домати без използване на отопление.
- „Стефанов – Иван Стефанов 04” ЕООД е фирма с база в с. Драгижево и предмет на дейност производство на трайни и сурово сушени колбаси.
- „Грестокмерс” ООД. Фирмата притежава складове за търговия с хранителни стоки - сладкарски изделия, безалкохолни напитки, месни, рибни, плодови и зеленчукови консерви, пакетирани хранителни стоки и др. С преместването на

централното управление в Лясковец фирмата открива складова база с площ 7000 кв.м..

- **Производство на мебели:**

- „Масив дизайн” ЕТ - мебелна къща с производствена база от 2 300 кв.м. в село Козаревец. В нея се изработват висококачествени мебели по индивидуален проект на клиента.

Основни изводи:

- Промислеността е основен структуроопределящ отрасъл за общинската икономика с водещо значение по редица показатели.
- Структурата на промислеността е разнообразна, което е добра предпоставка за икономически растеж чрез коопериране и заздравяване на междусекторните връзки на отраслите вътре и извън общината.

3.2.6. Строителство

Броят на строителните фирми, регистрирани в общината, е 9 през 2014 г., а на заетите лица в отрасъла – 90 д. Делът на произведената продукцията от бруто продукцията, произведена в общината, е 1.3%, нетните приходи от дейността – 0.9%.

Фирма „АРКУС СТРОЙ” АД в с. Козаревец има изградена производствена база за бетонови разтвори и за маломерни бетонови изделия, склад за инертни материали.

В общинския център гр. Лясковец има изграден търговски център за продажба на строителни и инертни материали. фирми за производство на дограма и други.

На територията на общ. Лясковец има регистрирани фирми за общо строителство и строителство на жилищни сгради и др. довършителни работи.

Относно промислеността за строителни материали на североизток от гр. Лясковец има големи количества залежи от глина, а в землището на с. Драгижево има големи количества от карстови варовици и функционира кариера за чакъл, стопанисвана от “Стрела” ООД с площ 144 дка. В землището на гр. Лясковец се експлоатират залежи от мергели и глина върху площ от 189 дка.

3.2.7. Търговия и услуги

Търговската дейност в община Лясковец се осъществява чрез обекти за хранене, магазинна мрежа, ателиета за услуги, офиси. Разгледаните основни икономически индикатори за община Лясковец показват устойчива тенденция на развитие на отрасъла през разглеждания период. През 2014 г. секторът дава 5.5% от произведената продукция в общината, 30% от нетните приходи от продажби и ангажира 760 заети.

Разпределението на обектите на търговията и услугите е равномерно на територията на общината, като най-много търговски обекти функционират на територията на гр. Лясковец – над 100 бр. На територията на останалите населени места

са както следва: с. Добри дял — 9 бр., с. Мерданя — 11 бр., с. Козаревец — 10 бр., с. Драгижево 10 бр., с. Джулюница - 22 бр.

На територията на Общината **няма изградени обекти на големи търговски вериги**. Населението ползва услугите на такива, в близките до общината градове Велико Търново и Горна Оряховица.

3.2.8. Транспорт

Сектор Транспорт се характеризира със сравнително малък дял в местната икономиката. Същевременно икономическите показатели за този сектор са устойчиви за периода 2008 г. - 2012 г., което показва, че той задоволява нуждите на местната икономика, но не може да се разглежда като фактора за растеж на този етап.

3.2.9. Зони за приложение на труд

Производствената инфраструктура и зоните за приложение на труд в общината включват:

- в землището на град Лясковец има три промишлени зони: Промислена зона Лясковец. Промислена зона „Честово” и „Аркус” АД. През 2011 година е изградена в Промислената зона на гр. Лясковец (част от бившия стопански двор) зърнобаза от пет броя силози с елеваторна кула. Тя е разположена на около 30-40 дка, в нея са разположени над 30 предприятия, в които работят между 400 и 500 души;
- в землището на с. Джулюница - една промишлена зона в район гара Джулюница, където се намира и консервен завод „Домат” АД.
- Бившите стопански дворове са частично ликвидирани, като част са разпродадени и са частна собственост. Доколкото в части от останалите се развиват някакви дейности със селскостопански характер, те са свързани предимно с животновъдството.
- В отделните населени места, в техните землища или стопански дворове, от частни земеделски стопани са изградени складове за селскостопанска техника и прикачен инвентар.
- В землището на с. Козаревец се изгражда Представителство на селскостопанска техника с РЗП около 1500 м2.

3.3. Туризъм и отдих

Територията на община Лясковец разполага с определен природен ресурс, осигуряващ условия за отдих на местното население. Този ресурс се реализира едновременно с комплекса дадености, представляващи основа на развитието на общинската територия като туристическа дестинация. Голяма част от него е развита на юг от гр. Лясковец. По естествен път урбанизираната територия преминава в местността „Светицата”, където ще бъде обособена зона за отдих с въжени и дървени

атракции съгласно изготвен проект. В защитената местност „Лесопарка” край град Лясковец са изградени и функционират Водно-увеселителен комплекс „Водопада”, Ловна хижа със заведения за хранене и настаняване, Комплекс Лесопарка, включващ ресторант-бар, хотелска част и почивна станция, и Ваканционно селище „Манастира”, като по нататък достига до Манастирски комплекс „Св.Св. Петър и Павел”, разположен в защитена местност „Лесопарка”. Здравословен климат, богата едроразмерна растителност и транспортната достъпност на района са условия за развитие на ежедневен отдых от населението на града и туристите, настанени в намиращите се в непосредствена близост наоколо почивни станции. В защитената местност са запазени части от естествени смесени широколистни гори от космат дъб, полски бряст, турска леска, клен и др., сред които голям брой вековни и феноменални дървета. Недалече е разположен и архитектурно-етнографския комплекс с. Арбанаси.

Паметниците на културата, обекти на културното и духовно наследство на територията на общината, като потенциал за развитие на туризма са обособени в няколко групи: *манастири* („Св. Св. Петър и Павел” в гр. Лясковец и „Св.Четиридесет мъченици” в с. Мерданя); *църкви* (общо дванадесет на брой за общината, от които пет църкви - в гр. Лясковец); Музей на гурбетчийското градинарство в гр. Лясковец (единствен в България) и др. паметници на културата. На територията на гр. Лясковец има регистрирани 120 сгради - паметници на културата - предимно възрожденски, свързани с местната история и култура, групирани в четири ансамбли.

Важна туристическа дестинация е *манастирът „Св.Св. Петър и Павел”*. Той е разположен над високите и непристъпни скали на Арбанашкото плато, на 3 км от гр. Лясковец и на 10 км от гр. Велико Търново и е един от 14-те манастира, изградени около Велико Търново по времето на Втората българска държава. Петропавловският манастир е един от манастирите, разположени в най-голямата концентрация на манастири в България („Търновската Света гора”). Според преданието манастирът е построен по времето братята Асен и Петър, на сегашното си място върху хълма, където някога е имало крепост. В нея е подготвено въстанието през 1185 г. за освобождението на България от византийско иго. В манастира са намирали убежище и апостолите на Великотърновския революционен окръг. През 1874 г. митрополит Иларион Макариополски отваря в манастира първата българска семинария и за неин управител е назначен епископ Климент (Васил Друмев). Днес Петропавловският манастир е постоянно действащ девически манастир и представлява комплекс от църква, жилищни и стопански сгради. В манастира освен главната църква „Св.Св. Петър и Павел”, има и два параклиса – „Покров Богородичен” и „Света Троица”.

Манастирът „Св. 40 мъченици”, с. Мерданя е разположен близо до село Мерданя, на 10 км южно от гр. Лясковец и гр. Горна Оряховица и на 14 км източно от гр. Велико Търново, като до него се достига по главния път, свързващ гр. Велико Търново с гр. Елена. Манастирът е девически с изградени църква, жилищни и стопански сгради. Датира от 13 в. и според легендата е издигнат на мястото, където търновският патриарх Йоаникий II посреща тържествено цар Иван Асен II след победата му при Клокотница, станала в деня на празника на „Св. 40 мъченици”.

Църквите в град Лясковец са постоянно действащи – „Св. Атанасий”, „Св. Василий”, „Св. Георги”, „Св. Димитър (строежът на църквата е по план на Никола Фичето), „Св. Николай” (унгарския пътешественик Феликс Каниц я описва с възхищение в пътеписите си след като посещава Лясковец през 1872). Църквите в селата са с периодични служби: „Св. Георги”; „Св. Параскева” – с. Козаревец; „Св. Димитър” – с. Мерданя; „Св. Св. Константин и Елена” – с. Драгижево; „Успение Богородично” – с. Добри дял. Тези църкви също са потенциал за културен и духовен туризъм.

В град Лясковец се намира и единственият в България музей на гурбетчийското градинарство, създаден през 1976 г. Музеят е разположен на площ от 500 кв.м в най-атрактивната част на Лясковец и привлекателна дестинация за туризъм – „Ланджов двор”, в красива стара къща - паметник на културата от Възрожденската епоха. В музея са изложени над 600 оригинални предмета. Акцент в експозицията е изключително сполучливият макет на типична за градинарите гурбетчийи зеленчукова градина – бахча.

Хотелиерството и ресторантьорството е един от слабо развитите сектори в общината. Местата за настаняване, които развиват дейност в общината, са с категория 1 и 2 звезди. Категорията на местата за настаняване в общината в голяма степен определя и целевата група посетители и туристи, които могат да бъдат привлечени.

Наблюдава се негативна тенденция в използването на туристическата инфраструктура, по-специално в използване на средствата за подслон, като след 2012 г. намалява както броят на пренощуващите лица и реализираните нощувки, така и приходите от нощувки (таблица 3.22). Най-ниски са отбелязаните резултати през 2015 г.

Таблица 3.22

Средства за подслон и места за настаняване

Показатели	Мерна единица	2010 г.	2011 г.	2012 ² г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Средства за подслон и места за настаняване¹	брой	2	3	3	3	3	3
Легла	брой	86	146	146	136	136	126
Легладенонощия	брой	31390	53290	46918	46300	46300	45990
Стаи	брой	39	69	69	69	86	69
Реализирани нощувки - общо	брой	6775	9490	13957	7924	6640	5626
Пренощували лица - общо	брой	5442	9338	8477	4757	3014	2363
Приходи от нощувки - общо	Хил.лв	95203	156326	252052	209471	201067	177911

¹ Включват се категоризирани средства за подслон и места за настаняване с над 10 легла, функционирали през съответната година.

Източник: НСИ

Община Лясковец има потенциал за развитие на различни видове туризъм. Оползотворяването на финансовите ресурси на ПРСР за целта следва да доведе до завършени продукти, повишаващи атрактивността на района. По-голямата част от територията на общината е с много добра екологична характеристика. Запазената природа, археологическите, културно-историческите и религиозни паметници предоставят възможност за развитие на устойчив алтернативен туризъм, разнообразяване на туристическите дейности – екотуризъм, културно-познавателен, поклоннически туризъм, селски, винен, спортен риболов.

Ресурси за развитие на туризма в общината са:

- добри природни и климатични дадености;
- липса на промишлени замърсявания;
- добри транспортни връзки;
- добре съхранено културно-историческо наследство;
- наличие на водни площи (речни и язовирни);
- горските територии.

В заключение, в бъдеще туризмът в общината не би могъл да се очертае като приоритетен отрасъл, но може да се развие като вторичен продукт на бизнеса и да привлече нови инвестиции.

3.4. Обитаване и жилищен фонд

3.4.1. Обща характеристика и структура на жилищния фонд

По данни на НСИ през 2014 г. в община Лясковец са изградени 5219 жилищни сгради и 7151 жилища с 553.4 хил.кв.м полезна площ и 421.8 хил.кв.м жилищна площ. На 1000 обитатели в общината се падат 565 жилища, 33.3 кв.м жилищна площ на човек и 1.8 обитатели на жилище (средно за област Велико Търново – 586 жилища на 1000 обитатели, 32.9 кв.м жилищна площ на човек и 1.7 обитатели на жилище; за страната – 545 жилища на 1000 обитатели, 30.3 кв.м жилищна площ на човек и 1.8 обитатели на жилище).

От всички жилища, които са изградени в общината 98.1% са частни на физически лица, 1% са държавни/или общински и 0.9% – частни на юридически лица.

Таблица 3.23

Основни характеристики на жилищния фонд и въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища в община Лясковец

Показатели	Мерна единица	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.
Жилищен фонд						
Жилищни сгради	брой	5729	5222	5222	5219	5219
<i>По материал на външните стени на сградата</i>						
стомано-бетонни и панелни	брой	269	126	130	136	140
тухлени	брой	4074	4062	4060	4057	4055
други	брой	1386	1034	1032	1026	1024
Жилища	брой	7386	7154	7154	7151	7151
<i>По брой на стаите</i>						
едностаини	брой	375	184	184	184	184
двустаини	брой	1561	1654	1652	1650	1649
тристаини	брой	2410	2394	2393	2392	2391
четиристаини	брой	1983	1842	1844	1841	1842
петстаини	брой	780	730	731	732	733
с шест и повече стаи	брой	277	350	350	352	352
Полезна площ	кв. м	483247	552392	552715	553128	553421
жилищна	кв. м	310226	421498	421594	421728	421784
спомагателна	кв. м	111855	80808	81047	81359	81602
площ на кухни	кв. м	61166	50086	50074	50041	50035
Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища						
Сгради	брой	8	5	4	6	4
Жилища	брой	8	5	4	6	4
Полезна площ	кв. м	1840	3349	613	1064	569
в т.ч. жилищна	кв. м	761	932	262	553	234

Източник: НСИ

Обитаваните жилища в община Лясковец са 71.9%, като с по-висок дял на обитаваните жилища в областта е само община Горна Оряховица - 75.3% (средно за област Велико Търново 66.1% от жилищата са обитавани).

Отчитайки дялът на необитавани жилища в общината (28.1%), реалното потребление е малко под общоприетия стандарт (420 жилища/1000 обитатели). Този показател само на база **обитавани жилища** - стойността пада от 565 на 407 жилища на 1000 обитатели. Редуцират се и другите показатели (обитатели на жилище от 1.8 спрямо общия брой на жилищата на 2.5 за обитаваните жилища).

Данните от *таблица 3.24* показват, че разпределението на жилищата е в съответствие с броя на населението. Най-голям е броят на жилищата в град Лясковец, където са изградени 52% от жилищата в общината. Жилищата на 1000 обитатели в град Лясковец са 469, а жилищната площ на човек от населението – 29.7 кв.м (*фиг. 3.21*).

В селата жилищата на 1000 обитатели (722) са над средното ниво за общината (565), а жилищната площ на човек от населението е 39.3 кв.м.

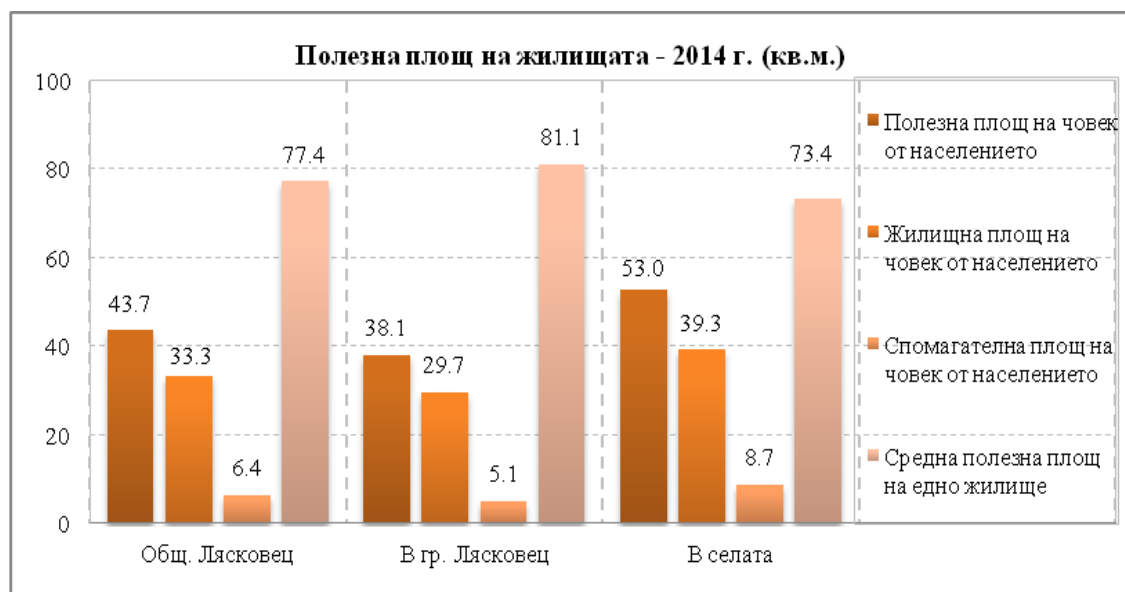
Таблица 3.24

Полезна площ на жилищата към 31.12.2014 г. (кв.метри)

	Полезна площ				Полезна площ на човек от насел.	Жилищна площ на човек от насел.	Спомагателна площ на човек от насел.	Средна полезна площ на едно жилище
	Общо	Жилищна	Спомагателна	Площ на кухни				
Общ. Лясковец	553421	421784	81602	50035	43.7	33.3	6.4	77.4
В гр. Лясковец	300509	234313	39961	26235	38.1	29.7	5.1	81.1
В селата	252912	187471	41641	23800	53.0	39.3	8.7	73.4
Обл. В.Търново	10882340	8148564	1679560	1054216	43.9	32.9	6.8	75.0
В градовете	6492206	4895679	996458	600069	37.5	28.2	5.7	76.3
В селата	4390134	3252885	683102	454147	59.0	43.7	9.2	73.2

Източник: НСИ

Фигура 3.21

Източник: НСИ

3.4.2. Жилищен фонд по години на построяване

Голяма част от жилищен фонд (сгради) е изграден в периода до 1960 г. (48.8%), като фондът от преди 1945 г. (с възраст 70 г.) има дял 1/3 от жилищния фонд на общината. Годишите от втората половина на 20 в. (1960-1990) са добавили втория по големина дял – 47.4%. Възпроизводството на жилищата след началото на прехода (1990-2000 г.) е значително по-малко (1.7%) в сравнение с предходния период. След 2000 г., към фонда са добавени 2.1%. Аналогична е ситуацията и по отношение на изградените жилища.

Таблица 3.25

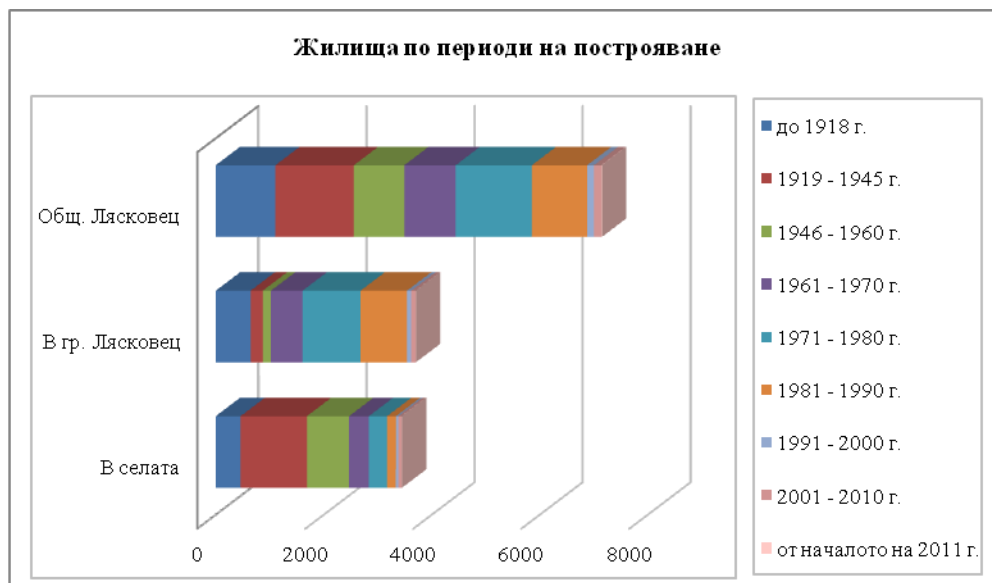
Жилища към 31.12.2014 г. по периоди на построяване

	Жилища - общо	Периоди на построяване								
		до 1918г.	1919 - 1945г.	1946 - 1960г.	1961 - 1970г.	1971 - 1980г.	1981 - 1990г.	1991 - 2000г.	2001 - 2010г.	от началото на 2011 г.
	Брой									
Общ. Лясковец	7151	1105	1453	933	952	1410	1024	125	135	14
В гр. Лясковец	3704	645	225	152	586	1073	860	79	78	6
В селата	3447	460	1228	781	366	337	164	46	57	8
Обл. В.Търново	145152	8403	26999	25813	20315	27903	20428	5860	8437	994
В градовете	85138	3133	5551	7698	14519	24061	17093	4704	7521	858

	Жилища - общо	Периоди на построяване								
		до 1918г.	1919 - 1945г.	1946 - 1960г.	1961 - 1970г.	1971 - 1980г.	1981 - 1990г.	1991 - 2000г.	2001 - 2010г.	от началото на 2011 г.
В селата	60014	5270	21448	18115	5796	3842	3335	1156	916	136
Относителен дял - %										
Общ. Лясковец	100.0	15.5	20.3	13.0	13.3	19.7	14.4	1.7	1.9	0.2
В гр. Лясковец	100.0	17.4	6.1	4.1	15.8	29.0	23.2	2.1	2.1	0.2
В селата	100.0	13.3	35.6	22.7	10.6	9.8	4.8	1.3	1.7	0.2
Обл. В.Търново	100.0	5.8	18.6	17.8	14.0	19.2	14.1	4.0	5.8	0.7
В градовете	100.0	3.7	6.5	9.0	17.1	28.3	20.1	5.5	8.8	1.0
В селата	100.0	8.8	35.7	30.2	9.7	6.4	5.6	1.9	1.5	0.2

Източник: НСИ

Фигура 3.22

Източник: НСИ

3.4.3. Жилища по етажност на сградите

Повече от половината от жилищата в общината са едноетажни (53.4%). В град Лясковец едноетажните жилища са 27.9%, а в селата – 81.1% от всички жилищни сгради. В гр. Лясковец е висок дялът и на дву- (23.4%), четири- (14.9%) и пет- (17.4%) етажните жилищни сгради. Изградени са също и шест и осем етажни жилищни сгради. В селата три- и четириетажните жилищни сгради са 1%, а двуетажните – 17.9%.

3.4.4. Структура на жилищния фонд по конструкция

По вида на *конструкцията* панелните жилища представляват 9.6% (685 бр.) от жилищния фонд, изградени главно в град Лясковец. Стоманобетонните жилища са 309 (4.3%), от които 254 са на територията на град Лясковец. Категорията „тухлени с бетонна плоча” имат дял близо 1/3 от всички жилища в общината (43.7% от жилищата в град Лясковец и 18.0% от жилищата в селата са тухлени с бетонна плоча). Най-масовият вид в селата са тухлените жилищни сгради с гредоред – 58.5%, както и делът на сградите от друг материал (дърво, камък, кирпич) – 21.8%. Една част от жилищния фонд в селата е амортизиран, отчитайки конструкцията и възрастта на фонда.

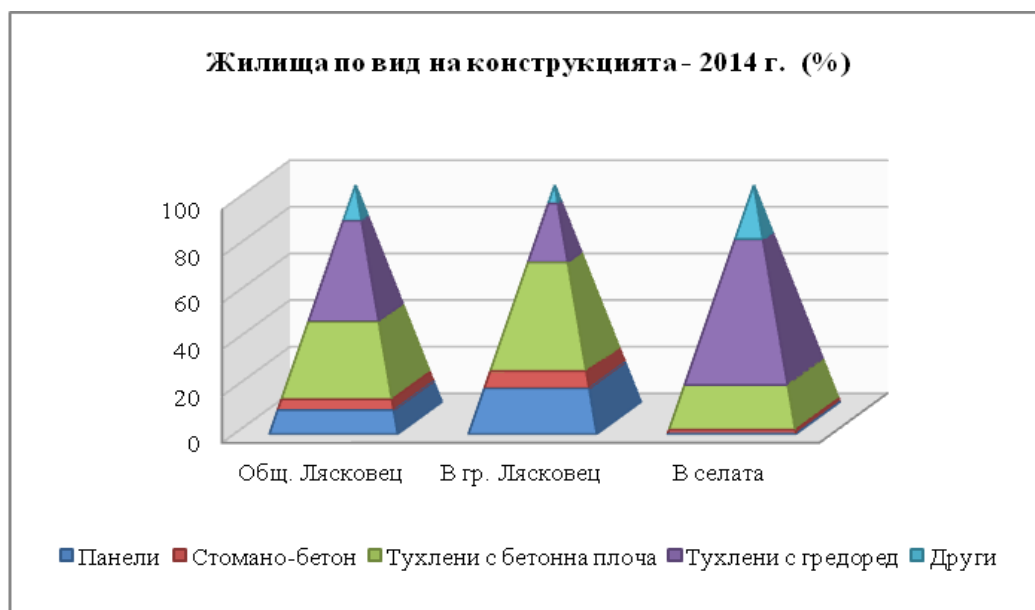
Таблица 3.26

Жилища към 31.12.2014 г. по вид на конструкцията

	Жилища - общо	Панели	Стомано- бетон	Тухлени с бетонна плоча	Тухлени с гредоред	Други
	Брой					
Общ. Лясковец	7151	685	309	2241	2887	1029
В гр. Лясковец	3704	683	254	1620	870	277
В селата	3447	2	55	621	2017	752
Обл. В. Търново	145152	17335	16374	40756	55524	15163
В градовете	85138	17214	15213	33806	15559	3346
В селата	60014	121	1161	6950	39965	11817
	Относителен дял - %					
Общ. Лясковец	100.0	9.6	4.3	31.3	40.4	14.4
В гр. Лясковец	100.0	18.4	6.9	43.7	23.5	7.5
В селата	100.0	0.1	1.6	18.0	58.5	21.8
Обл. В. Търново	100.0	11.9	11.3	28.1	38.3	10.4
В градовете	100.0	20.2	17.9	39.7	18.3	3.9
В селата	100.0	0.2	1.9	11.6	66.6	19.7

Източник: НСИ

Фигура 3.23

3.4.5. Благоустроеност на жилищата

По отношение на благоустроеността на жилищата в общината не се наблюдават съществени различия в сравнение със средните показатели за областта. Всички жилища в общината са електроснабдени. По-голяма част от жилищата имат като съвкупност ел.ток, водопровод и канализация, а над $\frac{1}{4}$ освен тях имат и централно/или местно отопление. Неблагоустроени са само 14 жилища в общината, 12 от тях в селата.

Таблица 3.28

Жилища към 31.12.2014 г. по благоустроеност, брой

	Жилища общо	ел. ток, водопровод, канализация, централно, местно отопление	ел. ток, водо- провод, кани- зация	ел. ток, водо- провод	ел. ток	Водо- провод, кана- лизация	Водо- провод	без благоустр.
Общ. Лясковец	7151	1863	4756	278	240	0	0	14
В гр. Лясковец	3704	1307	2353	15	27	0	0	2
В селата	3447	556	2403	263	213	0	0	12
Обл. В. Търново	145152	37568	95796	5045	6472	1	2	268
В градовете	85138	31264	50908	937	1937	0	0	92
В селата	60014	6304	44888	4108	4535	1	2	176
	Относителен дял - %							
Общ. Лясковец	100.0	26.1	66.5	3.9	3.4	0.0	0.0	0.2

В гр. Ляковец	100.0	35.3	63.5	0.4	0.7	0.0	0.0	0.1
В селата	100.0	16.1	69.7	7.6	6.2	0.0	0.0	0.3
Обл. В. Търново	100.0	25.9	66.0	3.5	4.5	0.0	0.0	0.2
В градовете	100.0	36.7	59.8	1.1	2.3	0.0	0.0	0.1
В селата	100.0	10.5	74.8	6.8	7.6	0.0	0.0	0.3

Източник: НСИ

Според източниците на водоснабдяване 93.3% (4790 бр.) от обитаваните жилища (5141 бр.) в общината са с обществено водоснабдяване. Другите източници на водоснабдяване (собствени и смесен тип – обществено водоснабдяване и собствен водоизточник) обхващат 6.3% от обитаваните жилища (48 жилища са със собствен водоизточник, 280 – със смесен тип – обществен и собствен), а 23 обитавани жилища са без източник на вода. В град Ляковец 98.4% от жилищата са с обществен водопровод, а в селата – 85.7%.

Таблица 3.29

Обитавани жилища в община Ляковец по източник на водоснабдяване

	Община Ляковец			Област Велико Търново		
	Общо	В гр. Ляковец	В селата	Общо	В градовете	В селата
	Брой					
Общо	5141	3024	2117	94913	63028	31885
Обществено водоснабдяване	4790	2976	1814	89308	62117	27191
Собствен водоизточник	48	4	44	1173	194	979
Обществено водоснабдяване и собствен водоизточник	280	36	244	3880	528	3352
Няма източник на вода	23	8	15	552	189	363
	Относителен дял - %					
Общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Обществено водоснабдяване	93.3	98.4	85.7	94.1	98.6	85.3
Собствен водоизточник	0.9	0.1	2.1	1.2	0.3	3.1
Обществено водоснабдяване и собствен водоизточник	5.4	1.2	11.5	4.1	0.8	10.5
Няма източник на вода	0.4	0.3	0.7	0.6	0.3	1.1

Източник: НСИ, обл. В. Търново, преброяване на населението и жилищния фонд - 2011 г.

Статистическите данни показват, че 74.3% (3819 бр.) от обитаваните жилища са свързани с обществена канализация. От тях 2947 бр. са в град Лясковец. В селата 872 бр. от общо 2117 жилища са свързани с обществена канализация, а останалите – с попивна, септична и изгребна яма или друго пречиствателно съоръжение, както и директно заустване в повърхностни течения. Без канализация са 165 обитавани жилища в общината, от които 144 – в селата.

Таблица 3.30

Обитавани жилища в община Лясковец по наличие на канализация

	Община Лясковец			Област Велико Търново		
	Общо	В гр. Лясковец	В селата	Общо	В градовете	В селата
	Брой					
Общо	5141	3024	2117	94913	63028	31885
Свързани с обществена канализация	3819	2947	872	63799	59462	4337
Свързани с изгребна яма	142	14	128	1959	342	1617
Свързани със септична яма или друго пречиствателно съоръжение	276	20	256	5202	867	4335
Свързани с попивна яма	739	22	717	21479	1822	19657
Няма канализация	165	21	144	2474	535	1939
	Относителен дял - %					
Общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Свързани с обществена канализация	74.3	97.5	41.2	67.2	94.4	13.6
Свързани с изгребна яма	2.8	0.5	6.0	2.1	0.5	5.1
Свързани със септична яма или друго пречиствателно съоръжение	5.3	0.6	12.1	5.5	1.4	13.6
Свързани с попивна яма	14.4	0.7	33.9	22.6	2.9	61.6
Няма канализация	3.2	0.7	6.8	2.6	0.8	6.1

Източник: НСИ, обл. В. Търново, преброяване на населението и жилищния фонд - 2011 г.

Голяма част от жилищата в общината се отопляват с твърди горива. Използването на твърди горива за отопление на жилищата е един от основните източници на замърсяване на въздуха, особено през зимния период.

3.4.6. Жилищни сгради и жилища по населени места

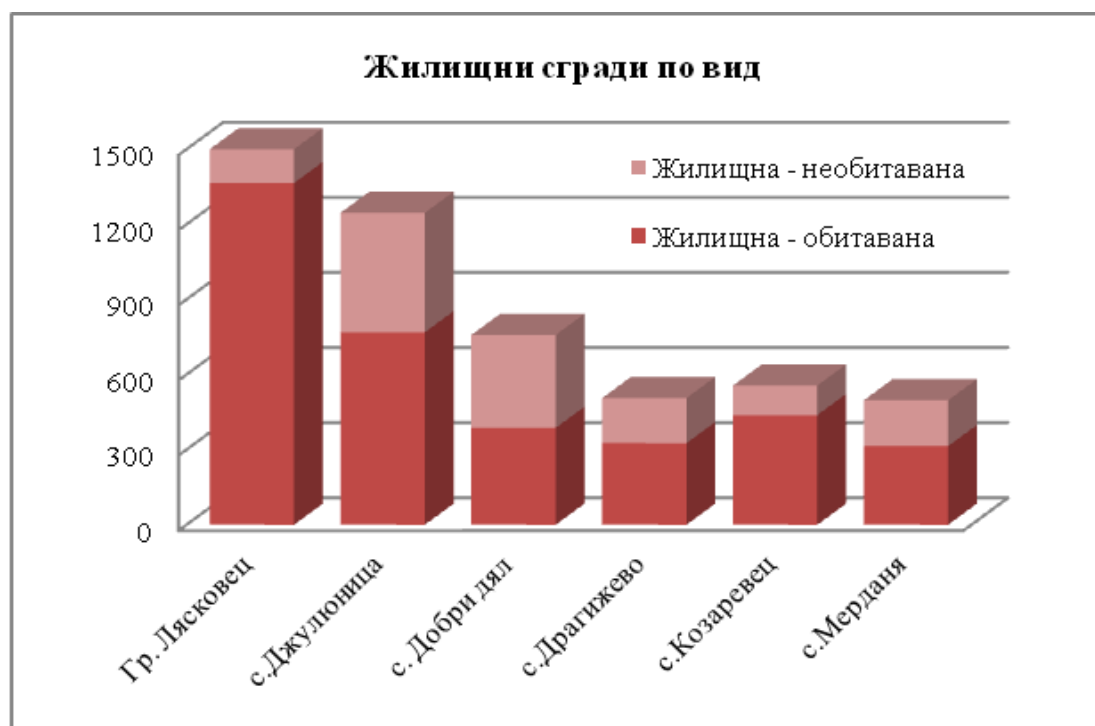
Данните от *таблица 3.31* показват, че 70% от жилищните сгради в общината са обитавани (69% - за област Велико Търново, 73% - за страната). Най-голям е дялът на обитаваните жилищни сгради в град Лясковец (83.0%) и в с. Козаревец (78.6%), а най-малък – в с. Добри дял. Във всички населени места на общината има необитавани жилищни сгради, като те са предимно в селата, главно поради намаляващото население в тях.

Таблица 3.31

Жилищни сгради по вид - по населени места

Населени места	Общо	Вид на сградата				Относителен дял на обитаваните жилищни сгради - %
		жилищна обитавана	жилищна необитавана	жилищна за временно обитаване (вила)	жилищна за колективно домакинство	
Общ. Лясковец	5215	3599	1609	4	3	69.6
<i>Гр. Лясковец</i>	<i>1647</i>	<i>1365</i>	<i>280</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>83.0</i>
<i>Села</i>	<i>3568</i>	<i>2234</i>	<i>1329</i>	<i>3</i>	<i>2</i>	<i>62.8</i>
с. Джулюница	1247	769	477	1	-	61.7
с. Добри дял	758	387	371	-	-	51.1
с. Драгижево	508	326	180	1	1	64.2
с. Козаревец	557	438	118	1	-	78.6
с. Мерданя	498	314	183	-	1	63.1
Обл. Велико Търново	88790	58274	27481	2985	50	69.0

Източник: НСИ, област Велико Търново. Преброяване на населението и жилищния фонд - 2011 г.

Източник: НСИ, област Велико Търново. Преброяване на населението и жилищния фонд - 2011 г.

От общия брой на жилищата в общината през 2015 г. (7158 бр.), в град Лясковец са изградени 3710, а в селата – 3448. От жилищата, които се намират в селата най-голям е техният брой в Джулюница, а най-малък – в Мердания. Структурата на жилищните сгради в населените места на общината според тяхната конструкция е представена в *таблица 3.32*. За град Лясковец е характерно, че преобладават жилищните сгради „тухлени с бетонна плоча”. В селата повече от половината жилищни сгради са тухлени с гредоред, като най-висок е техният относителен дял спрямо общият брой на жилищата в съответното населено място в Добри дял, а най-нисък – в Джулюница. Тухлените жилищни сгради с бетонна плоча са най-много на брой в Джулюница (близо $\frac{1}{4}$ от жилищните сгради в селището). В останалите 3 населени места няма съществени различия в структурата на жилищата по тяхната конструкция.

Таблица 3.32

Жилища към 31.12.2015 г. по материал на външните стени на сградата (брой)

Населени места	Жилища - общо	По конструкция				
		Панели	Стомано-бетон	Тухлени с бетонна плоча	Тухлени с гредоред	Други
Община Лясковец	7158	685	320	2241	2884	1028
В град Лясковец	3710	683	262	1620	869	276

Населени места	Жилища - общо	По конструкция				
		Панели	Стомано- бетон	Тухлени с бетонна плоча	Тухлени с гредоред	Други
В селата	3448	2	58	621	2015	752
с. Джулюница	1226	0	2	286	543	395
с. Добри дял	684	1	1	65	489	128
с. Драгижево	531	0	11	96	307	117
с. Козаревец	553	1	30	98	373	51
с. Мерданя	454	0	14	76	303	61

Източник: НСИ

От данните в *таблица 3.33* се вижда, че благоустроеността на жилищата е най-висока в град Лясковец, докато в селата не се наблюдават големи различия в благоустроеността на жилищата.

Таблица 3.33

Жилища към 31.12.2015 година по благоустроеност

Населени места	Жилища - общо	Благоустроеност				
		ел. ток, водопровод, канализация, централно, местно отопление	ел. ток, водопровод, канализация	ел. ток, водопровод	ел. ток	без благоустр.
Община Лясковец	7158	1863	4763	278	240	14
В град Лясковец	3710	1307	2359	15	27	2
В селата	3448	556	2404	263	213	12
с. Джулюница	1226	122	811	136	155	2
с. Добри дял	684	43	566	54	20	1
с. Драгижево	531	138	338	45	3	7
с. Козаревец	553	66	437	22	27	1
с. Мерданя	454	187	252	6	8	1

Източник: НСИ

От общата полезна площ на жилищата, жилищната площ е 77%, като най-малка е тя в с. Добри дял (67%), а с най-голям дял на жилищната площ от общата полезна площ са жилищата в гр. Лясковец и с. Джулюница. В с. Добри дял делът на спомагателната площ от общата полезна площ е най-висок – 20%, при средно за общината – 15%. Жилищната площ на човек от населението във всички села на общината е по-висока от тази в центъра – град Лясковец, основно поради намалението на населението в селата.

Таблица 3.34

Полезна площ на жилищата към 31.12.2015 година

(кв.метри)

Населени места	Полезна площ				Полезна площ на човек от населението	Жилищна площ на човек от населението	Спомагателна площ на човек от населението	Средна полезна площ на едно жилище
	Общо	Жилищна	Спомагателна	Площ на кухни				
Общ. Лясковец	554621	422303	82226	50092	43.9	33.4	6.5	77.5
В гр. Лясковец	301439	234752	40393	26294	38.5	30.0	5.2	81.3
В селата	253182	187551	41833	23798	52.7	39.0	8.7	73.4
с. Джулюница	85532	65642	12516	7374	49.3	37.8	7.2	69.8
с. Добри дял	47174	31844	9605	5725	50.8	34.3	10.4	69.0
с. Драгижево	43577	33837	7127	2613	54.5	42.3	8.9	82.1
с. Козаревец	43145	32576	5974	4595	52.8	39.9	7.3	78.0
с. Мерданя	33754	23652	6611	3491	64.2	45.0	12.6	74.3

Източник: НСИ

3.5. Образование

За образованието в общината е характерно, че то е с публичен характер. Към настоящия етап няма учебни институции, които се финансират от частния сектор. Функционалният обхват на системата на образованието се определя от контингентите от лица в съответната възраст (подлежащи на предучилищно обучение и в училищна възраст) и степента на развитост на обслужващите функции на общината.

Обекти на образованието

На територията на община Лясковец функционират 4 училища (3 в град Лясковец и едно в с. Джулюница):

- едно средно училище (СОУ):
 - СОУ „Максим Райкович”, гр. Лясковец

- две начални училища:
 - НУ „Никола Козлев”, гр. Лясковец;
 - НУ „Цани Гинчев”, гр. Лясковец.
- едно основно училище:
 - НУ „П. Р. Славейков”, с. Джулюница

През 2010 г. с Решение на Общинския съвет № 450 е извършена оптимизация на училищната мрежа в общината, като са закрити основните училища в селата Козаревец и Добри дял.

По данни на НСИ в трите учебни заведения в общината през учебната 2015-2016 г. се обучават общо 841 ученици (*табл.3.35*). За периода 2007-2016 г. се наблюдава намаление на броя на учащите, в резултат на общото намаление на населението, в т.ч. на контингентите деца в училищна възраст. Напусналите общообразователните училища ученици от I до VIII клас през отделните учебни години за периода 2007-2015 г. варират в диапазона 10-25, като през 2014/2015 г. техният брой е 23.

Таблица 3.35

Община Лясковец - училища, паралелки, учители* и учаци в общообразователните училища по учебни години

Учебни години	Училища	I-IV клас			V-VIII клас			IX-XII клас		
		Паралелки	Учители	Учащи	Паралелки	Учители	Учащи	Паралелки	Учители	Учащи
2007-2008	6	22	29	448	21	38	440	9	16	180
2008-2009	6	21	26	405	16	33	376	9	15	199
2009-2010	6	19	25	389	14	14	370	9	32	183
2010-2011	4	20	22	388	15	16	361	8	34	174
2011-2012	4	20	21	380	14	21	308	8	16	182
2012-2013	4	21	22	396	13	16	309	8	15	167
2013-2014	4	21	21	396	13	20	323	8	16	171
2014-2015	4	20	21	371	13	20	324	8	17	169
2015-2016	4	20	22	354	14	19	350	7	15	137

* Без директори и помощник-директори с преподавателска заетост.

Източник: НСИ

СОУ „Максим Райкович“, град Лясковец ползва материалната база, която е изградена през 1965 година в центъра на града (училището е наследник на пълна реална смесена гимназия, "М. Райкович" от 1944 г.) От 1990-1991 г. горният курс в СОУ „М. Райкович“ се обучава в профилирани паралелки в нова сграда - Корпус II, а в основната сграда - Корпус I се обучават учениците от I-VII клас.

НУ „Никола Козлев“, град Лясковец ползва материална база, която е изградена през 1904 година. То е наследник на килийното училище при храм „Св. Георги“. До 1965 г. училището функционира като основно училище, а от 1965 г. е преобразувано в начално. Понастоящем в училището се обучават ученици на целодневен режим на обучение.

НУ „Цани Гинчев“, град Лясковец ползва материална база, изградена през 1906 година. След редица реорганизационни промени от 1965 година училището функционира като начално училище.

ОУ „П. Р. Славейков“, село Джулюница ползва материална база, построена през 1923 година, като училището е наследник на първото килийно училище в селото функционирало в старата църква построена през 1834 г. През 1969 г. е построен третият етаж на училището и сега то разполага с 24 класни стаи и кабинети, и 13 допълнителни помещения. През 1974 г. към училището са построени физкултурен салон, работилница и машинно отделение, а през 1993 г. котелно помещение и топла връзка с физкултурния салон.

- **седем детски градини** (3 ЦДГ в град Лясковец и 4 в селата Джулюница, Драгижево, Козаревец и Добри дял):
 - ЦДГ „Пчелица“, ЦДГ „Радост“, ЦДГ „Славейче“, град Лясковец;
 - ЦДГ „Сладкопойна чучулига“, с. Джулюница;
 - ЦДГ „Вълшебство“, с. Драгижево;
 - ЦДГ „Детелина“, с. Козаревец;
 - ЦДГ „Щастливо детство“, с. Добри дял

По данни на НСИ в детските градини в общината през 2015-2016 г. са записани 370 деца в 16 детски групи.

Анализът на данните от *таблица 3.36*, показва, че броят на обхванатите деца в отделните години от периода се изменя в неголям диапазон. Това е така и при броя на формираните групи. Средната пълняемост на групите – около 20-25 деца в група е в рамките на действащите нормативи. Местата на 100 деца в детските градини в община Лясковец за 2015/2016 г. са 144.3 (средно за област Велико Търново – 128.4, за СЦР – 126.6, за страната – 104.9).

Таблица 3.36

Динамика в броя и капацитета на детските градини в община Лясковец за периода 2007-2016 г.

Учебна година	Детски градини	Деца	Места		Педагогически персонал		Детски групи	Средна пълняемост на група
			общо	на 100 деца	общо	в т.ч. детски учители		
2007/2008	8	383	543	141.8	39	37	18	21.3
2008/2009	7	400	525	131.3	37	35	17	23.5
2009/2010	7	388	525	135.3	33	31	15	25.9
2010/2011	7	403	537	133.3	35	33	16	25.2
2011/2012	7	409	546	133.5	35	33	17	24.1
2012/2013	7	404	534	132.2	34	32	16	25.3
2013/2014	7	400	534	133.5	32	31	16	25.0
2014/2015	7	396	534	134.9	31	30	16	24.8
2015/2016	7	370	534	144.3	32	31	16	23.1

Източник: НСИ

ЦДГ „Пчелица”, град Лясковец е първата детска градина в гр. Лясковец, открита през 1966 година. Градината взема активно участие в мероприятията свързани с празниците от културния календар на община Лясковец. През годините детската градина е била базова по отношение на физическото възпитание на децата.

ЦДГ „Радост”, гр. Лясковец е открита през 1973 г. и е втора детска градина в града. В градината са организирани редица дейности извън учебната програма, свързани с развитието на децата.

ЦДГ „Славейче”, гр. Лясковец е третата детска градина в града, открита през 1979 г., определена за базова през 1986 г. Детската градина работи успешно с Ресурсен център, гр. Велико Търново във връзка с приема в детската градина и на деца със специални образователни потребности.

ЦДГ „Сладкопойна чучулига”, с. Джулюница функционира от 1968 г. До 1979 г. детската градина е базова, като през 1973 г. е открита и четвърта целодневна група. През 1978 г. се изгражда надстройка на сградата, осигуряваща работата на още две групи, поради големия брой желаещи да посещават детската градина. Демографската криза обаче дава отражение на раждаемостта в селото и към настоящия момент в детската градина функционират две групи. През 2008 г. е направен основен ремонт в сградата, финансиран от Япония по разработен от община Лясковец проект. През 2009

г. е извършено външно обновяване на сградата по проект „Красива България”. Чрез тези дейности за децата на с. Джулюница са създадени много добри условия за обучение и възпитание.

ЦДГ „Вълшебство”, с. Драгижево е създадена през 1972 г. Градината осигурява благоприятна среда за физическо и социално развитие на децата.

ЦДГ „Детелина”, с. Козаревец функционира от 1975 г. Материалната база на сградата е обновена, както и детската площадка.

ЦДГ „Щастливо детство”, с. Добри дял е открита през 1984 г. Следва да се отбележи, че децата в градината са от различни етнически групи и социален статус, но с равни възможности за обучение.

В град Лясковец функционира и детска ясла „Мир”, открита през 1963 г., като през 1974 г. яслата се нанася в новопостроена, просторна сграда с капацитет 120 деца, в която се помещава и понастоящем. Дворът на детската ясла е оборудван с голям брой и различни по вид детски съоръжения. Детската ясла разполага и с пункт за продажба на храна от детската кухня. През 2009 г. е реализиран проект на СИФ за ремонт на детската ясла (нов покрив, топлоизолация, подменена външната дограма). През 2010 г. е спечелен проект за подобряване на енергийната ефективност на обекти от общинската образователна структура, в който е включена и детската ясла, който предвижда монтиране на слънчеви колектори за водната инсталация.

Материалната база на обектите на образованието се реновира перманентно. Изпълнени са проекти за подобряване на енергийната ефективност на образователната инфраструктура (НУ „Цани Гинчев”, НУ „Никола Козлев”, детска ясла „Мир”, гр.Лясковец). Изпълнени са дейности за модернизация и внедряване на мерки за енергийна ефективност в ЦДГ „Радост”, ЦДГ „Славейче”, ЦДГ „Пчелица”, гр. Лясковец, финансирани от Финансовия механизъм на Европейско икономическо пространство („Норвежка програма”). През 2008 г. е извършен ремонт и обновяване на ЦДГ „Сладкопойна чучулига”, с. Джулюница.

Основни изводи:

- През периода 2007-2013 г. са изпълнени редица проекти в областта на образованието, модернизирани и обновяване на МТБ.
- В община Лясковец е развита инфраструктура на образованието, даваща възможности за получаване на средно, основно и начално образование. Това е обусловено от обслужващите функции на общината и броят на децата и учениците.
- По отношение на висшето образование близостта на университетските центрове Велико Търново и Габрово, както и други ВУЗ във и извън страната дават възможности за обучение.

Дейностите на общината в сферата на образованието като приоритет са насочени към постигане на максимален обхват на децата в задължителна училищна възраст, осигуряване на равен достъп до качествено образование на всички ученици, подобряване на материално-техническата база чрез извършване на основни и текущи

ремонт на училищата и детските градини в общината, които не са били обект на ремонтни дейности в предходен период.

3.6. Здравеопазване

Структурата на здравеопазването, в т.ч. и на здравната инфраструктура в община Лясковец е представена от **извънболнична лечебна помощ**. Тя обхваща *първична извънболнична медицинска помощ* и *стоматологична помощ*. Медицинското обслужване на населението от община Лясковец включва¹⁰:

- шест индивидуални практики за първична медицинска помощ - две в гр. Лясковец, една в с. Джулюница, една в с. Мердания, една в с. Добри дял, една в с. Драгижево;
- две групови практики за първична медицинска помощ - в гр. Лясковец и в с. Добри дял;
- една амбулатория за индивидуална практика за първична медицинска помощ - в гр. Лясковец;
- една амбулатория за групов практика за първична медицинска помощ - в гр. Лясковец;
- девет индивидуални практики за първична дентална медицинска помощ - осем в гр. Лясковец, една в с. Джулюница;
- две амбулатории за индивидуална практика за първична дентална помощ - в с. Козаревец и в с. Джулюница;
- две амбулатории за групов практика за първична дентална помощ – в гр. Лясковец и в с. Добри дял;
- „Медицински център I – Лясковец” ЕООД - в гр. Лясковец;
- „Самостоятелна медико-техническа лаборатория по зъботехника - 2000” ЕООД - в гр. Лясковец;
- ИПСМП по акушерство и гинекология - гр. Лясковец.

На територията на общината са разкрити здравни кабинета в училищата и в детските градини, които се обслужват от медицински специалисти.

По отношение на **болничната помощ** населението на общината се обслужва от МБАЛ „Св. Иван Рилски”, Горна Оряховица, която е със статут на районна болница и обслужва пряко общини Горна Оряховица, Лясковец и Стражица.

Местоположението на община Лясковец способства за осигуряване на медицинска помощ в областния център, както и за ползване на услугите на МОБАЛ „Д-р Стефан Черкезов”, Велико Търново.

В структурата на хоспитализираните случаи на населението на общината по класове болести, водещо място заемат болестите на органите на кръвообращението,

¹⁰ Данни на РЗИ Велико Търново - 2016 г.

новообразувания, дихателната система, травми и други последици от въздействието на външни причини.

3.7. Култура и културни дейности

Културният календар на Община Лясковец е разнообразен. Освен традиционните празници, във всяко от селата на общината се чества празник на селото, честват се годишнини на исторически личности, празници на читалищата и др.

Основният вид и най-масово срещан обект за развитие на културни дейности в община Лясковец е читалището. На територията на община Лясковец функционират 6 читалища – във всяко едно от населените места. В читалищата функционират музикални школи, курсове по чужди езици и танцови състави за децата. Самодейните театрални състави, групи за автентичен фолклор и стари градски песни дават възможност за участие на всички възрастови групи от населението в културния живот на общината.

Всички читалища разполагат с библиотеки и компютърна техника, а в три от читалищата – в гр. Лясковец, с. Козаревец и с. Джулюница по спечелен проект по програма „Глобални библиотеки” са обособени и функционират компютърни зали. Към всички читалища развиват дейност самодейни фолклорни групи и танцови състави. Ежегодно във всяко от селата на общината се провежда музикален, песенен или кулинарен фестивал, който е традиция.

НЧ „Напредък - 1870“ – гр. Лясковец

Читалището е основано през 1870 г. През 1960 г. е открита настоящата читалищна сграда със салон с 600 места, помещения за музикална школа и за библиотека. Читалището има компютърно оборудване и връзка с интернет. Съхранявайки своята традиция, днес читалището е средище на културния живот на града. Към читалището развиват дейност: Детска музикална школа, Вокален състав „Бели ружи”, Балетна школа „Ритъм”; Детска вокална група „Звънчета”; Вокална група „Мелъди”; Детски танцов състав „Дъга”; Литературен кръжок „Вдъхновение”; курс по английски език. В читалището творческа дейност развива и Танцов състав „Лудо младо”. От 2010 г. към читалището функционира Куклено театрално студио „Пинокио”. Всички състави вземат участия в много престижни български и чуждестранни фестивали, носители са на многобройни награди и отличия. Традиция е Празникът на балета, който се организира всяка година в читалището по случай Международния ден на балета - 29 април. Читалището активно участва и в реализирането на всички инициативи, чествания и културни събития от националния и местния културен календар.

НЧ „Пробуждане – 1896” – с. Джулюница

Читалището е основано през 1894 г. Сградата, в която се помещава е изградена през 1950-1951 г. Основните дейности на читалището са: библиотечна дейност; традиционни конкурси (за детска рисунка, конкурсът „Любимка на спорта”); кръжоци по танци и английски език; ДВГ „Славейчета”; кулинарния фестивал „Пъстра трапеза”; провеждане на традиционни празници и др. Читалището има компютърно оборудване и връзка с интернет.

НЧ „П. Р. Славейков - 1903” – с. Добри дял

Настоящата сграда на читалището е изградена през 1966 г., с обособена библиотека, салон за самодейни състави. Функционират Детски състав за художествено слово; Певческа група за туристически, стари градски и народни песни „Еделвайс”. Дейност развива и Клуб на пенсионера „Национал” - самодейна певческа група, която има значими участия във фестивали на народното творчество, събори и национални прегледи. Носител е на почетния знак на събора „Балкан фолк” и многократен носител на званието „Лауреат”.

НЧ „Развитие - 1894” – с. Драгижево

Читалище „Развитие - 1894” с. Драгижево е създадено през 1894 г. с театрална трупа, танцова група и хор. Читалищната сграда е завършена през 1954 година, а през 2005 година е обновена по спечелен проект. В читалището функционират: Група за обработен фолклор; Детски състав за възпроизвеждане на обичаи. Библиотеката към читалището разполага с компютри и достъп до интернет. В сградата на читалището се помещава и Клуб на пенсионера.

НЧ „Земеделец - 1899” – с. Козаревец

Читалище „Земеделец - 1899” с. Козаревец е създадено през 1899 г., а театралната художествена самодейност - през 1897 г. Читалищната сграда е открита през 1972 г. Театралната трупа е лауреат на V и VI Републикански фестивали на художествената самодейност. Отличена е с един златен, осем сребърни и шестнадесет бронзови медала. Носител е на престижни награди от I, II и III Регионални празници на любителските читалищни театри, получила е и престижни награди от Националните прегледи на селските читалищни театри в Кортен и Драганово. Към читалището функционира библиотека с компютри и достъп до интернет. Дейност развиват театрална трупа, вокална група за стари градски песни „Младост” и група за народно пеене - лауреат от редица престижни международни, национални и регионални културни форуми за певческо изкуство. През 2010 г. е открита обновената сграда на читалище „Земеделец - 1899”, финансирана по Оперативна програма „Регионално развитие”. Обособени са детска читалня, информационен център, конферентна зала с 45 места и зала за експозиции, която предлага богата експозиция на народни носии и предмети от стария бит на хората от региона.

НЧ „Развитие - 1902” – с. Мерданя

Читалище “Развитие - 1902” в село Мерданя е основано през 1902 година. Сградата е ремонтирана е по проект „Красива България”. Разполага с библиотека и салон за 500 души. Към читалището развиват дейност: Женски народен хор; Група за стари градски песни „Бели хризантеми”; Театрален състав; Детска танцова група „Иглика”; Танцова група „Детелина”. Групите имат спечелени отличия и грамоти от участия в Старопланински събор „Балкан фолк 2010” - В. Търново, „Еврофолк 2010” - Приморско-Китен, „С песните на Билчин юнак през вековете” - Гурково, Десети национален събор на българското народно творчество - Копривщица 2010, Черни вит, Елена и др.

Традиционните културни прояви в гр. Лясковец обхващат провеждането на Петропавловски събор на народното творчество, чествания за Празника на града - Петровден и Деня на лозаря и винаря - 14 февруари, чествания на националните

празници, Национален събор на овцевъдите, Празник на балета и други прояви от Културния календар на община Лясковец. Съобразно изискванията на Министерство на културата, Петропавловският събор е включен в първия етап от организацията на Националния събор в Копривщица.

3.8. Социални услуги

Община Лясковец се обслужва от Дирекция „Социално подпомагане” Горна Оряховица, което в Областната стратегия за социални услуги се отчита като обстоятелство, затрудняващо провеждането на активна социална политика на територията на съответните общини.

За периода 2007-2013 г. в община Лясковец са изпълнени над 13 проекта в областта на социалните услуги на обща стойност 684000 лева, от които 30% са насочени към безработни лица и хора от малцинствен произход за създаване на заетост.

Общинските дейности, свързани със социалните услуги са на основата на анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в община Лясковец, в партньорство със заинтересованите страни в общината. Те обхващат всички уязвими общности, всички възрастови групи и всички населени места на територията на общината.

Социалните услуги в зависимост от средата, в която се предоставят са социални услуги, които се предоставят *в общността* и социални услуги, които се предоставят *в специализирани институции*.

- **Социалните услуги, държавно делегирана дейност, които се предоставят в общността на територията на община Лясковец¹¹ са:**

- Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ), с капацитет 20 места - гр. Лясковец;
- Дневен център за стари хора, с капацитет 20 места – гр. Лясковец;
- Личен асистент – социална услуга, която се предоставя чрез Дирекция „Социално подпомагане” - Горна Оряховица по Национална програма „Развитие на човешките ресурси”;
- Домашен социален патронаж (ДСП), гр. Лясковец с капацитет 80 д.

- **Към 31.12.2015 г. броят на лицата, подали искане за ползване на социални услуги по видове услуги и по населени места е следният:**

- Дом за стари хора – гр. Лясковец – 3 д., с. Добри дял – 2 д.;
- Дом за възрастни хора с психични разстройства – гр. Лясковец – 1, с. Мерданя – 1;
- Дом за лица с физически увреждания – гр. Лясковец – 1;
- Дом за възрастни хора с умствени увреждания – с. Мерданя – 1;
- Защитено жилище за лица с умствени увреждания – гр. Лясковец – 1.

¹¹ Дирекция „Социално подпомагане”, Лясковец

- **Броят на лицата, обхванати от социалните услуги в общността към 31.12.2015 г. са:**
 - Център за социална рехабилитация и интеграция - 19; Дневен център за стари хора – 33, като и на двете места услугите се ползват почасово.
 - Сключени са 2 договора за предоставяне на услугата „Личен асистент” по Национална програма „Развитие на човешките ресурси”.
- **Броят на лицата с увреждания, които получават интеграционни помощи и добавки в Дирекция „Социално подпомагане” - Горна Оряховица и социални добавки към 31.12.2015 г. е представен в следващата таблица:**

Населени места в община Лясковец	Брой подпомагани лица с увреждания по Закона за интеграция на хората с увреждания	Брой на лицата, получаващи социални помощи
гр. Лясковец	471	8
с. Джулоница	129	6
с.Добри дял	61	11
с. Козаревец	59	-
с. Драгижево	44	-
с. Мерданя	25	1

Социалните услуги в общността, държавно делегирана дейност, функциониращи през периода 2007-2015 г. са:

Социални услуги предоставяни в общността	Населено място	Капацитет
Център за социална рехабилитация и интеграция	гр. Лясковец	10 места до 31.12.2010 г. и 20 места от 01.01.2011 г.
Дневен център за стари хора	гр. Лясковец	20 места от 01.03.2012 г.

ЦСРИ гр. Лясковец работи с деца и лица в неравностойно положение, деца със специални образователни потребности, приемни семейства, лица с нисък социално-икономически и образователен статус. През 2011 г. капацитетът е увеличен от 10 на 20 потребители, но ЦСРИ работи предимно с деца, като тенденцията е да се увеличи броят на ползвателите над 18 години.

На територията на община Лясковец функционира обществена трапезария за лица и семейства в социален риск от гр. Лясковец, с капацитет 30 души. Услугата е финансирана от фонд „Социално подпомагане към МТСП” и фонд „Социална закрила”.

По проект „Социалната икономика - лост и алтернатива в развитието на община Лясковец”, финансиран от ОП „РЧР” са създадени социални предприятия „Ателие за

реклама” и „Детски център”, чрез обособяване на материална база, техническо обезпечаване, изработване на правилник за вътрешния трудов ред, изработка на технологични карти и методики за работа, подбор и обучение на екип за управление на социалното предприятие, развитие на услугите на социалното предприятие, маркетинг и популяризиране на новите услуги в общността.

Въпреки активната дейност в сектора, оценката на анкетираните представители на местната общност относно качеството на предоставяните услуги в областта на социалната сфера е една от най-ниските в сравнение с останалите предоставяни публични услуги¹².

Община Лясковец предоставя услугата Домашен социален патронаж (ДСП). ДСП е комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете на възрастни хора и хора с увреждания. Тази услуга е най-всеобхватната, която се предоставя на територията на общината. ДСП обхваща: доставяне на храна (съобразена с изискванията за рационално хранене на възрастните хора); поддържане на лична хигиена и хигиена в жилищните помещения обитавани от обслужваните лица; оказване на съдействие за осигуряване на помощни средства при инвалидност; помощ при общуване и поддържане на социални контакти; грижи за осигуряване на развлечения и занимания в дома и извън него.

Изградените и функциониращи в областта на социалните услуги центрове и неправителствени организации активно работят в посока трудова заетост и социално включване на хора с увреждания.

Основни изводи:

- Съществува добра координация между институциите на местната и държавната власт при решаване на социалните проблеми на населението от общината;
- Работи се в посока на надграждане на знания и формиране на трайни умения за интегрирането на децата, уязвимите групи и възрастните хора в обществото;
- Общината е мотивирана за разкриване на социални услуги в общността и търси възможности, чрез проекти и програми за развитието им.

¹² ОНР на община Лясковец за периода 2014-2020 г.

4. Селищна мрежа и урбанизирани територии

4.1. Оси на урбанизация

Населението на общината в края на 2015 г. наброява 13641 души, от които 8225 обитават в общинския център. Останалите живеят в 5 села (Козаревец -895 жит.,; Джулюнеца – 1895 жит.; Добри дял – 960 жит.; Драгижево – 831 жит.; и Мерданя – 591 жит.;) Гъстотата на обитаване на населението в общината е 74,8 д/кв.км., която е по-висока от средната за страната (66.6 д/кв.км).

Основните оси за разположение на селищата в община Лясковец са формирани в резултат от природните условия (релеф на терена, наличие на земеделска земя и т.н.) и историческите направления на главните пътища:

- **Главната урбанизационна ос** е с паралелна насоченост запад – изток и свързва София –Шумен и Варна. По нея са разположени селата Добри дял, Козаревец и Джулюница;
- **Главна меридиална ос** преминаваща тангенциално на община Лясковец е Кърджали – Ст. Загора – В. Търново - Русе;
- **Главна диагонална ос с направление северозапад – югоизток** свързва Лясковец – В. Търново –Елена и Сливен – Ямбол. По нея са разположени общинския център и селата Драгижево и Мерданя;

Осите на урбанизация в община Лясковец са свързани и с ж.п. мрежа:

- Ж.П. София – Горна Оряховица – Варна. Козаревец и Джулюница имат ж.п. гари

Съвременните изисквания за подобряване на социалния сервиз и увеличаване на неговата ефективност изискват групиране на селищната мрежа непосредствено към общинския център (Лясковец и към него селата Драгижево и Мерданя) и един вторичен център Джулюница и към него селата Козаревец и Добри дял. (Схема селищна мрежа)

5. КИН Община Лясковец

Съгласно ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 на Техническата спецификация към т. 3. Съдържание на Предварителния проект на Общия устройствен план на Община Лясковец, акцент се поставя върху отношението към културното наследство:

„При изпълнение на обществената поръчка, изпълнителят трябва да вземе в предвид Становище № 33-НН-659/28.07.2014г. на Министерството на културата (МК), в обема и съдържанието на проекта за ОУПОЛ относно недвижимото културно наследство (извън посочените в Заданието за изготвяне на ОУПОЛ изисквания) за извършване на следното:

- да се предвиди локализиране на местата и зоните на въздействие от природни и антропогенни фактори, които представляват риск за увреждане на недвижимите културни ценности (НКЦ) и на експозиционната им среда;

- да бъдат дефинирани критерии за изменение на ОУПОЛ и изисквания към следващите нива на устройствено планиране във връзка с опазването, защитата, експонирането и социализацията на обектите на недвижимото културно наследство (НКН);

- изискване устройствените предвиждания на ОУПОЛ да създават предпоставки за опазване на цялостни културни ландшафти по смисъла на чл. 47, т. 6 от Закона за културното наследство (ЗКН);

- изработването на отделна схема на НКН към предварителната фаза на проекта, в която да се отразят защитените територии за опазване на недвижимото културно наследство по смисъла на чл. 79, ал. 5 и ал. 6 от ЗКН, които включват всички недвижими културни ценности по списъците на Национален институт за недвижимо културно наследство (НИНКН), както и обектите, притежаващи статут, съгласно цитираните в т. 1 от становището документи, и техните охранителни зони, определени от Национален институт за паметниците на културата (НИПК) / НИНКН / МК или по реда на чл. 79, ал. 4 от ЗКН.“

Описания на НКЦ в Община Лясковец по селища и характеристиките им

с. Джулюница

Селото има 1783 жители (данни от преброяване през 2015 г.).

Джулюница е старо селище, съществувало през XIII – XIV век. Изчезнало в началото на османското владичество и заселено отново през XVI – XVII век. Южно от селото има следи от средновековно укрепление и селище.

В землището на село Джулюница са открити находки като: най-старите кости от човек в Европа (до могилата на магистралата), селищна могила от неолита (до магистралата), тракийско погребение (между гарата и железния мост), византийско селище (на изток от гарата, северно от ж.п. линията), римска цитадела, по-късно превърната в крепост по

време на Второто българско царство (на местността „Имането“), турско селище (на „Романа“) и т.н.

Археологически паметници съгласно протоколи, списък на НИНКН и АКБ са както следва:

DJU-ARH-1 В м. Старите лозя (Вехтите лозя, № 0700244) на 3.2 км СИ от селището на площ от 5 дка има равномерно разпръснати находки с ниска концентрация, датирани от тракийския период. Определена е като археологическа ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН *(Недвижимите и движимите археологически обекти имат статут на културни ценности с категория съответно национално значение или национално богатство до установяването им като такива по реда на този закон).*;

DJU-ARH-2 В м. М. Петковец (№ 0700245) на разстояние 2.6 км СЗ от селото е частично изследвана могила с останки от късен и ранен енеолит и е обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

DJU-ARH-3 В м. Могилките (№ 0700246) на разстояние 2.75 км С се намира единична могила от тракийския период, обявен паметник с национално значение ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

DJU-ARH-4 В м. Имането (№ 0700247) на разстояние: 2.35 км ЮИ е открито Селище с площ над 5 дка /коме, пагус (римска малка административна единица) и др./ от периода на Втората българска държава, представляващо Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН

DJU-ARH-5 В м. Имането (№ 0700248) на разстояние: 2.35 км ЮИ са открити крепости от периода на Втората българска държава. Обявен е ПК с местно значение ДВ, бр. 93/ 1971 г.

DJU-ARH-6 Могила в м. Топлика е археологически паметник с национално значение, обявен с РМС №1711 от 1962 г. Съществува само в списъците на НИНКН, без да е налична локализация.

DJU-ARH-7 В м. Могилката, северно от с. Джулюница, е открит могилен некропол (120 дка) от Тракийския период. Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

DJU-ARH-8 В м. Могилката на разстояние 3 км С е открита единична могила от Тракийски период, Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

DJU-ARH-9 В м. Могилките (№ 0700251), северно от ЖП линията на разстояние 3.05 км С, е открита единична могила от Тракийски период, Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

DJU-ARH-10 a, b, c, d, e Пет единични могили са открити в м. **Могилките** северно от селото съответно на: 2,95 км (азимут 3°), 2,95 км (азимут 5°), 2,63 км, 2 км, 1,9 км. Обявени са за ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

DJU-ARH-11 Приоритет, изтъкнат от РИМ В. Търново (проф. Хитко Вачев): В м. Смърдеш на 3 км СЗ от с. Джулюница и на 500 м. ЮЗ от жп гарата е открито раннонеолитно селище „Джулюница-Смърдеш“ (Недко Еленски, проф. Бернхард Вонингер – продължаващи разкопки, датирани от 6200–6300 г. пр. Хр.), обявено за недвижима културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН. По-раншно обявяване за паметник с национално значение е направено с РМС №1711 от 1962 г. Находките са от 6 епохи: ранно Средновековие (IX-X в.), късно-желязна епоха (V-IV в. пр. Хр.), ранно-желязна епоха (XI-IX в. пр. Хр.), ранно-бронзова епоха (3 хил.г. пр. Хр.), късен неолит (5500 г. пр. Хр.), края на ранния неолит (5700 г. пр. Хр.)

DJU-ARH-12 Могила м. Здравец е археологически паметник с национално значение, обявен с РМС №1711 от 1962 г. Съществува само в списъците на НИИКН, без да е налична локализация – възможно в близост до имот №105061.

Исторически паметници:

DJU-I-1 Братска могила, извън с. Джулюница, паметник с местно значение, ДВ бр. 40 от 22.05.1970 г.

DJU-I-2 Братска могила, в двора на църквата „Св. Георги“, паметник с местно значение, ДВ бр. 40 от 22.05.1970 г.

Без статут, но с определена стойност като тачени от населението са и други мемориални знаци като:

DJU-I-3 Паметник над руска братска могила. Надпис: „48 пех. Охотского полка убитые при с Козлубега 31 июля 1877 г. нижних чин 3 человек“ (Иван Дешевы, Димитрий Матвейчук, Ануфрий Максименко). Изграден е по идея и със средства на Временното руско управление през 1879 г. след Руско-турска война 1877 – 1878 г.

DJU-I-4 Паметник над руска братска могила. Надпис: „42-го пех. Якутского полка убитые при с. Козлубе 24 сент. 1877 г. нижних чин 3 человек“ (Степан Денисенко, Константин Марчук, Василий Селецкий, Стефан Бондар, Константин Лагодин). Изграден е през 1879 г. също по идея и със средства на Временното руско управление край селото. От 1940 г. е в двора на Димитър Николов

Художествени паметници:

DJU-H-1 Църквата „Св. Георги“, деклариран художествен паметник с Писмо №2299 от 18.06.1974 г.

При избухването на Балканската война в 1912 г. един човек от Джулюница е доброволец в Македоно-одринското опълчение.

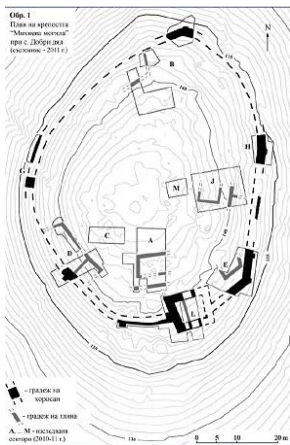
Джулюница е родно място на Цони Калчев – учител, написал много детски стихове. Най-популярното е „Сладкопойна чучулига“. Близък е на Иван Вазов, предложил 19 февруари да се чества като ден на Левски.

Читалището „Пробуждане“ навършва 120 години през 2016 г. Към читалището функционират два танцови състава: Клуб „Палитра“, състоящ се от 12 члена на възраст от 19 до 53 години, детска трупа от 14 ученика от ОУ „П.Р.Славейков“ на възраст от 11 до 14 години, творческа арт-работилница с 12-14-годишни ученици по 5 от двете възрасти, Група за стари градски песни „Ален божур“, както и фолклорна група с общо 20 членове на пенсионна възраст. Певческите групи са създадени през 1981 година и със своята богата дейност и интерпретации на автентичен фолклор и стари градски песни са добили популярност на регионално, областно и общинско ниво. Читалището е домакин на множество културни изяви на местно, общинско и национално ниво като кулинарния фестивал „Пъстра трапеза“ и областният конкурс за детска рисунка „Цоньо Калчев“. В читалището се провеждат общоселски празници, на които певческите и танцовите групи представят своя репертоар.

С. Добри дял

Селото има 1105 жители (данни от преброяване 2015 г.)

Археологически паметници съгласно протоколи, списък на НИИКН и АКБ¹³ са както следва:

DOD-ARH-1 Крепост на възвишението "Михнева могила", обявен археологически паметник с национално значение с РМС №1711 от 1962 г. и съгласно чл. 146, ал. 3 от ЗКН. Находките са от Късната античност и Втората българска държава.

Късноантична крепост има върху възвишението "Михнева могила", на 1.79 км западно (1.7 км ЮЗ; Азимут 225°) по права линия от центъра на село Добри дял. Самото възвишение е конусообразно и доминира над околността. Крепостта е изградена от ломен камък, споен с бял хоросан. Лицето на

¹³ В АКБ селото погрешно се изписва като Добри дол, вм. Добри дял.

стената е изградено от дялан камък. Стената е дебела около 2-2.3 m. Крепостта има елипсовидна форма издължена в посока север-юг с дължина около 75 m и широчина около 58 m. Във вътрешността се забелязват основите на сгради. Единствената порта на крепостта е от юг, като тя е била разположена в единствената кула на укреплението, оформяйки по този начин кула-порта. Кулата има план на равностраничен трапец с размери 9x10 m на основите и 9 m на страните. Дебелината на стените варира между 1.8 m и 1.9 m с градеж, идентичен с градежа на стената, а именно дялан камък със спойка от хоросан, примесен със счукани тухли. Входът в кулата е бил разположен в средата на основите с ширина 2 m. В основата на портата, археолозите се натъкват на стъпала, което показва, че през портата не е била само хора и животни. Крепостната стена поради липса на кули е разчитала за своята защита на голям брой контрафорси, които са засилвали нейната здравина. Контрафорсите са разположени от външната страна на стената. По намерения археологически материал се съди, че крепостта е изградена в края на IV в. и началото на V в. и е опожарена около 435г.

Местоположение: Надморска височина: 143 m GPS координати: 43°06'23" С.Ш. и 25°48'44" И.Д. (Източник: Димчев, В. Българо-Британските разкопки на обект „Михнева могила” край с. Добри дял, община Лясковец. АОР през 2011г. НАИМ БАН, София, 2012)

През 2010 г. се провежда петседмичната българо-британска археологическа експедиция край село Добри Дял. 300 предмета, от които над 200 са монети, откриват по време на разкопките на римско-византийската крепост, от периода V- VI век след Христа. Ръководител е проф. Ендрю Поултър от университета в Нотингам. "Работата ни е важна не само за историята на българските земи, но и за историята на Балканите. На полуострова има поне 1000 такива крепости, за които ние почти нищо не знаем. Това е така нареченият "тъмен период" на нашествия на варварски племена. Историческите извори за него свидетелстват само за провежданите битки, но не и за обстановката и промяната в начина на живот на хората". (проф. Поултър пред Дарик радио).

DOD-ARH-2 В м. Куманча на разстояние от с. Добри дял 2.77 км З; Азимут 264° има находки от Тракийския период, Римската епоха и от Втората българска държава (тухли, съдове, византийски монети от XII в.). Това е археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

DOD-ARH-3 В м. Дорука на разстояние 2.4 км СИ; Азимут 48° се намира единична могила от Тракийски период и статут на обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

DOD-ARH-4 В Михнева (Кудрина) могила на разстояние 1.65 км ЮИ; Азимут 231° са открити крепости от Късната античност и от Втората българска държава. През 1932 г. са били проведени археологически разкопки. Открита е част от крепостната стена, порта и пиластър. Находките са: глинени прешлени, тухли, керемиди, керамика, монети - Филип I Македонски от II-IV век, от Комнините

и от Михаил Шишман, Ив. Александър с Михаил. Обявени са за ПК с национално значение ДВ, бр. 93/ 1971 г.

DOD-ARH-5 Могилни находки от Тракийския период са отрити срещу училището и двора на Драган Димов. Могилата при училището е частично разрушена. Проучено е гробното съоръжение, което е изградено от варовикови плочи. Открити са златна обица и кости. В последствие могилата е затрупана. Проучвател е Б. Султов. Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

DOD-ARH-6 В парцел срещу СЗ ъгъл на училището е открита единична могила от Тракийския период с гробно съоръжение, изградено от варовикови плочи. Открити са златна обица и кости. Проучвател - Б. Султов. Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

DOD-ARH-7 В двора на Драган Димов Цонев (Разстояние 0.5 км СИ; Азимут 29°) е открита единична тракийска могила, обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

Архитектурно-строителен тип

DOD-AS-1 Към този тип се причисляват останките от крепост от Античността и Средновековието при Михнева могила. Обявени са за паметник с местно значение в ДВ бр. 78/08.10.1968 г.

Художествен паметник:

DOD-H-1 Църквата „Св. Успение Богородично“ е художествен паметник III кат., деклариран с Писмо №2586 от 05.07.1979

Читалище "П.Р.Славейков - 1903" в село Добри дял е учредено на общо събрание на 18.01.1903 г. с името "Надежда". По инициатива на местни учители и будни жители на селото още през 1895 г. започва събирането на книжен фонд – закупуван с пари, събрани от дарения, от изнасяни театрални сценки, вечеринки и томболи. На 12.02.1923 г. по предложение на местните учители Драган Николински и Иван Милев се взема решение читалището да приеме името на писателя Петко Рачов Славейков. В първите години за читалищни изяви се използвал училищният салон. Постепенно дейността се разраства: самодееен театрален състав, народен хор от 100 жени с ръководител местната учителка Стефанка Петрова. На 5.10.1966 г. отваря врати новото читалище, с обособена библиотека, салон за изяви на нови самодейни състави. Мъжки народен хор, дамска вокална група и постоянно обновяващ се театрален колектив представяли достойно селото и били удостоени с много почетни звания, отличия и грамоти.

Библиотеката при читалището разполага с библиотечен фонд от над 11 700 единици, а регистрираните читатели са около 100. Днес при читалище "П.Р.Славейков - 1903" функционират Детски състав за художествено слово и Певческа група за туристически,

стари градски и народни песни “Еделвайс”. Дейност развива и Клуб на пенсионера ”Национал”, с художествен ръководител В. Събева и музикален ръководител Живка Иванова. Това е самодейна певческа група, която има значими участия във фестивали на народното творчество, събори и национални прегледи. Носител е на почетния знак на събора “Балкан фолк” и многократен носител на званието “Лауреат”.

Нематериално наследство: Ежегодният събор на селото се провежда на църковния празник Голяма Богородица – 15 август. Празник на картофа в с. Добри дял е нова традиция от март 2015 г. Започва по инициатива на читалище „П. Р. Славейков“ и клуб „Еделвайс“ с подкрепата на кметството и Община Лясковец с подчертан акцент върху традиция на кулинарното изкуство.

Гордост на селото е певческият състав при пенсионерския клуб – „Еделвайс“. Женската трупа редовно участва във фестивали и винаги се връща с награди.

DOD-I-1 Паметник на загиналите във войните за свободата на България има в центъра на с. Добри дял.

Паметник на загиналите във войните за свободата на България

Уникална изворна вода в центъра на с. Добри дял

С. Драгижево

Селото има 771 жители (по данни от преброяване през 2015 г.

Като селище Драгижево възниква през праисторическо време – неолита. По-късно е славянско селище - още с идването на славяните на Балканския полуостров. Запазва се и през първото българско царство. Село Драгижево се споменава в най-стария досега османски документ от началото на XV век – около 1430 година. (източник "Драгижево история, бит, нрави и обичаи“ © Любен Николов Лалев, 1996 г.)

Археологически паметници съгласно списък на НИНКН и АКБ са както следва:

DRA-ARH-1 В м. Градището на разстояние 0.75 км З; Азимут 265° е открита крепост с неопределена периодизация. Има предварителен статут на Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН

DRA-ARH-2 До с. Драгижево на разстояние 0.85 км СИ; Азимут 43° са открити селища с площ 5 дка от Късноримска епоха и Втора българска държава, Късно средновековие. Имат предварителен статут на Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

DRA-ARH-3 Северно от м. Клисурата на разстояние 1.75 км Ю; Азимут 188° се намира селищна неолитна могила – Обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

DRA-ARH-4 На територията на съвременните гробища и източно от тях, на разстояние от с. Драгижево 0.55 км С; Азимут 328° се намира Селище с площ над 5 дка /коме,пагус и др./ от Късноримска епоха, Късна античност и Късно средновековие. Има предварителен статут на Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

DRA-ARH-5 В регулацията на селото при т.17. и на разстояние 0.32 км С; Азимут 339° се намира единична могила от Тракийския период, обявен ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

DRA-ARH-6 На разстояние от с. Драгижево 1.5 км Ю; Азимут 170° се намира Селище с площ над 5 дка /коме,пагус и др./, датирано от Късен неолит

В с. Драгижево има един **исторически паметник** – **DRA-I-1** къща на **д-р Пею Лешев** (кв. 25, парцел XIV). Обявена е за паметник с местно значение в ДВ бр.40/22.05.1970

DRA-H-1 Църквата „Св. Св. Константин и Елена“ е **художествен паметник** от местно значение, деклариран с Писмо №2586 от 05.07.1979.

В Драгижево през 1888 г. е основана Народна смесена прогимназия „Кирил и Методий“. През 1894 г. в селото е основано Народно читалище „Развитие“. Кредитна кооперация „Пчела“ за взаимопомощ на драгижевчани е основана през 1907 г. През 1949 г. кооперацията е преструктурирана като Трудово-производителна кооперация „Единство“.

Едно от редовните събития в селото е сборът на 24 май всяка година, съпроводен с продажба на сувенири, градински инструменти и др. Отбелязва се със спектакли в читалището.

Паметник на загиналите във войните за свободата на България има в местността Трифана до с. Драгижево.

с. Козаревец

С. Козаревец има 885 жители (данни 2015 г.).

Селото възниква през XVIII век.

Старите учители Янко Хаджилиев, Иван Банков и свещеник Йордан Йовков описват, че заселищата на селото са били сменяни на три места, като за последно се счита заселването при построяването на църковния храм. Учредяването на Църковната енория става през 1844 г., а построяването на църквата "Света Параскева — Петка Търновска" през 1850 г. Първото килийно училище е открито през 1855 г. С нарастване на нуждите на селото е построено второто училище през 1894 г., а третото и последно — през 1938 г. Данни за първата местна власт е към 1900 г. с първи кмет Иван Банков, като Кметствата са се местили от къщите на Илия Йорданов - 1922 г., Тодор Иванов Илиев - 1932 г., Васил Вълков - 1934 г., последна е сегашната общинска сграда построена през 1934 г.

В списъците на НИКН и в АКБ няма посочени паметници на културата в с. Козаревец.

През 1899 г. е създадено читалище „Земеделец – 1899“. През годините са съществували хор за двугласно пеене, музикални школи по акордеон, пиано, цигулка и китара, група за автентичен фолклор, танцова група, детски хор и други. През 1897 г. е изнесено първото театрално представление „Кара Танас“. Други поставени класически произведения са „Под игото“, „Големанов“, „Боряна“, „Гераците“, „Ревизор“, „Скакалци“, „Балкански синдром“, „Ние ли сме обитателите на тази земя“ и други.

Театралната труппа е лауреат на V и VI Републикански фестивали на художествена самодейност. Отличена е с един златен, осем сребърни и шестнадесет бронзови медала. Носител на престижни награди от I, II и III Регионални празници на любителските читалищни театри. Получил поощрителни награди за мъжка роля, дебютен спектакъл и режисура на Националния преглед на селските любителски читалищни театри в с. Драганово. Участник в XI Национален преглед на самодейността в с. Кортен с трагикомедията „Просяшко приключение“ на Ян Солович, получил грамота за жанров избор.

KOZ-I-1 Паметник на 4 подофицери и 45 редници, загинали от селото в Балканските войни 1912 – 1913 г. И в Първата световна война 1914 – 1918 г. Надпис: „На загиналите за родината жители от с. Козаревец, Горно Оряховско“. Издигнат е през 1938/39 г. на площада пред общинското управление.

Паметна плоча в чест на актрисата Мариана Димитрова (1954-2005).

гр. Ляковец

Гр. Ляковец има 8557 жители (преброяване 2015 г.). За град е обявен през 1880 г.

Името на града произлиза от дървото леска или лешник, което е било характерно за района в миналото, но сега се срещат само отделни единици.

Процесите по формиране на селище в района започват от каменно-медната епоха – IV хил. пр. Хр. По-бързо развитие селището получава в началните десетилетия на Второто българско царство благодарение на изграждането на Ляковския манастир – Св. Св. Петър и Павел. Тук е открито и първото богословско училище в България. Днешното положение на града се очертава около XVII век. Съществуват различни версии за това или по-ранно възникване, но липсата на исторически източници не дава възможност за потвърждаване на повечето от тях.

Ляковец се оформя като селище, състоящо се от пет махали, носещи имената на съответните църкви: Св. Атанас, Св. Васил, Св. Георги, Св. Димитър и Св. Никола. Най-старото селище се е намирало в местността Светицата (по името на малка църква – Св. Троица). Махалите се образуват по различно време, главно от различни преселници, като се долепят една до друга, а името е Ляковица и по-късно преминава в Ляковец.

Пример за това са албанските преселници, дошли на коне изморени от дългия път и по-късно наречени „кондьовците“. Това название дава и вече остарялото име на Кондьовската махала. На изток от Ляковец (местността Брода) се намирало село Чертовец, което поради честите набези на турци, кърджалии и др. се изселва около 90-те години на XVIII век. Жителите му се заселват в източния край на Ляковец (махалата с църквата Св. Георги), който и досега се нарича от местните Чертовец. Макар и присъединен по този начин Чертовец остава отделна община по време на турското управление.

Цани Гинчев описва установяването на Ляковските земи като вакъф (неделим наследствен имот) по волята на царска дъщеря, дадена на султан Мурат.

Данни за правното положение на Лясковец, както и на другите три околни села – Горна Оряховица, Долна Оряховица и Арбанаси, се намират във фермана, издаден през 1538 г. от султан Селим II: „Живущите в тези села рая се управляват автономно като свободни граждани. Те ще се считат за опростени и за освободени от всякакви правителствени и обществени налози и данъци... На всеки външен човек, с какъвто чин и положение да е и към каквато и категория да се числи, се забранява да влиза насила в пределите на тези свободни и независими села... Раята да не се третира като проста безправна рая, нито да се напада, изтезава и измъчва...“. Въпреки че повечето от тези права остават предимно на хартия, все пак дават известно спокойствие на населението, което преживява робството сравнително по-леко. Казаното в този ферман се преповтаря и в няколко по-късни като този на султан Махмуд II от 16 юли 1810 г. Въпреки това положение от Лясковския манастир потеглят три въстания срещу османската власт.

Първите данни за населението на Лясковец са във фермана от 1810 г. Според посоченото в него през 1751 г. Лясковец и подчинените му махали са наброявали 252 християнски домакинства (за Г. Оряховица са посочени 164). Според статистическо изследване на руския ген. щаб, направено преди обявяването на Руско-турската война, в Лясковец и Чертовец е имало общо 1140 къщи с 6042 жители. Данните от същата статистика за Търново са 1541 български къщи с 3661 души и 1247 турски с 2022 души, а за Г.Оряховица 791 български къщи с 1732 души и 110 турски с 274 души.

Археологически паметници – всички с предварително обявяване за **Археологическа културна ценност с национално значение съгл. чл. 146, ал. 3 от ЗКН:**

LYA-ARH-1 В м. Геран (Геран къше, № 0700218) на разстояние 4.8 км СИ; Азимут 51° е открито селище от период Вторабългарска държава на площ от 5 дка.

LYA-ARH-2 В м. Геран (Геран къше, № 0700219) на разстояние 4.75 км СИ; Азимут 50° е открито селище от период Възраждане и късносредновековна култура на площ от 5 дка.

LYA-ARH-3 В м. Геран (Геран къше) на разстояние 4.85 км СИ; Азимут 49° е открито селище (коме, пагус) от период късно- и ранно-желязна епоха на площ от 5 дка.

LYA-ARH-4 В м. Ванова кория (№ 0700221) (Черторец, Рибарево) на Разстояние 5.55 км ЮИ; Азимут 117° е открито селище с площ над 5 дка /коме,пагус и др./; Късноримска епоха.

LYA-ARH-5 В м. Светицата (№ 0700222) на разстояние 0.92 км ЮИ; Азимут 224° е открито селище с площ над 5 дка /коме,пагус и др./ от времето на Втората българска държава.

LYA-ARH-6 В м. Тодоровец (№ 0700223) на разстояние 0.55 км ЮЗ; Азимут 250° е открито селище с площ над 5 дка /коме,пагус и др./, находки стени, воинско снаряжение; Неопределима хронология.

- LYA-ARH-7** В м. Тодоровец (№ 0700224) СЗ от летището на разстояние 0.6 км ЮЗ; Азимут 226° е открито селище с площ над 5 дка /коме, пагус и др./ от Късноримската епоха.
- LYA-ARH-8** В м. Големият кладенец (№ 0700225) на разстояние 4 км източно; Азимут 92° е открито селище с площ над 5 дка /коме, пагус и др./ от Ранноримската епоха и Втората българска държава.;
- LYA-ARH-9** В м. Големият кладенец (№ 0700226), източно от водоема на разстояние 4.1 км източно; Азимут 93° е открито селище с площ до 5 дка /махала/ от Тракийския период и Втората българска държава;
- LYA-ARH-10** Между Остамялското дере и Кайлъбаир на разстояние 6 км ЮИ; Азимут 158° е открито селище с площ над 5 дка /коме, пагус и др./, находки керемиди, съдове, тухли; Неопределима хронология.
- LYA-ARH-11** В м. Мариновец на разстояние 3.7 км ЮИ; Азимут 157° е открито селище с площ над 5 дка /коме, пагус и др./ от Римската епоха.
- LYA-ARH-12** В м. Чертовец (№ 0700229, южната част на Чифлика) на разстояние 2.15 км ЮИ; Азимут 174° е открито селище с площ над 5 дка /коме, пагус и др./ от периода на Втората българска държава.
- LYA-ARH-13** В м. Брода (№ 0700230) на разстояние 2.35 км ЮИ; Азимут 170° има открити: Селище с площ над 5 дка /коме, пагус и др./ от епохата на Енеолита и с площ до 5 дка /махала/ от епохата на Втората българска държава.
- LYA-ARH-14** В м. Брода (№ 0700231, Тонева могила) на разстояние 2.25 км ЮИ; Азимут 154° е открита селищна могила от Енеолита с концентрация на находки: кремъчна конкреция със следи от обработка, култови предмети, накити, съдове, тежести.
- LYA-ARH-15** Между Ялъбаир и Костимялското дере (№ 0700232), на разстояние 5.8 км ЮИ; Азимут 155° е открито Селище с площ над 5 дка /коме, пагус и др./ от Ранноримската епоха.
- LYA-ARH-16** В м. Оминкин дол (№ 0700233), на разстояние 2.1 км И; Азимут 91° са открити три селища с площ над 5 дка /коме, пагус и др./ от Късножелязната епоха, Римската епоха и Късното Средновековие.
- LYA-ARH-17 a, b, c, d** В м. Вачова кория (№ 0700234 -238), Чертовица, Рибарево), на 113° (110°-116°) от Лясковец на площ от 40 дка са открити Могилни находки от Тракийския период. В същата м. Вачова кория (Чертовица, Рибарево) на разстояние 5.15 км ЮИ, **четири единични могили** от Тракийския период са обявени с ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.
- LYA-ARH-18 a, b, c** В Стопански двор - птицевъдна ферма (№ 0700240, № 0700241, № 0700242) на 90° (88°- 92°) са открити Могилни некрополи от Тракийския

период. В същата ферма, **три единични могили** от Тракийския период са обявени с ПК – ПМС 1711/ 21.10.1962 г.

В списъците на НИИКН фигурират следните паметници:

Археологически паметници:

LYA-ARH-19 Останки от стар турски път, обявен без категория с регистър от 1956г.

LYA-ARH-20 Развалини при църквата „Св. Димитър“, обявени без категория с регистър от 1956г.

LYA-ARH-21 Развалини при метоха, обявени без категория с регистър от 1956г.

LYA-ARH-22 Развалини при църквата в Петропавловския манастир, обявени без категория с регистър от 1956г.

Паметници на културата:

LYA-РК-1 Петропавловски манастир с принадлежащата му среда, обявен за паметник с местно значение в ДВ бр. 51 от 29.06.1973.

Художествени паметници:

LYA-Н-1 Петропавловски манастир, деклариран в кат. I с Писмо №2586 от 05.07.1979

Архитектурно-строителни: На територията на гр. Лясковец има регистрирани 120 сгради - паметници на културата предимно възрожденски, свързани с местната история и култура, групирани в четири ансамбъла. Концентрацията им в обособени зони поддържа пространствената характеристика на града.

LYA-AS-1 Ул. „Петър Караминчев“ осово с о.т.403-434 между квартал 78 и квартал 79, част от ансамблов паметник. Обявен с местно значение в ДВ бр.62 от 08.08.1969г.

LYA-AS-2 Къща на Кръстьо Георгиев Рогев на ул. „Петър Караминчев“ №11, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-3 Къща на Петко Г. Слабаков на ул. „Петър Караминчев“ №13, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-4 Къща на Марин и Марийка Роглеви ул. „Петър Караминчев“ №15, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-5 Къща на Николайда Бабукчиева на ул. „Петър Караминчев“ №4, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-6 Къща на Моско Петров Караминчев на ул. „Петър Караминчев“ №6, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-7 Къща на Стою Георгиев и Димитър Емануилов на ул. „Петър Караминчев“ №8, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-8 Кладенеца на площада улица с о.т.403 – кръстовището между улица „Васил Левски“ и улица „Петър Караминчев“, обявен като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г.

LYA-AS-9 Площад „Ланджов двор“ при осово кръстовище 391-406, обявен като паметник с местно значение в ДВ бр.62 от 08.08.1969г.

LYA-AS-10 Къща на Стефан Ив. Банов улица „Петър Караминчев“ №10, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-11 Къща на Атанас Панайотов Патарева ул. „Петър Караминчев“ №20, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-12 Къща на Стефана Минчева Хаджиниколова ул. „Петър Караминчев“ №22 (Музейна градинарството и гурбетчийството), обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-13 Кладенеца на пл. Ланджов двор, обявен за паметник без категория с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-14 улица „Никола Козлев“ с о.т. 406 – 2173, обявен като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г.

LYA-AS-15 Къща на Михаил Недев Бъчваров на ул. „П. Герджиков“ №3 и 5, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-16 Къща на Павел Василев Гинзъров на ул. „П. Герджиков“ №7, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

- LYA-AS-17** Къща на Нико Николов Раданов на ул. „П. Герджиков“ №9, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-18** Къща на Иван Стойов Тодоров на ул. „П. Герджиков“ №11, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-19** Къща на Дончо Стаматов Димитров на ул. „П. Герджиков“ №8, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-20** Къща на Стефан Лазаров Цуциманов на ул. „П. Герджиков“ №10, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-21** Къща на Вангел Иванов Николов на ул. „П. Герджиков“ №14, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-22** Къща на Христо Ц. Банов на ул. „П. Герджиков“ №16, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-23** Къща на Мюслим М. Мюслимов и Николай Д. Куцминчев на ул. „П. Герджиков“ №18, обявена като ансамблов паметник с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-24** Къща на Надежда Кацова на ул. „П. Герджиков“ №20, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-25** Къща на Марин Лазаров Дервишев на ул. „П. Герджиков“ №22, обявена като паметник с ансамблов значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-26** Къща на наследници на Иван Пенков на ул. „П. Герджиков“ №26, обявена като паметник с ансамблов значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-27** Къща на Стоян Василев Козлев на ул. „П. Герджиков“ №30, обявена като паметник с ансамблов значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-28** Къща на Николай Д. Мечков на ул. „П. Герджиков“ №42, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

- LYA-AS-29** Къща на Цончо Димов Цацов на ул. „П. Герджиков“ №46, обявена като паметник с ансамбловое значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-30** Къща на Ивана Димова Мечкова на ул. „П. Герджиков“ №48, обявена като паметник с ансамбловое значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-31** Къща на Николай Димитров Янакиев на ул. „П. Герджиков“ №66, обявена като паметник с ансамбловое значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г. – НЯМА КЪЩА В ИМОТА/СЪБОРЕНА
- LYA-AS-32** Къща на наследници на Коста Даренков на ул. „Никола Козлев“ №2, обявена като паметник с ансамбловое значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-33** Къща на Първан Герджиков на ул. „П. Герджиков“ №70, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-34** Къща на Донка Д. Пацирева на ул. „П. Герджиков“ №72, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-35** Църквата „Св. Димитър“ на ул. „П. Герджиков“, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-36** Къща на Димо С. Парашков на ул. „П. Герджиков“ №13, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-37** Къща на наследници на Мария Бойчева на ул. „П. Герджиков“ №19, обявена като паметник с ансамбловое значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-38** Къща на Николай и Марийка Хаджикянови на ул. „П. Герджиков“ №21, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-39** Къща на наследници на Иван Кондев на ул. „П. Герджиков“ №27, обявена като паметник с ансамбловое значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-40** Къща на Кина Крачкова на „Хайдут Сидер“ №15, обявена като паметник с ансамбловое значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

- LYA-AS-41** Къща на Енчо Василев Дочев на ул. „П. Герджиков“ №29, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-42** Къща на Моско Димов Дицов на ул. „Хайдут Сидер“ №14, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-43** Къща на Стоян Ганчев Чифутов на ул. „Хайдут Сидер“ №12, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-44** Къща на Николай Димитров Янакиев на ул. „П. Герджиков“ №66, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-45** Къща на Сенка Качамакова на ул. „Младост“ №7 – ПИ 1130, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-46** Къща на Ангел Хаджиенчев на ул. „П. Герджиков“ №45, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-47** Къща на наследници на Кирил Качамаков на ул. „П. Герджиков“ №53, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-48** Къща на Моско Топалов на ул. „П. Герджиков“ №57, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-49** Къща на Кирил П. Делииванов на ул. „П. Герджиков“ №65, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-50** Улица „Чумерна“ по кръстовище о.т. 492-539, ансамбъл „Чумерна“, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г.
- LYA-AS-51** Къща на Димо Н. Родов на ул. „В. Левски“ №75, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-52** Къща на наследници на Христо Ив. Абаджиев на ул. „Чумерна“ №1, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

- LYA-AS-53** Къща на Петър Дойчинов на ул. „Чумерна“ №9, обявена като паметник с ансамбловото значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-54** Къща на Стефан В. Бонев на ул. „Чумерна“ №15, обявена като паметник с ансамбловото значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-55** Къща на наследници на Йорго Дочев Мичев на ул. „Чумерна“ №8, обявена като паметник с ансамбловото значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-56** Къща на наследници на Георги Тодоров Мичев на ул. „Чумерна“ №14, обявена като паметник с ансамбловото значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-57** Къща на Маринка Иванова Рашева на ул. „Чумерна“ №12, обявена като паметник с ансамбловото значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-58** Къща на Янка Минчева Качамакова на ул. „Чумерна“ №14, обявена като паметник с ансамбловото значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-59** Къща на наследници на Илия Атанасов Байчев на ул. „Чумерна“ №16, обявена като паметник с ансамбловото значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-60** Кладенецът на ул. „Чумерна“ пред къщата на Петър Койчинов, ПИ 476, единична архитектурно – строителна НКЦ с категория „ансамбловото значение“ – по улица „Чумерна“, обявена като паметник с ансамбловото значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-61** Къща на Руса В. Дишлянова на ул. „В. Левски“ №221, обявена като паметник с ансамбловото значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-62** Къща на Бояна Н. Гудкова на ул. „Цани Гинчев“ №30, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-63** Къща на Иван Ст. Филков на улица „Пролет“ №10 – ПИ 1471, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-64** Къща на свещеник Цоню Маринов на ул. „Велчова завера“ №6, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-65 Къща на Коста Ст. Куркев на адрес улица „Тодор Хрулев” №58 – ПИ 444, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-66 Къща на наследници на Манол Н. Мъсев на ул. „Д. Благоев“ №78, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-67 Къща на Стою Куркев на улица „Максим Райкович” №11, (градски музей), обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-68 Църква „Св. Никола“ на ул. „Въстаническа“ №43, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г. Настоящата църква "Св. Никола" - е третата църква построена на това място. Първата е била построена през 1808 г. През 1844 година в двора на църквата е построено училище. По-късно храмът е съборен от жителите защото е бил малък, на неговото място, през 1856 е построена нова църква, но през земетресението от 1913 г. е пострадала, като е построена отново с помощи от граждани в периода 1932-36 г.

LYA-AS-69 Църква „Св. Атанас“, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г. Най-старата известна църква на това място била изгорена от кърджалиите към края на XVIII век. Вероятно след това тя е възстановена тъй като съществуват данни, че към 1823 г. църквата е имала два дюкяна дадени под наем. Нова църква е построена през 1835 и е осветена през 1837 година от търновския гръцки владика Иларион Критски. През 1856 г. в двора на църквата е построено училище – по-късно шестокласното училище на Недьо Жеков. Тук се състоят и първите театрални представления в Лясковец. След събарянето на църквата от земетресението през 1913 г. е построена временна, а върху основите на съборената е построена сегашната през 1927 година с пари, събрани от гражданите.

LYA-AS-70 Улица „Велчова завера“ от о.т.264-237, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г.

LYA-AS-71 улица „Петър Оджаков“ о.т.238-254, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 08.08.1969г.

LYA-AS-72 Къща на Михаил Петков Воденичаров на улица „Петър Оджаков“ №5 ПИ 1363, обявена като паметник с ансамбловое значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-AS-73 Къща на Ана Николова Върбанова на улица „Петър Оджаков“ №8а ПИ 1726, обявена като паметник с ансамбловое значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

- LYA-AS-74** Къща на Георги Николов Мирчев улица „Петър Оджаков” №86 ПИ 1303, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-75** Къща на Кина Маринова Качамакова на улица „Петър Оджаков” №10 ПИ 1304, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-76** Къща на Моско В. Качамаков на улица „Петър Оджаков” №14 ПИ 1299, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-77** Къща на наследници на Димитрина П. Филкова на улица „Петър Оджаков” №18 ПИ 1305, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-78** Къща на Сава Янков Попов на улица „Петър Оджаков” №37 ПИ 1374, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-79** Къща на Димитър Пенков Ризов на ул. „Велчова завера“ №1, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-80** Къща на Стоян Ев. Караиванов и Христо Дам. Петров на ул. „Велчова завера“ №7, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-81** Къща на Димо Хр. Дудурков на ул. „Велчова завера“ №9, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-82** Къща на Костадин Димитров Иванов на ул. „Велчова завера“ №4, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-83** Къща на Димитър Стефанов Беров на ул. „Велчова завера“ №8, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-84** Къща на Стефан Г. Слабаков на ул. „Велчова завера“ №10, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-85** Къща на Димитър Костадинов Гецов на ул. „Велчова завера“ №12, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

- LYA-AS-86** Къща на наследница Моско Гинчев Калинчев на ул. „Велчова завера“ №11, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-87** Къща на Стефан Василев Зангов на ул. „Велчова завера“ №13, обявена като паметник с ансамблово значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-88** Къща на Верка Драганова Ангелова на ул. „Г. Димитров“ №49, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-89** Къща и стопански постройки на Йордан Ангелова Михайлов и Донка Александрова Билникова на ул. „Г. Димитров“ №51, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-90** Къща и стопански постройки на Ангел Христов Дойчинов на ул. „Г. Димитров“ №57, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-91** Къща на Игнат Енчев Лясов на ул. „Г. Димитров“ №57, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-92** Къща на Колчо Байчев Барбалов, Сашо Михайлов Минчев и Томя Иванова Атанасова на ул. „Г. Димитров“ №61, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-93** Къща на Йордан Стоянов Стоилов на ул. „Г. Димитров“ №63, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-94** Къща на Марин Николов Русев на ул. „Г. Димитров“ №65, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-95** Къща на Върбан Върбанов Боев на ул. „Г. Димитров“ №67, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-96** Къща и стопански постройки на Миланка Иванова Накова на ул. „Г. Димитров“ №71, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.

- LYA-AS-97** Къща и стопански постройки на Богомил Тодоров Георгиев на ул. „Мусала“ №2, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-98** Къща на Енчо Пеев Копанков на ул. „Мусала“ №4, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-99** Къща на Цена Димитрова Поптодорова на ул. „Г. Димитров“ №79, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-100** Къща на Антон Иванов Рашев на ул. „Г. Димитров“ №91, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-101** Къща и стопански постройки на Иван Петков Димитров и Петър Стоянов Атанасов на ул. „Г. Димитров“ №105, 107, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-102** Къща на Георги Харалампиев на ул. „Г. Димитров“ №109, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-103** Къща на Борис Николов Недев на ул. „Г. Бенковски“ №1, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-104** Къща на Иван Атанасов Иванов на ул. „Г. Димитров“ №119, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-105** Къща и стопански постройки (необитавана) на ул. „Г. Димитров“ №121, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-106** Къща на Стефан Скефанов Филипов на ул. „Г. Димитров“ №123, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-107** Къща на Цвятко Георгиев Атанасов, Любка Ангелова Георгиева и Атанаска Николова Боева на ул. „Д. Благоев“ №5 и 7, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.

- LYA-AS-108** Къща на Петър Атанасов Диманов и Стефан Николов Тодоров на ул. „Д. Благоев“ №9, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-109** Къща на Иван Москов Караенев на ул. „Велчова завера“ №20, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-110** Къща на Денка Стефанова Караенева на ул. „Велчова завера“ №18, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-111** Къща и стопански постройки на Костадин Костадинов Гецов на ул. „Велчова завера“ №15, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-112** Къща и стопански постройки на Христо Москов Кондев на ул. „Д. Благоев“ №20, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-113** Къща на Боян Савов Скочев на ул. „Д. Благоев“ №34, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория, част от ансамбъл на същата улица.
- LYA-AS-114** Къща на Паню Димитров Обрешков на ул. „Г. Бенковски“ №26, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория.
- LYA-AS-115** Къща на Марин Борисов Думанов на ул. „Г. Бенковски“ №30, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория.
- LYA-AS-116** Къща и стопански постройки на Стефан Савов на улица „Добри Ганчев“ №50 ПИ 1614, декларирана с Писмо №2522 от 26.06.1987г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г. като паметник без категория.
- LYA-AS-117** Могила в м. Светицата, ПИ 2538, обявена с РМС №1711 от 1962г. за паметник с национално значение
- LYA-AS-118** Къща на Яне Веселинов Станков на улица „д-р Иван Касабов“ №7 ПИ 211, декларирана с местно значение с Писмо №5763 от 28.12.1989г.
- LYA-AS-119** Къща на наследници на Стефан Гецов на ул. „Петър Караминчев“ №24 декларирана без категория с Писмо №2340 от 15.05.1989г. и включена в Писмо №5763 от 28.12.1989г.

Групови паметници в списъци на НИНКН:

LYA-GP-1 Уличен ансамбъл №1 по ул. „3 март“ („Г. Димитров“), включващ единични сгради в квартали 12, 14 и 15, деклариран с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-GP-2 Уличен ансамбъл №2 по ул. „Павел Калянджи“ („Д. Благоев“), включващ единични сгради по ул. „Петър Оджаков“ („Димитър Найденов“) и ул. „Велчова завера“ в квартали 16, 17, 18, 30, 31, 32 и 38, деклариран с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-GP-3 Уличен ансамбъл №3 по ул. „Чумерна“, включващ единични сгради в квартали 64 и 65, деклариран с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-GP-4 Архитектурен ансамбъл №4, включващ ул. „Никола Козлев“ („Първан Герджиков“), ул. „П. Караминчев“ и ул. „Хайдут Сидер“, обхващащ застройкики в квартали 56, 57, 58, 62, 66, 67, 68, 75 и 77, деклариран с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

Исторически паметници

LYA-I-1 на Първан Герджиков на ул. „П. Герджиков“ („Н. Козлев“) №70, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.40 от 22.05.1970г.

LYA-I-2 Надгробен паметник в двора на църквата „Св. Димитър“, обявен като паметник с местно значение с ДВ бр.40 от 22.05.1970г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-I-3 Къща на Николай Николов Усенлиев, улица „Никола Козлев“ №90 ПИ 874 обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970 г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-I-4 Къща на Петър Д. Ризов улица „Добри Ганчев“ №2 ПИ 1714, обявена като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970 г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

LYA-I-5 Лобно място на Панайот Цвиков и Петър Цуцманов в м. Скалата извън урбанизирана територия, южно от населеното място, обявено като паметник с местно значение с ДВ бр.62 от 22.05.1970 г., актуализация с Писмо №5763 от 28.12.1989г.

		
Ланджов двор с кладенеца	Кварталът Ланджов двор при Музея на гурбетчийството ул. "Петър Караминчев" №18	Неадекватна намеса при реконструкции през годините; Въздушна ел. мрежа с негативно визуално въздействие.
		
Къща на наследници на Димо Парашков, ул. „Първан Герджиков“ (сега „Н. Козлев“)	Къща на Никола Козлев, ул. „Първан Герджиков“ (сега „Н. Козлев“)	Църквата „Св. Димитър“ на ул. „П. Герджиков“ паметник с местно значение, вкл. археология
		
Ул. „3 март“ е обявена за ансамблов паметник и носи качества на застройка от края на XIX и началото на XX в.	Къща на ул. „Петър Караминчев“	Спирка по ул. „Васил Левски“, в съседство стар геран

Художествени паметници:

ЛҮА-Н-1 Църква „Св. Васил“, декларирана без категория с Писмо №867 от 17.12.1993г.

В Лясковец са пребивавали Георги Раковски и Васил Левски. Една от многото използвани от тях и от други революционери къщи е тази на Марин Станчев, която се намирала в Чертовската махала.

През 1906 г. е създадено първото градинарско дружество в Лясковец – „Пчела“, а през 1910 г. и второ – „Съгласие“. Именно с градинарския занаят лясковчани са най-прочути по онова време. Лясковец е известен винарски център, отглеждат се различни плодове и зеленчуци, някои днешни сортове, от които носят името му (напр. Лясковска бамя).

Лясковският манастир "Св. Св. апостоли Петър и Павел" е един от 14-те манастира, изградени около Търново по времето на Втората българска държава. Има предание, че манастирът е построен по времето на Асен и Петър, на сегашното си място върху хълма, където някога е имало крепост. В нея е подготвено въстанието през 1185 г. за освобождението на България от византийско иго. Асеновци построяват манастира в знак на благодарност, че въстанието е успяло.

След падането на България под турско робство, Лясковският манастир е неколkokратно разрушаван и строен наново. През 60-те години на XVII в. управлението на манастира преминава в гръцки ръце, като българските монаси са изгонени. По-късно църковната борба на българския народ се увенчава с успех и тогава гръцките монаси са изгонени от манастира. През XVIII в. Лясковският манастир поддържа връзка с руските православни манастири, като доказателство за това е подареното от руския император Петър Велики – позлатено евангелие, сега експонат в Църковния музей в София.

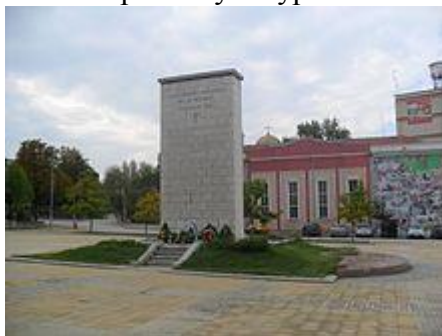
Свободолюбивият дух на лясковци е причина, те да участват активно в борбите за национална свобода. Лясковският манастир, освен духовно средище е бил и отправно място на три въстания срещу османския поробител: "Въстанието на вдовицата Мара" (1700 г.), Въстанието на капитан дядо Никола (28 юли 1856) и Хаджи Ставревата Буна (1862 г.). Организирането зад манастирските стени на няколко революционни бунти се обяснява както с неговата близост до старата столица, така и с трудната му достъпност. През 1700 г. тук се подготвя въстанието на търговската вдовица Мара, начело със сина ѝ Стоян и Мирчо войвода. Сред съзаклятниците е и игуменът на манастира Софроний. През 1856 г. капитан Дядо Никола повежда 13 четници към Габровския балкан, а през 1862 г. пак тук се събират около 70 бунтовници начело с хаджи Ставри. Бунтът (Хаджиставревата буна) не успява, монасите са затворени, а игуменът хаджи Теодосий и брат му хаджи Йоасаф – заточени в Диарбекир.

В Лясковския манастир са намирали убежище и апостолите на Великотърновския революционен окръг Васил Левски, отец Матей Преображенски-Миткалото, Георги Измирлиев, Иван Панов и Бачо Киро. През 1874 г. митрополит Иларион Макариополски отваря в манастира първата българска семинария и за неин управител е назначен епископ Климент (Васил Друмев). В семинария завършват бележити учени като проф. Васил Златарски, Петър Ников, Димитър Цухлев, Юрдан Трифонов, Иван Трифонов, проф. Беню Ценов и др. Тя продължила дейността си и след Освобождението – до 1885г.

При управлението на Стамболов Лясковският манастир е превърнат в лудница и после в затвор, в който е заточен митрополит Климент. През 1913 г. земетресение разрушава манастирската църква, източното крило и още няколко постройки. Оцеляват само новите сгради на семинарията, градени от дряновския майстор Уста Маню, които и до днес са запазили автентичния си вид.

Между 1918 и 1922 г. в Лясковския манастир се заселили 60 руски бежанци, а след тяхното напускане манастира става девически. От 1925 до 1928 г. там функционира църковно-певческо училище. През 1937 г. манастирът става дом-работилница за глухонemi момчета, закрыта през 1945 г. През 1947 г. митрополит Софроний отново възстановява монашеското девическо братство.

Паметник на руския полкови свещеник Иван Смирнов, починал от тиф на 28 януари 1878 г. в Руско-турската война 1877 – 1878 г. е построен от Временното руско управление през 1878 г. Има паметник на 1 офицер, 13 подофицера и 108 редници, загинали в Балканските войни 1912 – 1913 г. и в Първата световна война 1914 – 1918 г. Построен е през 1936 г. Автор на скулптурата е Ив. Лазаров.

В памет на загиналите лясковчани във войните 1912 – 1918 г. е построен паметник на площада в центъра на града пред тогавашното читалище. Идеята за него е дадена през 1915 г., но активното събиране на средства започва през 1925 г. Паметникът

е осветен на 6 ноември 1938 г. От едната му страна е разположена бронзова фигура на войник, а от другата са изписани имената на 219 загинали лясковчани.

Военни паметници:

- **ЛYA-V-1** Паметна плоча на Моско Енчев Хаджимихалев - борец за национално освобождение;
- **ЛYA-V-2** Паметник на загиналите във войните за свободата на България в центъра на Ляковец;
- **ЛYA-V-3** Паметна плоча на капитан Дядо Никола в манастира „Св. Св. апостоли Петър и Павел“.

Музей на гурбетчийското градинарство в гр. Лясковец е уникален по своята същност. През XVIII век местните хора първи в границите на Османската империя започнали да

се занимават с производството на зеленчуци – картофи, домати, бамя, тиквички, грах, патладжан, моркови, чушки. Въпреки недоверието и недоумението на сънародниците си, те бързо намерили пазар на своята продукция в Европа и положили началото на българското зеленчукопроизводство. Много лясковски градинари са работили в чужбина. Музеят

притежава 600 оригинални експоната.

Традиционните културни прояви в гр. Лясковец обхващат провеждането на Петропавловски събор на народното творчество, чествания за Празника на града – Петровден и за Деня на лозаря и винаря - 14 февруари.

Петропавловският събор на народното творчество се провежда в Община Лясковец през година. Началото му е непосредствено след Освобождението от турско робство. Тогава съборът се е състоял преди храмовия празник на манастира "Св. Св. Петър и Павел" - Петровден, като фолклорните изяви са имали характер на всенародни игри и надпявания. Протичането на събора е намерило отражение в местния фолклор, което е доказателство за отреденото му място в духовния живот на хората от региона. Въпреки това той просъществувал сравнително кратко време. Възстановен е по идея на Общинския съвет - Лясковец през 1962 г. с така наречените "Окръжни празници на народното творчество". Тогава са участвали състави от бившия Великотърновски окръг. За целта са били изградени три сцени - една монолитна, която се ползва и до днес и две сглобяеми. След две поредни издания фестивалът отново е прекъснат. Традицията е възстановена през 1993 г. и съборът придобива статут на регионален, като организатори са общините В. Търново, Г. Оряховица и Лясковец. И сега както и преди съборът се провежда в местността около лясковския манастир. Участие в него вземат любителски и професионални фолклорни колективи и индивидуални изпълнители. Съобразно изискванията на Министерството на културата и туризма, Петропавловският събор е включен в първия етап от организацията на Националния събор в Копривщица и е един от 27-те събора, на които професионалното жури от специалисти ще определя участниците

в събора Копривщица.

с. Мерданя

С. Мерданя има 540 жители (данни от 2015 г.).

Мерданя е много старо селище. За това свидетелстват археологическите находки, които са се съхранявали в училищния музей. Част от тях са свързани с живота на траките в нашите земи. Тук са живели траки от племето кробизи. От тези времена в землището на Мерданя има три почти унищожени селищни могили. Едната е в близост до чешмата Мочура, известна като Дайча, другата е в местността Керената (Черковиното), и третата

– в местността Дрисля. В тези могили са открити находки от неолита и халколита – глинена лампа, тежести за стан, меден меч и от по-късни времена – келтски шлем. През землището е преминавал римският път от юг на север **Via Vita** (Пътя на живота). Над сегашното село, на хълма Манастирска гора, се е намирала римска наблюдателна кула и пътна станция.

	
Манастир „Св. 40 мъченици“	Интериор от манастирската църква

На около 1,5 км от сегашния манастир „Св. 40 мъченици“, в местността Ушите, са намерени развалини от средновековен манастир, за които се предполага, че са от времето на цар Иван Асен II. При завладяването на България от Османската империя този манастир е бил разрушен, а имотите му са минали в ръцете на турски бейове. Манастирът е бил опожарен, заедно със заключените в него монаси. Турските войски запалват селското светилище, за да покажат на селяните мощта си. В средата на XIX век богатият еленчанин хаджи Кесарий Хорозов изкупува бившите манастирски имоти. През 1853 г. построява църквата и жилищните сгради със собствени средства и става игумен на новооткрития манастир.

Църквата е еднокорабна сграда с обширно преддверие и висок купол. Първоначално не е била изографисана. След реставрацията ѝ през 1982 – 1984 г. е изрисувана със стенописи. Запазени са някои икони от 19-ти век, рисувани предимно от представители на Тревненската школа като зограф Ценю Симеонов. По време на освободителните борби на българите игуменът Кесарий Хорозов е сподвижник на Васил Левски.

Археологически паметник съгласно АКБ е:

MER-ARH-1 В м. Стария манастир на разстояние: 1.1 км ЮЗ; Азимут 223° са открити стени и стъпала от крепост от времето на Втората българска държава със статут на Археологическа културна ценност с национално значение съгл. Чл. 146, ал. 3 от ЗКН.

Архитектурно-строителен тип паметници съгласно списъка на НИНКН са както следва:

MER-AS-1 Останки от сграда в м. Манастирска гора от Античност и Средновековие са обявени за паметник от местно значение в ДВ бр. 78/08.10.1968.

MER-AS-2 Четири паметника в кв. 68: Църковна сграда, Камбанария, Старото училище, къща на Илия Иванов Попов са декларирани с писмо №3494 от 10.10.1978 без категория.

MER-AS-3 Къща на Георги Маринов Бъчваров в УПИ Х-408 кв. 84 е декларирана с Писмо №3494 от 10.10.1978 без категория.

MER-AS-4 Къща на Ради Петков Джуров в УПИ V-299 кв. 87 е декларирана с Писмо №3494 от 10.10.1978 без категория.

MER-AS-5 Къща на Васил Боев Вълев в кв. 71_х е декларирана с Писмо №3494 от 10.10.1978 без категория.

MER-AS-6 Къща на Иван Иванов Попов в кв. 71_{вн} е декларирана с Писмо №3494 от 10.10.1978 без категория.

Паметник на загиналите: опълченци в Руско-турската война 1877– 1878 г. - Върбан Георгиев Парнецов, Димитър Добрев, 38 загинали в Балканските войни 1912 – 1913 г. И в Първата световна война 1914 – 1918 г. и 2 загинали във Втората световна война 1939 – 1945 г. Изграден е на площада на селото.

На територията на манастира „Св. 40 мъченици“ в кв 101_{ix} има три НКЦ:

MER-NS-1 Народна старина, обявена без категория в ДВ бр.221от 1927;

MER-PK-1 Паметник на културата с местно значение, обявен в ДВ бр. 51 от 29.06.1973;

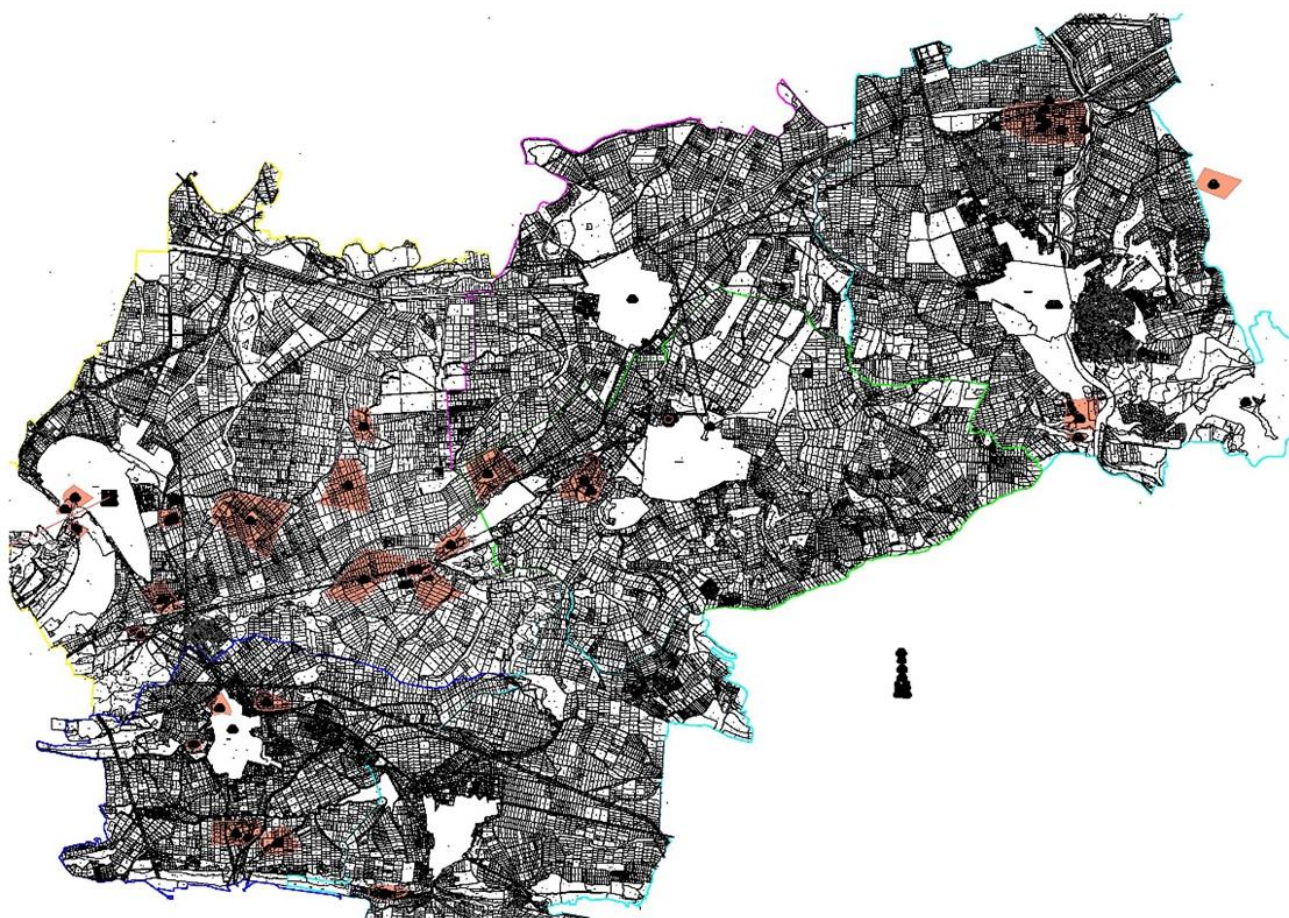
MER-H-1 Художествен паметник I гр., деклариран с Писмо №2586 от 05.07.1979

Читалище “Развитие - 1902” в село Мердания е основано през 1902 година. Сградата със салон за 500 души е построена с дарения от местните жители. Днес тя е ремонтирана основно по проект „Красива България”.

Още през 1947 г. пощенският служител Стоян Попдончев основава смесен народен хор с 60 самодейци. През 1958 г. учителят Райко Долапчиев основава тригласен женски хор, който съществува и до днес. Четиридесет години негов художествен ръководител е Цветанка Христова. Тя основава и група за стари градски песни „Бели хризантеми”, а по-късно и групата за хумористични песни „Черни тарантули”. През десетилетията са завоювани голям брой отличия от фестивалите в София, В. Търново, Априлци, Царево и много други. Днес към читалище „Развитие - 1902” развиват своята дейност Женски

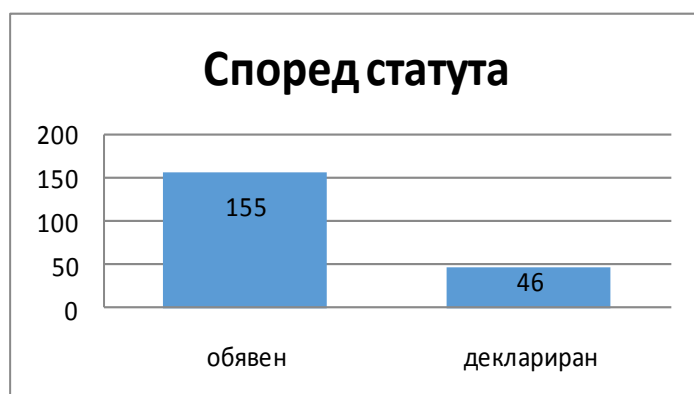
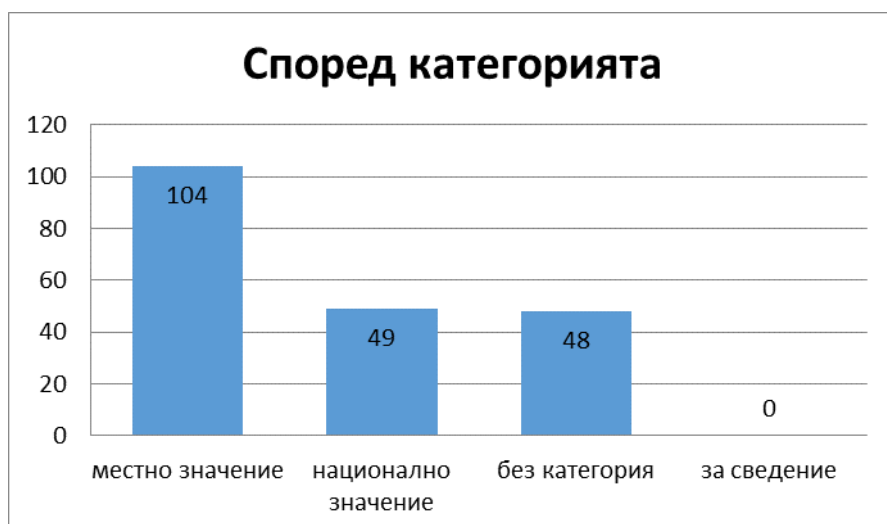
художественен ръководител Красимира Колева. Творческа дейност развиват и Театрален състав, Детска танцова група „Иглика” и танцова група „Детелина”. Групите имат спечелени отличия и грамоти от участия в Старопланински събор „Балкан фолк 2010” - В. Търново, „Еврофолк 2010” - Приморско-Китен, „С песните на Билчин юнак през вековете” - Гурково, Десети национален събор на българското народно творчество - Копревщица 2010, Черни вит, Елена и други. Мерданската библиотеката има около 110 читатели, а библиотечният фонд наброява над 9 000 единици.

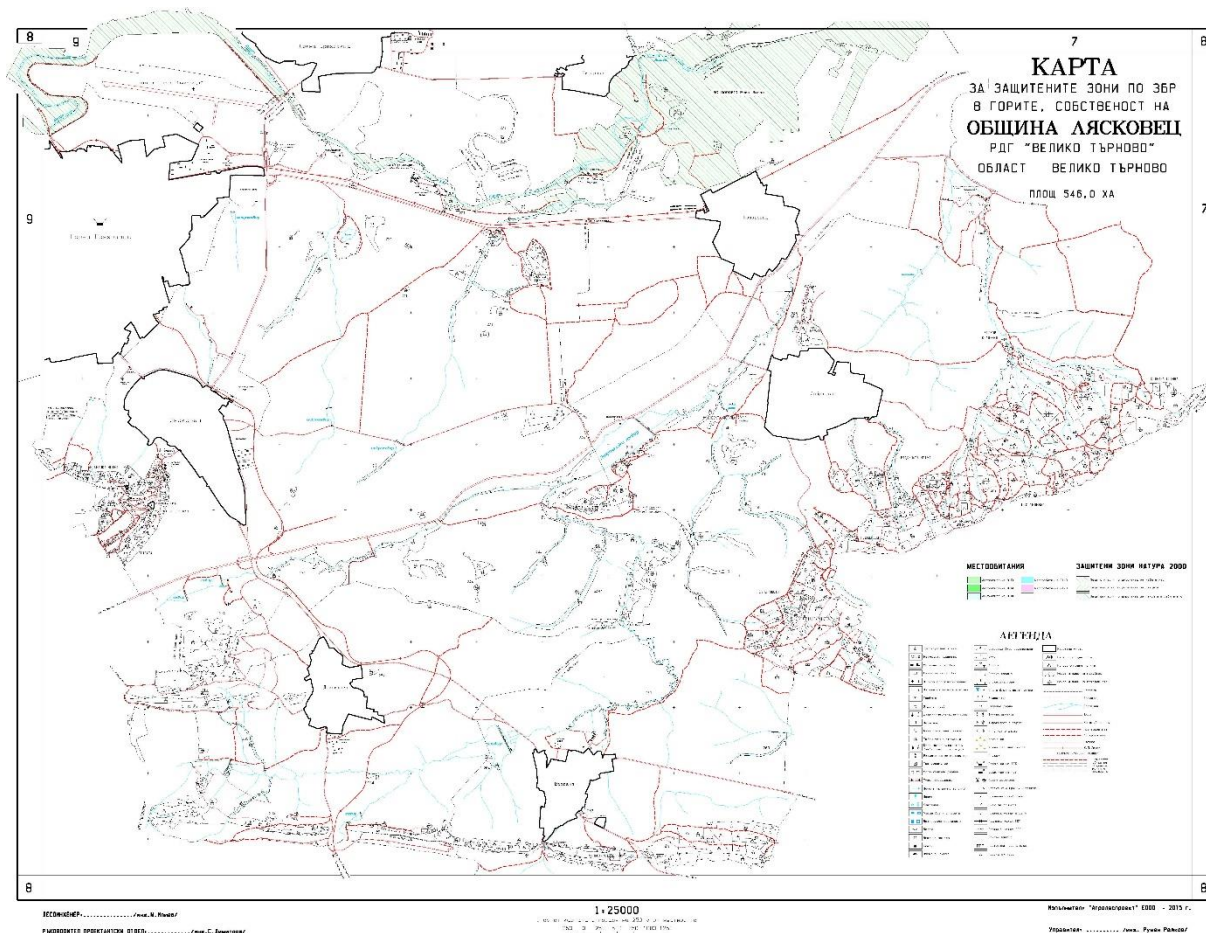

Според категорията	Общо	Лясковец	Джулюница	Добри дял	Драгижево	Козаревец	Мерданя
местно значение	104	97	2	1	2	0	2
национално значение	49	19	16	7	6	0	1
без категория	48	36	1	1	0	0	10
за сведение	0	0	0	0	0	0	0
Общо:	201	152	19	9	8	0	13

Според статута	Общо	Лясковец	Джулюница	Добри дял	Драгижево	Козаревец	Мерданя
обявен	155	115	18	8	7	0	7
деклариран	46	37	1	1	1	0	6
Общо:	201	152	19	9	8	0	13

Според научната и културната област към която се отнасят	Общо	Лясковец	Джулюница	Добри дял	Драгижево	Козаревец	Мерданя
археологически	52	22	16	7	6	0	1
архитектурно-строителен	133	123	0	1	0	0	9
исторически	8	5	2	0	1	0	0
паметник на културата	2	1	0	0	0	0	1
архитектур-художествен	0	0	0	0	0	0	0
художествен	5	1	1	1	1	0	1
народна старина	1	0	0	0	0	0	1
етнографски	0	0	0	0	0	0	0
без указан вид	0	0	0	0	0	0	0
Общо:	201	152	19	9	8	0	13

Библиография

1. Военни паметници в България - Национален военноисторически музей
www.militarymuseum.bg/Pages/Military%20history/.../Kniga.pdf
2. Иванова Димка, невлязла в сила разработка за режими на групови паметници и ансамбли в Лясковец
3. Интегрирана консервация на архитектурно културно наследство, насочена към устойчиво развитие на територията, Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" 2007-2013г. Европейски социален фонд Договор № BG051PO001-7.0.07-0013-C0001
4. Интегрирана консервация на архитектурно културно наследство, насочена към устойчиво развитие на територията, Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" 2007-2013г. Европейски социален фонд Договор № BG051PO001-7.0.07-0013-C0001
5. Методически указания и изисквания на НИИКН, Критерии за оценка за представяне на устройствените аспекти на опазване, експониране и социализация на културното наследство на територията на общините при изработване на планови и технически задания и проекти за ОУП, ОУПО, ПУП

6. Наредба № Н-12 от 21 ноември 2012 г. за реда за идентифициране, деклариране, предоставяне на статут и за определяне категорията на недвижимите културни ценности, за достъпа и подлежащите на вписване обстоятелства в Националния регистър на недвижимите културни ценности, в сила от 11.12.2012
7. Наредба № Н-4 от 8 октомври 2013 г. за условията и реда за представяне на културните ценности, в сила от 28.03.2014 г., Министерството на културата, Обн. ДВ. бр.28 от 28 Март 2014г.
8. Национален документален архивен фонд при НИИКН
9. Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) на Република България за периода 2012-2022 г.
10. НКПР Национална концепция за пространствено развитие
11. Приложение „Археология ПРИЛ.8 ОУП“
12. Приложение „Паметници ПРИЛ.7 ОУП“
13. Протокол № 16 от 18.06.2015г. на ЕС на НИИКН
14. Тулешков, Н. - Архитектура на българските манастири, изд. "Техника", София, 1988 г.
15. Цонев, Звезделин. История на град Горна Оряховица и околността му: Лясковец и Арбанаси, В.Търново, печатница „Теменуга“, 1932 г.
16. goo.gl/2TTAw5content_copyCopy short URL (Список памятников русским в Болгарии)

6. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА И ЛАНДШАФТ

Зелената система в населените места, селищните образувания и извън тях включва обществените озеленени площи - паркове, градини, улично озеленяване, извън селищни и горски паркове. Към зелената система спадат и площите с ограничено ползване каквито са гробищните паркове, разсадници и видовете защитни пояси: крайпътно-транспортно озеленяване, крайречно, зелени пояси към производствени комплекси и др.

Зелената система на Община Лясковец е обогатена и от горските територии, заемащи площ от 2580.1ха. От тях, общинските гори възлизат на площ от 546 ха., от които 540.1 залесени. Разположени са в землищата на гр. Лясковец и селата Джулюница, Добри дял, Драгижево, Козаревец и Мерданя. В горскоадминистративно отношение горите са в териториалния обхват за контрол на РДГ Велико Търново, на територията на ТП ДГС "Горна Оряховица".

Естествените гори са с най-голям дял -493.8ха или 90.5% от площта. Преобладаващият вид е цер, след него сребриста липа и благун, в чисти и смесени насаждения. В смесените насаждения съпътстващи видове са зимен дъб, акация, габър и черен бор.

По категории и функции, съгл. чл.5 от ЗГ, горите в Община Лясковец, общинска собственост, се разпределят както следва:

I. Горски територии със Защитни функции с обща залесена площ -2.9ха

I.1. горски тритории за защита на почвите -0.5ха, представляващи защитна ивица край река, с висока консервационна стойност /ГВКС/

I.2. горски територии за защита на обекти на техническата инфраструктура, с площ 2.4ха, представляваща защитна 100м. ивица около жп линия, като същите са ГВКС

II. Горски територии със Специални функции, с обща площ -106.5ха, от които 105.2 ха залесени

В тях са горите в Защитените зони, обявени по реда на биологичното разнообразие /НАТУРА 2000/ за запазване на дивата флора и фауна, от които:

II.1. Защитена зона р. Янтра -12.2ха, в т.ч.-защитна ивица край река -3.2ха

II.2. Защитени местности:

"Лесопарка" -7.4 ха, представляващи гори с висока консервационна стойност /ГВКС/ и зелена зона включваща защитна 200м. ивица около манастира "Св. Св. Петър и Павел"

II.3. Защитени горски територии -86.9ха, включващи гори с висока консервационна стойност

III.. Гори със Стопанско предназначение, с обща площ 436.6 ха, от които 432 ха залесена.

Горите осигуряват дървесина за дървопреработвателната промишленост и отопление, както и други ползвания като паша, гъби, билки. Осигуряват, или подпомагат поминъка на част от населението.

Средната възраст на горите е 30г. Състоянието на горите е добро, няма установени масови нападения от болести и вредители, в резултата на навременното и професионално стопаносване. Извършват се възобновителни, отгледни и санитарни сечи на повредени, загнили и сухи дървета и такива под основния склоп на гората, своевременно почистване на сечищата, както и събиране на сухата и паднала маса. 94.7% от дървостойките не са засегнати от повреди.

Горите заемат 13.5% от територията на Общината и са недостатъчни за екологичното равновесие на района. Най-много са горските територии в землищата на с. Добри дял и Джулюница.

На територията на Общината няма гори със статут горски паркове.

ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ:

На територия на Общината се намират следните защитени обекти:

1. *Защитена местност "Лесопарка"* с площ 100.16 ха. Опазва характерните широколистни смесени гори от космат дъб, полски бряст, турска леска, клен и др. , както и опазване на 35 бр. вековни дървета в обхвата на парка, ЗМ по директивата за местообитанията;

2. *Защитена зона "Стара река"*, която минава през територията на Община Златарица, Лясковец и Стражица, категория: ЗЗ по директивата за местообитанията, с площ 146.07ха

3. *Златаришка /Джулюнска река/*, минава през територията на община Златарица, Лясковец-с. Джулюница и Елена: ЗЗ по директивата за местообитанията, с площ 67.64ха

4. *Река Янтра*, минава през територията на общини Лясковец. Стражица, Свищов, Полски тръмбеш, категория: ЗЗ по директивата за местообитанията, с 13 998ха /по цялото поречие/

Зелени площи за широко обществено ползване. Обекти за отдих

В град Лясковец и населените места в общината съществуват обществени градини за отдих. Зелените площи на територията на гр. Лясковец заемат 7.64ха или 6.1м² на

жител, което е крайно незадоволително. Такава е ситуацията и в малките населени места. Градският парк е обновен след реконструкция.

Растителността е предимно паркова – липа, бреза, дъб, кестен, смърч, бял и чер бор и др. Уличното озеленяване е от видовете липа, бреза, ясен, шестил и др.

Поддържането на зелените площи за широко обществено ползване се осъществява от Община Лясковец.

Значителен принус за добър микроклимът в малките общини от селски тип, каквато е и Община Лясковец е наличието на интензивна дворна зеленина, в парцелите за индивидуално, жилищно строителство.

Зелената система на гр. Лясковец е обвързана и отворена към ЗМ „Лесопарка”, южно от града. Това е най-мощната вегетативна територия, осигуряваща благоприятно микроклиматично въздействие и поемаща нуждите от отдих и рекреация на населението на града. Районът е транспортно достъпен, изградени са екопътеки, климатът здравословен, гората прохладна и завладяваща. Има голям потенциал за развитие и задоволяване нуждите от почивка сред естествена, природна среда.

Гости и посетители в ЗМ "Лесопарка" посрещат Манастирски комплекс "Св. Св. Петър и Павел", ваканционно селище "Манастира", комплекс "Лесопарка", х-л "Светицата", в същата местност., Водно-увеселителен к-кс "Водопада" и ловна хижа.

По програма за развитие на селските райони през 2015 е реализиран проект за "Подобряване на природното наследство в защитена местност „Лесопарка”. Чрез реализацията му са благоустроени временни пътища, подобряващи достъпа до до манастир „Св.Св. Петър и Павел", осигурено е осветление на целия район и изградена допълнителна електроразпределителна мрежа, водопроводни отклонения, поставена е паркова мебел. Подобрени са условията за провеждане на масови мероприятия.

Гробищните паркове - има във всички населени места на Общината

Терени за спорт и атракция

В общината е създадена благоприятна среда за спорт, задоволяваща потребностите на населението. В гр. Лясковец съществуват два спортни комплекса и три стадиона в съставните села - спортно развлекателен комплекс в с. Добри дял, спортна зала и стадион в с. Джулюница, имот за спорт в с. Мерданя, стадион и резервен терен за спорт в с. Козаревец.

Община Лясковец е използвала пълноценно възможностите на "Оперативна програма за развитие на селските райони" по отношение подобряване физическата

активност на младежите и жителите на Общината. През 2015г. са изградени нови спортни обекти и направена рехабилитация на съществуващите, в т.ч.:

В град Лясковец са изпълнени:

- „Рехабилитация на спортно игрище в УПИ XVII, кв. 66, гр. Лясковец, до НУ „Цани Гинчев”, гр. Лясковец
- Обновена и модернизирана е спортна площадка при НУ „Цани Гинчев”, гр. Лясковец
- „Рехабилитация на спортно игрище в УПИ I, кв. 103, гр. Лясковец, до НУ „Никола Козлев”,

В с. Козаревец е изградена многофункционална спортна площадка с две комбинирани игрища – за футбол и баскетбол и за волейбол / тенис / бадминтон.

В с. Добри дял е изградена зона за отдих и спорт в УПИ I, кв. 80 "за спорт и развлечения".

На територията на общината терените за спорт заемат обща площ 117 дка, от които застроена- 556м2.

Общината е богата на водоеми, които са добра предпоставка за развитие на водни спортове, риболов и отдих.

Защитни пояси:

Защитни насаждения съществуват от типа санитарно-защитни пояси около натоварените пътни артерии и частично ветро и снегозащитни пояси в обработваемите масиви. Последните най-често следват формите на терена и са около естествено формирали се дерета и оврази.

7. Комуникационно-транспортна система

Община Лясковец е много добре позиционирана в националната комуникационно-транспортна мрежа.

Разположението на община Лясковец в близост с община В.Търново, община Г.Оряховица, община Елена я прави кръстопът на транспортни артерии от най-висок клас, провеждащи националния трафик.

. Това обуславя много добра възможност за връзки с останалата част от страната и в частност със съседните общини. Гъстотата на пътната мрежа 74,413км/ 100км² е значително над средната за страната 39км/100км², а гъстотата на РПМ е 37.43км/100км², която е също значително по-голяма от средната за страната 17.1км/100км², което показва, че пътната мрежа е добре развита и осигурява бързи и качествени транспортни връзки и напълно задоволява населените места.

7.1. Външни връзки - РПМ/републиканска пътна мрежа/.

Пътни артерии от РПМ /републиканска пътна мрежа/ чрез които общината осъществява външните връзки с дължина 44,27 км.са:

Основен транспортен носител за общината в направление изток-запад се явява първокласния път I-4, с Европейска категоризация Е-772 (София-В.Търново-Търговище-Шумен-Варна).

Път I-4 /В.Търново-о.п.Омуртаг/ с дължина 21,575 км на територията на общината, от км.135,325 до км.156,900, като от км.138,036 до км.149,294, настилка е в средно състояние, а в останалите участъци е в добро състояние;

През територията преминават и други основни транспортни носители-втори и трети клас пътища.

Път II-53 /»Поликрайище-Г.Оряховица»-Лясковец-Елена/ с дължина 12,031 км, от км.12,969 до км.25,000, като от км.17,329 до км.25,000, настилка е в средно състояние, а в останалите участъци е в добро състояние;

Път III-4004 / I-4 – Джулюница-Златарица- II-53 / с дължина 6,676 км + 3,714 км = 10,390 км от км.10,000 до км.6,676 и от км 0,000 до км 3,714, като от км.3,795 до км.4,460, от км.6,223 до км.6,676 настилка е в лошо състояние, а в останалите участъци е в средно състояние;

Път III-5301 / Мерданя-Златарица / с дължина 3,714 км и е в средно състояние;

7.2. Вътрешни връзки – общински пътища.

В общината е изградена значима общинска мрежа, която осигурява удобен достъп до всички населени места.

На територията в община Лясковец има 9 общински пътища с обща дължина 40,2 км.

ОБЩИНСКИ ПЪТИЩА В ОБЩИНА ЛЯСКОВЕЦ

№ по ред	№ на пътя	Наименование на пътя	Дължина Км	Вид настилка	Състояние	Година на построяване	Година на последен ремонт
1	VTR2180	I-4 (В.Търново- Антоново) - Добри дял - граница Община Златарица	6.7	асфалт	лошо	преди 1976	
2	VTR1286	I-4 (В.Търново- Антоново) - Джулюница - граница Община Стражица	4	асфалт	средно	преди 1976	

3	VTR2287	I-4 (В.Търново- Антоново) - гара Джулюница- граница Община Стражица	1.8	асфалт	лошо	преди 1976	
4	VTR1181	III-514 (В.Търново- Г.Оряховица- Камен) - Козарец - I- 4 (В.Търново- Антоново)	8.4	асфалт	добро	преди 1976	2010 г.
5	VTR1182	III-514 (В.Търново- Г.Оряховица- Камен) - Лясковец - II- 53 (Поликрайще- Г-Оряховица- Елена)	3.7	асфалт	добро	преди 1976	2007 г.
6	VTR1183	II-53 (Поликрайще- Г.Оряховица- Елена)- Лясковец - II- 53 (Поликрайще- Г-Оряховица- Елена)	3.1	асфалт	добро	преди 1976	2012 г.

7	VTR1014	Граница Община В.Търново - Драгижево П- 53 (Поликрайще- Г.Оряховица- Елена	5.2	асфалт	лошо	преди 1976	
8	VTR2184	П-53 (Поликрайще- Г.Оряховица- Елена)- Драгижево - граница Община В.Търново	3.6	асфалт	лошо	преди 1976	
9	VTR1185	IV-51415 (П 53 - Лясковец - П-53) - местност"Ман астир"Св.Св.П етър и Павел" - граница Община В.Търново	3.7	асфалт	добро	преди 1976	2010 г.

40.2

8. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

С предвижданията на плана се предлагат устройствени мерки, свързани с реконструкция на съществуващата и изграждане на нова , модерна ВиК, електроснабдителна, телекомуникационна и газоснабдителна инфраструктура, покриваща потребностите на населението и временно пребиваващите.

8.1. ВОДОСНАБДЯВАНЕ

8.1.1. СЪЩЕСТВУВАЩА ВОДОСНАБДИТЕЛНА СИСТЕМА

Основен водоизточник за водоснабдяване на населените места от Община Лясковец е язовир „Йовковци”, разположен на територията на Община Елена с максимален завирен обем от 90 милиона м³ при максимална кота на водното ниво от 232,00м.

Язовирът е въведен в експлоатация през 1979 година. По същото време са изпълнени и основните довеждащи деривационни водопроводи, които оформят една обща водоснабдителна система „Йовковци”.

Суровата вода от язовира чрез водовземна кула и довеждащ главен напорен водопровод преминава първо през ВЕЦ и чрез правоъгълен безнапорен канал постъпва в пречиствателна станция за питейни води „Йовковци” за последващо пречистване.

Пречистената и подавана към населените места вода от Пречиствателната станция варира между 1000 и 1500 л/сек при нормална експлоатация. Проектният ѝ капацитет е по-голям, и достига до 2500л/сек.

Водоснабдителната система „Йовковци” включва 56 селища от 8 общини с население около 230000 жители на общините Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Елена, Златарица, Стражица, Полски Тръмбеш, Дряново.

Докладите от специализираните звена към „Язовири и каскади” за язовир „Йовковци” през последните години потвърждават неговото много добро техническо състояние. Експлоатационният му период до момента е 37 години, като обичайно експлоатационния период на язовир се приема около 100 години. Следователно от техническа гледна точка водоизточника - язовир „Йовковци” е сигурен при експлоатацията му в следващите няколко десетилетия.

След Пречиствателната станция за питейни води /ПСПВ/ „Йовковци” /с кота на изходящата шахта от 291,00м/ пречистената и обеззаразена вода тръгва по гравитачен деривационен водопровод от стоманени тръби Ø1500мм с дължина около 6км. в посока

север до достигане на южната част на с. Пчелище, където на кота водно ниво 282,00м е построена разпределителна шахта „Пчелище”.

По тази основна деривация преди РШ „Пчелище” има изпълнени три водопроводни отклонения. Първото водопроводно отклонение е изпълнено от АЦ тръби Ø400мм, което тръгва в посока изток, като върви близо до границите на язовир ”Йовковци” и достига до ЧВ и ПС за водоснабдяване на гр. Елена и много други населени места от Община Елена.

Второто водопроводно отклонение е изпълнено от АЦ тръби Ø546мм, което тръгва в посока запад и служи за водоснабдяване на гр. Килифарево и селищата около него, както и за водоснабдяване на гр. Дряново, Област Габрово и други населени места от Община Дряново.

Третото водопроводно отклонение е изпълнено от АЦ тръби Ø200мм, което тръгва в посока изток и служи за водоснабдяване на гр. Златарица и други селища от Община Златарица.

Разпределителна шахта „Пчелище” разпределя водните количества от основната деривация в две основни посоки.

Първата посока е на северозапад за водоснабдяване на гр. Велико Търново и околните селища от Община Велико Търново чрез деривационен водопровод от предварително напрегнати стоманобетонни муфени тръби Ø1200мм и след това от същия вид тръби, но с диаметър Ø1000мм, както и стомана Ø1000мм.

Втората посока е на североизток и север за водоснабдяване на гр. Горна Оряховица и гр. Лясковец с прилежащите им селища, като деривационния водопровод е изпълнен от стоманени спирално заварени тръби Ø920мм до град Лясковец и след това от стоманени спирално заварени тръби Ø720мм в посока Горна Оряховица.

От тази деривация има изпълнено водопроводно отклонение от стоманени спирално заварени тръби Ø426мм, тръгващо в посока изток, което водоснабдява населени места от Община Лясковец и достига до напорния резервоар на град Стражица.

Друго водопроводно отклонение от стоманени спирално заварени тръби Ø426мм продължава в посока север след гр. Горна Оряховица и водоснабдява населените места в тази посока до достигане на гр. Полски Тръмбеш.

8.1.2. ВОДОСНАБДЯВАНЕ НА ГРАД ЛЯСКОВЕЦ

Общи данни

Община Лясковец и в частност град Лясковец е част от Област Велико Търново с население от 7829 жители. Града се намира в непосредствена близост и южно на гр. Горна Оряховица, както и на около 10км източно от областния център град Велико Търново.

Южно от града преминава главния път София – Варна, като в близост до военния завод „Аркус” е изпълнено кръстовище за връзка с друг главен път в посока гр. Елена.

Град Лясковец е разположен върху терен с наклон падащ в посока север и североизток, като най високата кота терен е около 250м, а най ниската около 164м.

Главен отводнител на района се явява Лясковското дере, което преминава през града в посока север към включване в Горнооряховското дере.

Съществуваща водоснабдителна система на гр.Лясковец

За първоначално водоснабдяване на гр. Лясковец се е разчитало на водоизточник – дренаж в терасата на река Янтра, разположен на около 3 км северно от града. От този дренаж чрез помпена станция първи подем водата се е подавала по тласкателен водопровод от АЦ тръби Ø200мм до черпателен водоем и ПС втори подем, разположени в непосредствена близост до северната част на града. Чрез тази помпена станция втори подем и тласкателен водопровод от АЦ тръби Ø175мм водата е достигала до напорния резервоар на град Лясковец, разположен югозападно от града на кота водно ниво 256,95м.

В последствие водоснабдяването на град Лясковец /както и на градовете Велико Търново и Горна Оряховица/ е било на база водоснабдителна система „Стоките”, която тръгва от района на с. Стоките, Община Севлиево и достига до посочения напорен резервоар на гр. Лясковец като крайна точка. При това водоснабдяване всички населени места са подложени на режимно водоподаване. Посочените стари водоснабдителни системи в момента не се използват и на практика не могат да бъдат възстановени за работа като резервен водоизточник. Използват се само част от довеждащите водопроводи от тези две водоснабдителни системи за обратно подаване на водата по тях.

Водоснабдяването на град Лясковец в момента се осъществява изцяло от водоснабдителна система ”Йовковци”. Деривацията, която е предвидена по

първоначалните проекти и за градовете Горна Оряховица и Лясковец от РШ "Пчелище" до преливната шахта „Лясковец“ е изпълнена от стоманени тръби Ø920мм с дължина около 9,800км. Преливната шахта е проектирана на кота терен 260,00м, като на практика е изолирана с цел да се използва наличния преднапор във водоснабдителната система. След това деривацията в посока напорните резервоари на град Горна Оряховица тръгва с диаметър Ø720мм стомана.

За нормалното водоснабдяване на град Лясковец основно се разчита на съществуващия кръгъл двукамерен напорен водоем с обем $V=2 \times 500=1000\text{м}^3$, който е разположен югозападно и в близост до града на кота водно ниво 255,95м; кота хранителна тръба 251,56м. Другият съществуващ в района /базата на експлоатационен В и К район Лясковец/ правоъгълен водоем е с обем $V=2 \times 170=340\text{м}^3$, и е разположен на кота водно ниво: 256,30м и кота хранителна тръба: 253,00м. Този водоем работи като черпателен, т.е. до него има построена помпена станция за подаване на вода по тласкателен водопровод от стоманени спирално заварени тръби Ø219мм към изливен резервоар, разположен на кота терен 450,00м. Последният служи за подаване на вода в посока село Арбанаси и село Шереметя, които са част от Община Велико Търново.

От този високонапорен тласкателен водопровод / $P_{\text{раб.}}=20\text{атм}$ / има направени отклонения чрез регулатори на изходно налягане, които служат за водоснабдяване на консуматори от вилната зона на града.

В помпената станция има монтирани втора група помпи, които подават вода по тласкателен стоманен водопровод Ø300мм към базата с плувен басейн.

Водопроводната мрежа на град Лясковец на практика е разделена на три зони заради голямата денивелация - това са висока, средна и ниска зона. Най-високата кота терен на града е около 250,00м и се намира в югозападната му част, а най-ниската кота терен е от север: около 164,00м.

Напорния резервоар на гр. Лясковец с обем $V=1000\text{м}^3$ се захранва с вода директно от деривацията от стоманени тръби Ø720мм, чрез отклонение от стоманени тръби Ø530мм след арматурно-водомерна шахта. При напълване на резервоарите на гр. Лясковец през нощните часове, както и на резервоарите на град Горна Оряховица, налягането в довеждащата деривация се повишава средно с 1,6-1,8атм над котата на резервоара. Този преднапор се използва за водоснабдяване на високата зона на града, чрез директно отклонение от главната деривация. В часовете, когато преднапора в деривацията е малък се получава проблем с водоснабдяването на високата зона. Затова за осигуряване на достатъчен напор във водопроводната мрежа на високата зона на гр.

Лясковец се използва помпена станция с монтирана система за повишаване на налягането. Същата е изпълнена в района на базата на експлоатационен район Лясковец, а монтираната честотно регулирана помпа използва преднапора в довеждащия деривационен водопровод по оптимален начин, като осигурява постоянно налягане към високата зона.

Средната зона обхваща централната част на град Лясковец и получава вода по главен хранителен водопровод директно от напорния резервоар. Същия е изпълнен от АЦ тръби Ø200м и АЦ Ø175 мм. Вътрешната водопроводна мрежа е изградена като склучена с няколко главни водопроводни клона от стоманени и АЦ тръби Ø200мм и Ø150мм.

Ниската водоснабдителна зона предимно обслужва ниските индустриални части, разположени на североизток от центъра на града. Тази зона също се захранва директно от напорния резервоар, като налягането в нея е по-високо от нормативното. За основен захранващ водопровод на тази част се използва стария тласкател от АЦ тръби Ø200мм. Той се използва и за обратно подаване на вода към районнта пречиствателна станция за градовете Горна Оряховица, Лясковец и Долна Оряховица, както и за самия град Долна Оряховица. За целта в сградата на помпена станция втори подеи е монтиран подходящ регулатор на изходно налягане.

Като отделна водоснабдителна система в землището на град Лясковец е тази за военния завод „Аркус“. Същата е изпълнена на база отклонение от главната деривация от стоманени тръби Ø920мм, което захранва с вода напорен резервоар. От този напорен резервоар чрез хранителен водопровод водата достига до площадката на завода, като чрез вътрешна склучена водопроводна мрежа се осъществява захранване с вода за питейно битови и противопожарни нужди.

Вътрешна водопроводна мрежа на град Лясковец

Водопроводната мрежа на град Лясковец осигурява почти 100% покритие чрез повече от 30,385 км водопроводи. Най-старите тръби са от средата на 50-те години на изминалия 20-ти век, и са от азбестоцимент. В последните години се използват полиетиленови тръби за разширяване или замяна на отделни участъци от водопроводната мрежа.

Поради остаряването на материалите, липсата на достатъчни инвестиции във водопроводната мрежа, загубите на вода са много големи - около 58 - 66% от подаваните количества вода не могат да се отчетат. Тези високи загуби се дължат

предимно на влошаващото се състояние на азбестоциментовите тръби, които все още се използват и са най голям процент от водопроводната мрежа на града.

Водопроводната мрежа на гр. Лясковец е изграждана през годините със следните диаметри, дължини и материали като процент:

СТОМАНА

60мм стомана 173м- 0,57%

150мм стомана 138м- 0,45%

200мм стомана 545м- 1,79%

Общо стомана 2,81%

ПОЛИЕТИЛЕН

63мм Полиетилен - ПЕ 193м- 0,64%

90мм Полиетилен - ПЕ 2613м- 8,6%

160мм Полиетилен - ПЕ 92м- 0,30%

200мм Полиетилен - ПЕ 600м-1,97%

Общо ПЕ 11,51%

АЗБЕСТОЦИМЕНТ

60мм азбестоцимент 238м- 0,78%

80мм азбестоцимент 17855м- 58,77%

125мм азбестоцимент 1905м- 6,27%

150мм азбестоцимент 836м- 2,75%

175мм азбестоцимент 1394м- 4,59%

200мм азбестоцимент 1450м- 4,77%

250мм азбестоцимент 2084м- 6,87%

300мм азбестоцимент 256м- 0,84%

350мм азбестоцимент 13м- 0,04%

Общо азбестоцимент 85,68%

Общо водопроводна мрежа: 30 385м за 100,00%

Експлоатация, поддръжка и основни проблеми на водоснабдителната система на гр.Лясковец

Азбестоциментовите и стоманените тръби от водопроводната мрежа на град Лясковец са на повече от 50 години. Често възникващи водопроводни аварии се дължат на старата и амортизирана водопроводна мрежа.

Загубите на вода се дължат основно на азбестоциментовите тръби поради износени уплътнения на муфи или повредени тръби и причиняват огромният дял на течовете. Също така основен дял от загубите се дължат на корозия и пукнатини в поцинкованите стоманени тръби, по сградните водопроводни отклонения. Немалка част от загуби на вода се дължат на течове в салниците на кранове и пожарни хидранти.

Системи за дистанционно управление не съществуват. Изградени са системи за наблюдение на налягания и дебита, както и нива във всички резервоари. Системата е изцяло на ръчно управление. Течовете се отстраняват когато са видими или по постъпили сигнали за нарушено водоснабдяване. Няма програма за обследване на мрежата за течове.

Изискванията за инвестиции във водоснабдителната система на гр. Лясковец е следствие от следните основни проблеми :

- Дълги периоди на недостатъчни инвестиции, водещи до лошо състояние на водоснабдителната мрежа, състояща се предимно от азбестоциментови тръби;
- Висок процент на водни загуби;
- Лошо и недостатъчно покритие на водоснабдяването;
- Липса на регулатори на изходно налягане, особено за ниската индустриална зона на града.

8.1.3. ВОДОСНАБДЯВАНЕ НА СЕЛО ДЖУЛЮНИЦА

Общи данни

Село Джулюница е най голямото село от Община Лясковец и се намира на около 15-16 км източно от общинския център.

Покрай северната част на селото преминава главен път София - Варна, както и ж. п. линията София – Варна, които са основните транспортни артерии за достъп.

Селото е разположено върху хълмист терен в югозападната му част и заравняващ терен покрай терасата на река Джулюница в североизточния му край. Най високата кота терен се намира в западната и югозападната част на селото и достига до кота 125,00м. Най ниската кота е покрай терасата на реката и в северния край на селото и е с кота 70м.

Река Джулюница се явява главен отводнител на района.

В село Джулюница живеят постоянно около 1736 човека по данни на ГРАО към 15.12.2015 година, които през летния сезон с приходящите достигат до 2200-2400 човека.

Съществуваща водоснабдителна система на с. Джулюница

Водоснабдителната система на село Джулюница е изградена основно през 60-те години на миналия век.

За водоснабдяването на селото първоначално се разчита на два шахтови кладенеца, построени северно от селото и близост до ж. п. линията „Г. Оряховица-Варна” и ж. п. гарата с кота терен около 65м. Водата от тях е с високо съдържание на нитрати и твърдост над нормативно допустимата. Тя се е събирала в черпателен водоем и посредством помпена станция е изтласквана по етернитов водопровод Ø200мм с дължина 2125м в посока юг до достигане на напорния резервоар. Същия е построен западно от селото на кота водно ниво 146,30м и е с обем $V=560\text{м}^3$.

От този напорен водоем чрез хранителен водопровод от АЦ тръби Ø200мм водата се довежда до вътрешната водопроводна мрежа на селото. Същата е изградена основно от АЦ тръби с диаметри Ø60мм, Ø80мм, Ø100мм, Ø125мм и Ø150мм. Схемата на водопроводната мрежа е склучена с три броя главни клонове с диаметри Ø200мм и Ø150мм, и вътрешна водопроводна мрежа с диаметър основно Ø80мм.

От котата на резервоара и кота терен на най ниските части на селото се вижда, че на места свободния напор е около $147 - 70 = 77\text{м}$, което превишава нормативно допустимото максимално налягане от 60м или 6,00атм.

След построяването на водоснабдителна система „Йовковци” и в частност водопровода от стоманени тръби Ø426мм за водоснабдяване на град Стражица се дава възможност и село Джулюница да се водоснабди с вода от водоснабдителна система с отлично качество на водата.

За целта в мястото на пресичането на стоманения водопровод Ø426мм и тласкателния водопровод от АЦ тръби Ø200мм е изпълнена връзка чрез шахта с монтиран подходящ регулатор за изходно налягане. Тъй като налягането в стоманения водопровод е сравнително високо /кота динамично водно ниво 256 до 270м при кота терен връзка от около 70м/, т.е. налягането варира от 18 до 20 атмосфери се използва регулатор на изходно налягане, който от променливо налягане от 18-20 атм. го регулира на постоянно такова от $147-70=77\text{м}$ /7,7атм./ с цел напълване на напорния резервоар.

Хранителния водопровод е оразмерен за провеждане на $Q_{\text{макс. час}}=19,60\text{ л/сек}$, като това водно количество е разпределено пропорционално по вътрешната водопроводна мрежа с дължина от 27567м.

Съществуващия напорен резервоар на селото с обем $V=560\text{м}^3$ е достатъчен по предварителни изчисления и даже има известен излишък за съхранение на регулиращия, противопожарен и аварийен резерв на вода.

Както и за всички останали населени места от общината, водопроводната мрежа на с. Джулюница е амортизирана, изпълнена основно от стари азбесто-циментови тръби.

8.1.4. ВОДОСНАБДЯВАНЕ НА СЕЛО КОЗАРЕВЕЦ И СЕЛО ДОБРИ ДЯЛ

Общи данни

Село Козаревац и село Добри дял се намират в близост, и това е предпоставка за изграждане на водоснабдителната им система от общ водоизточник. Това е предпоставка и в бъдеще да се търси общ вариант за третиране на битовите отпадъчните води.

Село Козаревац се намира в непосредствена близост и северно от главен път София – Варна, а село Добри Дял е на около 300м южно от този път. По данни на ГРАО към 15.12.2015година с. Козаревац е с население от 817 жители, а с. Добри Дял е с население от 928 жители.

Северно от село Козаревац е построена ж. п. линията „Горна Оряховица-Варна”.

Село Козаревац е сравнително равнинно, като най-ниската му кота терен от север е около 76м, а най-високата кота терен от югозапад е около 90,00м.

Село Добри дял като коти е разположено по-високо от с. Козаревац. Най-ниската кота терен е от северозапад – 90,00м, а най-високата кота терен е в североизточната част – кота терен от 135,00м.

Съществуваща водоснабдителна система на селата Козаревац и Добри дял

Първоначално водоснабдяването на двете села е ставало на база един и същ водоизточник – шахтов кладенец, разположен северно от село Козаревац в терасата на река Янтра с кота на терена около 68м. От водоизточника чрез помпена станция водата се е изтласквала в посока напорните резервоари на двете села по общ тласкателен водопровод от АЦ тръби $\varnothing 200\text{мм}$. От този водопровод е направено отклонение от АЦ тръби $\varnothing 125\text{мм}$ към резервоара на с. Козаревац с обем $V=240\text{м}^3$, който е по-ниско разположен на кота водно ниво от 113,25м. Същия се намира югозападно от с. Козаревац на около 1,000км.

След това отклонение тласкателния водопровод от АЦ тръби Ø200мм продължава до достигане на напорния резервоар за с. Добри дял с обем $V=260\text{м}^3$, който е построен на около 450м северно от селото на кота водно ниво от 158,29м.

От напорния резервоар на с.Козаревец водата по хранителен водопровод от АЦ тръби Ø200мм достига до вътрешната водопроводно мрежа на селото. При тези коти на резервоара и на терена на селото се вижда, че свободния напор във водопроводната мрежа е от 2,0атм във високата част, и до 4,2атм в най-ниската му част. Този напор е оптимален и създава предпоставка за по малки загуби в мрежата.

От напорния резервоар на с. Добри дял водата постъпва към вътрешната водопроводна мрежа на селото по хранителен водопровод от АЦ тръби Ø200мм. Така от посочените коти на напорния резервоар и терена на застрояване се вижда че, свободния напор във водопроводната мрежа е 2,0атм във високата част и 6,5атм в ниската част, което почти се включва в нормативните изисквания от 6,0атм.

След направени предварителни изчисления се доказва че съществуващите напорни резервоари и на двете села са достатъчни за съхранение на регулиращия, противопожарен и аварийен резерв на вода.

В момента стария водоизточник за водоснабдяване на двете села е изоставен и се разчита на водоснабдителна система „Йовковци”.

За целта в мястото на пресичане на стоманения водопровод ф426мм, подаващ вода в посока гр. Стражица и тласкателния водопровод за с. Добри дял от АЦ тръби Ø200мм се изпълнява шахта за монтаж на регулатори на изходно налягане. При сравнително високо налягане в стоманения водопровод от водоснабдителна система „Йовковци”/около 19атм./ чрез два отделни регулатора на налягане същото се редуцира така, че да се подава нормално вода към съществуващите напорни резервоари на двете села. За целта се използват старите тласкателни водопроводи от АЦ тръби Ø200мм и Ø125мм.

8.1.5. ВОДОСНАБДЯВАНЕ НА СЕЛО ДРАГИЖЕВО

Общи данни

Село Драгижево се намира на около 2,5 км. югоизточно от гр. Лясковец, като пътната връзка се осъществява по артерията Горна Оряховица-Елена. Населението на село Драгижево към 15.12.2015 година е 800 жители.

Най високите коти на терена на селото са от запад и от югозапад и са около 250,00м, а най ниската кота на терена е от север и в близост до пътната връзка с град Лясковец, където котите на терена са около 213,00м.

Съществуваща водоснабдителна система на с. Драгижево

В непосредствена близост и покрай западните регулационни граници на селото преминава главната деривация от стоманени спирално заварени тръби ф920мм за водоснабдяване на гр. Лясковец, гр. Горна Оряховица и други селища.

За водоснабдяването на с. Драгижево има изпълнени две водопроводни отклонения от тази деривация. На всяко от тези две водопроводните отклонения в кранова шахта са монтирани водомери за измерване на подадената вода, постъпваща във вътрешната водопроводна мрежа. Последната е изпълнена от стоманени тръби, в най-голямата си част от азбестоциментови тръби, и много малка част от нови РЕ тръби. Водопроводната мрежа е силно амортизирана като загубите на вода са големи.

Водоснабдителната система на селото на практика работи без напорен резервоар за съхранение на противопожарни и аварийни водни количества и на една водоснабдителна зона.

8.1.6. ВОДОСНАБДЯВАНЕ НА СЕЛО МЕРДАНИЯ

Общи данни

Село Мердания е част от Община Лясковец и наброява 526 жители. Намира се на около 6,0км югоизточно от общинския център, като достъпа до него също става по главния път Горна Оряховица – Елена. Най високата кота на терена на селото е в южния му край и е 218,00м, а най-ниската му кота терен е в североизточния му край и е около 168,00м.

Съществуваща водоснабдителна система на с.Мердания

Водоснабдителната система на селото е изградена също на база съществуващата главна деривация от стоманени спирално заварени тръби ф920мм за гр. Лясковец и гр. Горна Оряховица.

За целта е изпълнено водопроводно отклонение чрез кранова и водомерна шахта, което тръгва в посока изток с дължина около 3,300 км до достигане на съществуващия напорен резервоар. Последния е с обем $V=60\text{м}^3$ и е разположен южно от селото на кота терен 235,00м. От този напорен резервоар водата постъпва по хранителен водопровод към вътрешната водопроводна мрежа на селото. Същата е изградена основно от АЦ тръби, които са амортизирани и аварират често.

8.2. КАНАЛИЗАЦИЯ

8.2.1. КАНАЛИЗАЦИЯ гр.Лясковец

Съществуваща канализационна мрежа и пречистване на отпадъчните води за гр. Лясковец

Град Лясковец има почти напълно изградена канализационна мрежа. Канализационната система е смесена, с обща дължина от около 32,320 км, с диаметри от Ø200 до Ø2000 мм., като 4,1 км са с диаметър от Ø400 до Ø2000 мм и това са главни колектори, останалите 28,2 км са с диаметър от Ø200 до Ø350 мм-второстепенна канализационна мрежа.

След последния дъждопреливник отпадъчните води на гр.Лясковец чрез изграден главен колектор от бетонови муфени тръби Ø500мм с дължина 2230м се насочват в посока север за включване към главния колектор на гр.Горна Оряховица. Този колектор е построен на левия бряг на горнооряховското дере от бетонови тръби Ø600мм. След включване на отпадъчните води от гр.Лясковец е изпълнена реконструкция на главен колектор Г.Оряховица, като диаметра му е увеличен на Ø800мм. Този диаметър на главен колектор Г.Оряховица в долния си участък се увеличава и достига до районната пречиствателна станция за отпадъчни води /РПСОВ/ на градовете Горна Оряховица, Долна Оряховица и Лясковец. Пречиствателна станция е изградена през 2007 година и окончателно пусната в експлоатация през 2008 година. РПСОВ на триградието е ново поколение, като показателите на пречистената вода на изход преди заустване в р.Янтра са под допустимите нормативните изисквания.

Технологията на пречистване е с отстраняване на азот и фосфор. Метантанковете работят, като при това метана се изгаря в когенератори и се произвежда ел.енергия.

Утайките преминават през утайкоуплътнител, обезводняват се с филтър преса, а обезводнената утайка се депонира на депо за битови отпадъци.

Капацитета на РПСОВ е за 102550 ЕЖ, $Q_{ср.ден.16026м^3/ден}$, $Q_{макс.час.}=2565м^3/час$. Този капацитет не е достигнат и пречиствателната станция може да поеме допълнителни водни количества. На този етап се предвижда към нея да се включат отпадъчните води на с. Първомайци чрез наскоро изградена помпена станция към новата канализационна мрежа.

8.2.2. КАНАЛИЗАЦИЯ на с.Джулюница

На база работен проект за отводнителна канализация от 1974 година в село Джулюница е построена канализационна мрежа, имаща покритие над 60%. Канализационната мрежа е изпълнявана от бетонови тръби с различни диаметри като е оразмерявана само за дъждовни води, тъй като за онова време не е предвидено

изграждането на ПСОВ. Въпреки това изградената канализация на практика работи като смесена – за битови и дъждовни води. Така проектираната дъждовна канализация зауства водите си в река Джулюница чрез няколко включвания.

Затова през последните няколко години Община Лясковец е възлагала проектиране за изпълнение на ПСОВ. Предвижда се по този проект в най ниската северна част на селото на кота терен 68,00м и в близост до река Джулюница да се построи локална пречиствателна станция за биологично пречистване на отпадъчните води. До този момент инвестиция за подобряване на канализационната система на селото и пречистване на отпадъчните води не е направена.

8.2.3. КАНАЛИЗАЦИЯ на двете села Козаревец и Добри дял

В село Козаревец само 1% от уличната мрежа има изградена отводнителна канализация, докато за с.Добри Дял този процент е по голям - до 30%. Същата се зауства в съществуващите водоприемници-дерета без необходимото пречистване.

8.2.4. КАНАЛИЗАЦИЯ на с.Драгижево

В село Драгижево по около 30% от уличната мрежа има изградена отводнителна канализация. Същата се зауства в съществуващите водоприемници без необходимото пречистване.

8.2.5. КАНАЛИЗАЦИЯ на с.Мерданя

В село Мерданя има изградена отводнителна канализация на 55% от уличната мрежа. Същата работи като смесена канализационна система и се зауства в селското дере.

8.3. ЕНЕРГИЙНА СИСТЕМА. ЕЛЕКТРОРАЗПРЕДЕЛЕНИЕ.

8.3.1. Изграждане и развитие на системата.

Енергийната система за захранване на Община Лясковец не е пряко включена в националния енергиен пръстен. На територията на общината няма изградена подстанция 110/20 kV. Основното захранване е на 20 kV от подстанции 110/20 kV на съседни Общини и разпределителна мрежа от въздушни електропроводи /ВЕЛ/ 20kV.

През територията на Общината преминават транзитно електропроводи 110 kV и 220 kV , за които са осигурени сервитути

8.3.2. Източници от регионално и Републиканско ниво.

Източник на ел. енергия за задоволяване потребностите на Общината е трансформаторна подстанция “Горна оряховица-Изток” 110/20kV и с въздушни ел. проводи 20 kV се електрозахранват всички населени места посредством трафопостове 20/0,4kV.

На територията на Общината има изградена фотоволтаична централа присъединена към преносната мрежа с регионално значение.

8.3.3. Преносна и разпределителна мрежа

- Електропроводи, 220 kV и 110 kV

През територията на Общината преминават транзитни електропроводи:

- „Хемус/Стара планина”- 220 kV
- „Мерданя”-110 kV
- „Терминал” – 110 kV
- „Раховец” – 100 kV

Основните магистрални и захранващи електропроводи са собственост на ЕСО ЕАД и състоянието им е много добро.

Има предвидени трасета със сервитути за обслужване на електропроводите, които следва да се запазят.

Сервитути на електропроводите

ВЕЛ	20 kV	110 kV	220 kV	400 kV
Ненаселени местности	24 м	48 м	60 м	70 м
Населени места-промишлени зони	6 м	16 м	20 м	26 м
Хигиенно защитни зони в жилищни райони- Наредба 7	-	28	48	68

Терените под електропроводите не се застрояват за обитаване или извършване на дейности.

- **Разпределителна мрежа 20kV**

Електропроводи и кабелни линии 20kV

Електропроводите /въздушни и кабелни/ 20kV за захранване на селищата в Община „Лясковец“, около и в гр. Лясковец са изградени така, че да се реализират пръстени с цел резервираност, както на битовите потребители така също и на промишлените. В по-голямата си част електропроводите са собственост на Електроразпределителното дружество.

Въздушните електропроводи 20kV създават ограничения със сервитутите си в урегулираните територии и подлежат на постепенно кабелиране.

Съществуващата мрежа е в добро състояние в по-голямата си част. Аварииите по електропроводните линии 20kV основно се дължат на остаряла изолация. Електроразпределителното дружество ежегодно следва да почиства просеките и извършва върхови ревизии на ВЕЛ.

Развитието на електроразпределителната мрежа средно напрежение се извършва от Електроразпределителното дружество съгласно Закон за енергетиката и Наредба 6 за присъединяване на производители и потребители. Трасетата на кабелните и въздушни линии се определят с техническите проекти по реда на ЗУТ.

- **Трансформаторни постове и Възлови станции**

На територията на гр. Лясковец и околностите са изградени зидани трафопостове в самостоятелни УПИ, вградени трафопостове, КТП, БКТП и мачтови трафопостове.

Голяма част от трафопостовите са оборудвани с физически и морално остаряла апаратура средно напрежение и се налага тяхната реконструкция.

В по-голямата си част трафопостовите са собственост на Електроразпределителното дружество и се управляват от диспечерска служба.

С развитието на селищните системи ще се налага изграждане на нови трафопостове за осигуряване на мощности за нарастващото потребление съгласно Закон за енергетиката и Наредба №6 за присъединяване на производители и потребители при спазване на всички нормативни изисквания.

- **Ел. мрежа 0,4kV**

Електрическата мрежа ниско напрежение в населените места е въздушна. За разлика от останалите нива на мрежите, мрежа 0,4kV е с най-голям обем като дължини и брой съоръжения. Това е и причината тя да бъде изключително морално и физически остаряла и изисква огромни инвестиции за реконструкции, подмяна и рехабилитация.

Недобро състояние на мрежа НН води до влошаване качеството на доставената ел. енергия.

Като разпределителни табла се използват метални шкафове, които подлежат на корозия. В тази връзка напоследък навлязоха в експлоатация полимерните разпределителни кутии.

Важен проблем е уличното осветление на населените места в общината. Уличната осветителна мрежа на територията на общината на места е в лошо техническо състояние.

8.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ (електронни съобщения)

Общината е разположена в централната част на област Велико Търново. Общината има 6 населени места с общо население от 12 636 жители към 31.12.2015 г по данни на НСИ.

Тя включва 6 населени места - гр. Лясковец, с. Джулюница, с. Дори дял, с. Драгижево, с. Козаревец и с. Мерданя.

Анализа на съществуващото състояние на телекомуникационната инфраструктура е направен въз основа степента на изграденост на мрежите на телекомуникационните оператори.

Изграждането на електронните съобщителни мрежи, съоръженията и свързаната с тях инфраструктура се извършва по реда на Закона за електронните съобщения и Закона за устройство на територията. Кабелните електронни съобщителни мрежи се изграждат подземно. Кабелни електронни съобщителни мрежи могат да се изграждат въздушно само извън границите на урбанизираните територии и в урбанизирани територии с население до 10000 жители или с ниско жилищно застрояване. Въздушно изграждане на кабелни електронни съобщителни мрежи не се допуска в курортни населени места и в селищни образувания, както и в населени места или части от тях, обявени за резервати с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение.

По своята значимост операторите се делят :

- на предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи или услуги с национален обхват;
- на предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи или услуги с регионален обхват;

- на предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи или услуги с обхват едно населено място.

На територията на община Лясковец и прилежащите ѝ села са налице услуги предоставяни от трите вида предприятия.

Съществен дял от предоставяните услуги заема мрежата на БТК ЕАД (Vivacom), като приемник на бившата държавна телекомуникационна компания. VIVACOM има 3G мрежата с най-добро покритие – 99.85% от населението. Между 90% до 99% е покритието на другите два мобилни оператора – „Мобилтел” и „Теленор” на територията на община Лясковец. Интересът на големите оператори е насочен към населените места с население над 400 души. Местни кабелни оператори обслужват с интернет и кабелна телевизия основно по-малките населени места.

- **БТК ЕАД (Vivacom), като значимо предприятие за услуги с национален обхват притежава най-голям дял от сектора на съобщителни услуги в община Лясковец.**
- **Комисията за регулиране на съобщенията, с решение 650 от 25.06.2003г. определи БТК ЕАД за предприятие със значително въздействие върху пазара. На 03.12.1992г. е пуснат първия SMS, приложението му навлезе през 1993г. за клиенти. На този етап от развитие на телекомуникациите, въпреки голямото търсене на телефонни постове, капацитета на автоматичните централи не можеше да отговори на нуждите на населението. Частично решение бяха „монетните автомати”, каквито имаше в гр. Лясковец, заменени по-късно от фонокартните апарати. В селата на територията на общината, бяха инсталирани телефонни кабинки, които се обслужваха с работното време на пощенските служители. Първите мобилни аналогови връзки, се използваха основно от държавни и бизнес клиенти. С появата на втори и трети мобилен оператор на пазара в периода 1995г. – 2001г. започна преразпределяне на абонатите между трите основни оператора - Виваком, Мобилтел и Теленор.**

Съществуващата телекомуникационна мрежа в Община Лясковец е изградена като радиален тип и се свързва със северната част на оптическия пръстен на Република България. Конфигурацията на мрежата е показана на приложената схема.

В общинския център – гр.Лясковец малка част от електронната мрежа е положена подземно. Абонатната част е основно с въздушно захранване. Разпределението на номерата за идентификация, маршрутизация са съгласно националния номерационен план. Разширение на съществуващата кабелна мрежа се изпълнява основно при изграждане на нови производствени обекти. Друг фактор за отпадане на кабелните трасета в района на общината беше икономическия фактор – значителен поддържащ персонал и технически помещения за съоръженията. БТК ЕАД подмени действащите КРС и АТЦ централи с безжична система ANO, подменяйки и крайните устройства (телефонните апарати) на абонатите.

Към настоящия момент БТК ЕАД предлага на територията на община Лясковец цялостен пакет услуги, които включват интернет, мобилна и стационарна телефония и цифрова телевизия.

Мобилтел е основан през 1994г. с основна цел изграждане на GSM цифрова клетъчна мобилна комуникационна мрежа на територията на България. Официалният старт на GSM мрежата е през септември 1995 г., като началото е поставено с шест базови станции, които покриват само централните части на София. Към настоящия момент М-Тел предлага на територията на община Лясковец цялостен пакет услуги, които включват интернет, мобилна и стационарна телефония през GSM Мрежата.

През 2001г. започна дейността и на третия мобилен оператор – Глобул (Теленор от 4 ноември 2014г.). В момента, той е вторият по големина мобилен оператор в България след Мобилтел и пред Виваком. Теленор е десетия по големина оператор в света, оперира в 13 държави в Европа и Азия, покрива 99,5% от територията на България, включително цялата територия на община Лясковец. Чрез мрежата си от трето поколение, операторът предлага високоскоростен мобилен Интернет, видеоразговори и мобилна телевизия. От 2007г. Теленор предложи фиксирани телефонни услуги. Към началото на 2008г. операторът вече притежава най-голямата UMTS/HSDPA/HSUPA мрежа в България, покриваща над 100 града и над 80% от населението на България.

В момента и трите мобилни оператора се преориентират към LTE/4G технологията. LTE (Long Term Evolution)/4G е четвърто поколение мобилна технология. Въвеждането ѝ в експлоатация е труден процес, изискващ много инвестиции и иновации, както и прилагане на ноухау за създаване на нови услуги, ползващи LTE мрежи. Процесът включва и подготвяне на крайните устройства за ползване на тази технология.

Към момента мобилните абонати на трите оператора са пропорционално разпределени на територията на страната и в частност на територията на община Лясковец. Водеща за района остава мрежата на БТК ЕАД, поради няколко причини:

- добра степен на телефонизация, като резултат от бързо развитие на комуникациите в региона преди приватизацията на предприятието;
- привързаност на абонатите към дълго използваната система;
- наличие на изнесен цифров капацитет от областния град.

Община Лясковец включва шест населени места с население по-малко от 10000 жители. Това е причина телекомуникационните услуги да се предоставят основно чрез базови станции и безжични системи ANO.

Разширение на съществуващата кабелна мрежа се изпълнява основно при изграждане на нови производствени обекти. Друг фактор за отпадане на кабелните трасета в района на общината беше икономическия фактор – значителен поддържащ персонал и технически помещения за съоръженията. БТК ЕАД подмени действащите КРС и АТЦ централи с безжична система ANO, подменяйки и крайните устройства (телефонните апарати) на абонатите.

Община Лясковец се обслужва от 5 базови станции на БТК ЕАД (Виваком), разположени в урбанизираната територия на гр. Лясковец, с. Драгижево и с. Мерданя и в землищата на гр. Лясковец и с. Добри дял. Покритието на GSM мрежата на оператора е много добро, като в гр. Лясковец е 4G, а в останалите населени места е 3G.

На територията на общината са монтирани 5 базови станции на „Мобилтел” ЕАД, разположени в урбанизираната територия на гр. Лясковец, с. Джулюница, с. Добри дял и с. Мерданя и в землището на гр. Лясковец. Оператора няма подземно положени кабели на територията на общината. Покритието на GSM мрежата на оператора е много добро, като в гр. Лясковец е 4G, а в останалите населени места е 2G и 3G.

„Теленор България” ЕАД разполага с 2 базови станции на територията на общината, разположени в урбанизираната територия на гр. Лясковец и с. Драгижево. Също така на територията на общината през с. Мерданя, с. Драгижево и гр. Лясковец преминава и трасе от опорната оптична мрежа на оператора с оптичен кабел 48 OF. Покритието на GSM мрежата на оператора е много добро, като в гр. Лясковец е 4G, а в останалите населени места е 3G и 2G.

Последните години се забелязва бързо развитие на кабелните и сателитни телевизии. В община Лясковец такива услуги предоставят „Булсатком” и местния оператор "ЕВО" ООД - гр. Велико Търново. Лиценз за разпространение получи и много други фирми и при създаването се конкуренция създадоха програми за разпространение в национален и регионален мащаб. Това създаде нова възможност за достъп до крайните потребители. Интернет потреблението се увеличава непрекъснато и осезаемо навлиза не само в административните и икономически сфери, а все повече се използва за свързаността на хората. Интернет мрежата се използва не само за стопански, финансови, рекламни нужди, а и дава възможност за индивидуално развитие на хората и за повишаване на тяхното интелектуално ниво. По тази причина една от основните задачи в близките години трябва да бъде създаване на все по-голяма възможност за свързаност към интернет системата. Всички телекомуникационни оператори и всички оператори на кабелни телевизии предлагат интернет услуги в различни пакети и на различни цени. Използването на линии под наем от съществуващите мрежи и въвеждането на безжичен интернет значително ограничават изграждането на фиксирани мрежи за достъп. Високото качество и сигурност на кабелната фиксирана мрежа са и ще продължават да бъдат основен фактор за съществуването на тези мрежи и тяхното развитие.

8.5. ГАЗОСНАБДЯВАНЕ И ТОПЛОСНАБДЯВАНЕ

8.5.1. Газоснабдяване

В Община Лясковец газификация има само в град Лясковец.

През 2004 г. е изградена газопреносната и газоразпределителните мрежи, които захранват Велико Търново, Горна Оряховица и Лясковец.

Изградено е магистралното отклонение, дълго 51 километра, от газопровода на Булгаргаз /Полски Сеновец/ до Велико Търново, Горна Оряховица и Лясковец. Изградени са АГРС Велико Търново и АГРС Лясковец. През землището на Лясковец преминава част от преносното отклонение и газопроводите, захранващи гр. Горна Оряховица и гр. Лясковец.

Преносният газопровод е изграден от стоманени тръби и е монтиран подземно.

Газоразпределителната мрежа /ГРМ/ в гр. Лясковец е над 9 километра и захранва битови, общински и промишлени обекти.

ГРМ е изградена от полиетиленови тръби висока плътност, монтирани подземно в улици и тротоари.

8.5.2. Топлоснабдяване

В Община Лясковец няма топлофицирани селища и дори райони.

9. Основни изводи от диагнозата и насоки за развитие и устройство на община Лясковец в разглеждания перспективен срок от 15 – 20 години;

- Община Лясковец е много добре позиционирана в КТМ на държавата, което и дава предимство в развитие на промишленост, обслужваща цялата страна (машини и оборудване, метални изделия, текстилни изделия и облекла);
- Общината има запазени традиции в производство на зеленчуци, които чрез летището, разположено в Г. Оряховица, могат да се транспортират до основни консумативни центрове в страната и чужбина;
- Община Лясковец има добре изградена селищна мрежа, социална и инженерно-техническа инфраструктура, които следва да се поддържат и обновяват;
- Община Лясковец е богата с културно-историческо наследство и природни забележителности, които са добра предпоставка за развитие на отдиха и туризма-

Основавайки се на тези ключови характеристики, биха могли да бъдат формулирани следните препоръки за съдържанието на ОУП на община Лясковец:

- необходимо е да се осигури устойчива основа за засилване на връзките в триградието Велико Търново – Горна Оряховица – Лясковец, с цел пълноценното функциониране на агломерацията като единен организъм;
- нужни са фокусирани усилия за задържане на наличните и привличане на нови инвестиции за индустрия в общината, което означава да се увеличат терените за производствени цели;

- необходими са инвестиции за подобряване качеството на инфраструктурата големите промишлени зони на общината;
- следва да бъдат развити инструменти за подкрепа на растежа на малките и средните предприятия в общината;
- необходимо е да се предложат ефективни мерки и конкретни инструменти за стимулиране на зеленчукопроизводството като се разширят поливните площи;

Богатите исторически и природни дадености трябва да се използват като стимулатори за развитие на отдиха и туризма като се проектират в ОУПО съответни туристически и познавателни маршрути. Интегрирането на тази дейност със съседните общини ще има положителен ефект върху цялата област.